

HEVES MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAMJA (2021-2027)

Operatív Program

Heves Megyei Önkormányzati Hivatal

2021. június

1 Tartalom

I. Megyei tervezést meghatározó körülmények.....	3
1. A megyei tervezési folyamat logikája	3
2. A területfejlesztési partnerek fejlesztési elképzeléseinek megismerése	4
3. Támogatás segítségével, illetve együttműködésben megvalósítandó programok.....	5
II. Tervezett fejlesztési elképzelések megyei prioritások szerinti csoportosításban.....	12
1. Prioritás: A megye kiemelt ipari ágazatainak fejlesztése az üzleti környezet javításával	14
1.1. beavatkozás: Üzleti környezet javítása, a vállalkozások versenyképességének növelése	14
1.2. beavatkozás: Energetikai szerkezetváltás a klímavédelem és stabil energiagazdálkodás megteremtése az energiaimport-függőség csökkentése érdekében.....	18
1.3 beavatkozás: Élelmiszeripar kapacitás- és minőségfejlesztése	22
2. Prioritás: Helyi adottságokra épülő, fenntartható turizmusfejlesztés	28
2.1. beavatkozás: Versenyképes turisztikai kínálat megteremtése	28
2.2 beavatkozás: Húzó turisztikai ágazatok minőség és kapacitásfejlesztése.....	29
3. Prioritás: Versenyképes agrárium, helyi termék központú vidékfejlesztés	35
3.1. beavatkozás: A klímaváltozáshoz alkalmazkodó, versenyképes agrárszerkezet létrehozása	35
3.2. beavatkozás: A helyi termékek versenyképességének növelése, a helyi gazdaság megerősítése és fejlesztése.....	39
4. Prioritás: Értéktudatos és befogadó társadalom megteremtése	44
4.1. beavatkozás: A munkaerőpiacra történő visszatérés elősegítése	44
4.2. beavatkozás: Egészséges társadalom kialakítása	47
4.3. beavatkozás: A társadalmi befogadás erősítése a foglalkoztathatóvá válás elősegítésével.	50
4.4. beavatkozás: A sport, a mozgás, mint az egészséges élet nélkülözhetetlen alappillére.....	53
4.5. beavatkozás: Korszerű gyakorlati tudás biztosítása	54
5. Prioritás: Város-vidék kapcsolatok környezettudatos fejlesztése	64
5.1 beavatkozás: Az elérhetőség feltételeinek javítása	64
5.2. beavatkozás: Stratégiai erőforrások megóvása, természet- és környezetvédelem.....	68
5.3. beavatkozás: Fenntartható település- és térszerkezet	74
5.4. beavatkozás: Infokommunikációs fejlesztések	81
III. A végrehajtás módja és feltételrendszere, ellenőrzési rendszere	90
IV. Környezeti értékelés	93
V. A teljesítés-igazolás követelményrendszerének kialakítása	95

I. Megyei tervezést meghatározó körülmények

1. A megyei tervezési folyamat logikája

Az EU kohéziós politikájának elsődleges célja, hogy áthidalja a tagállamok régiói közötti fejlettségbeli különbségeket. A kohéziós politika egyik pillére a szolidaritás elve, ám emellett az EU befektetési politikája is egyben, amely ösztönözni kívánja a munkahelyteremtést és (fenntartható) növekedést.

A 2014-2020 közötti időszakhoz hasonlóan Magyarország elkészíti a 2021–2027 közötti kohéziós célú uniós támogatások felhasználására irányadó legmagasabb szintű nemzeti tervezési dokumentum, a Partnerségi Megállapodást (PM). A PM rögzíti, hogy a Magyarországra érkező uniós fejlesztési (kohéziós és a halászati ágazatot támogató) források, hogyan fogják támogatni a nemzeti fejlesztési célokat és az Európai Unió szakpolitikai céljait. Mindemellett integrálja a legfontosabb hazai stratégiai dokumentumok, kiemelten az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK) nemzeti fejlesztési céljait, valamint az EU releváns országspecifikus ajánlásokra reagáló üzeneteit is. A PM meghatározza a kapcsolódó uniós források eredményes és hatékony felhasználásának feltételeit. A Partnerségi Megállapodást az EU Bizottsága hagyja jóvá, Magyarország Kormányával folytatott egyeztetéseket követően.

A Partnerségi Megállapodásban kijelölt fejlesztési irányok részleteit operatív programok rögzítik: a Strukturális Alapok és a Kohéziós Alap forrásaira épülő ágazati operatív programok és területi operatív program (OP), valamint az Európai Tengerügyi és Halászati Alap operatív programja. A Partnerségi Megállapodás hatálya alá hét (hat ágazati, egy területi) operatív program tartozik, a Közös Agrárpolitika (KAP) keretében készülő KAP stratégiai tervre külön tervezési eljárás vonatkozik.

A megyei tervezés tematikájához elsősorban területi operatív program nyújt keretet, amely magában foglalja a kevésbé fejlett régiókra vonatkozó területi fejlesztéseket és a fejlettebb régióban megvalósuló fejlesztéseket is. Ezt egészítik ki az ágazati operatív programok fejlesztési tématerületei. A 2014-2020 között alkalmazott uniós régiókatóriák nem változnak, így többek között Észak-Magyarország is a Magyarország kevésbé fejlett régiói közé tartozik továbbra is.

A területi tervezés fő célja, hogy a területi szereplők kijelöljék a legfontosabb területfejlesztési irányait, céljait, amelyek megalapozzák – többek között – az integrált területi programot, és amelyek alapján megfogalmazott beruházások megvalósításához forrásokat biztosíthatnak a területi operatív program, az ágazati operatív programok, hazai költségvetési forrás vagy egyéb források.

A területfejlesztési program elkészítését a 218/2009. Korm. rendelet szabályozza, a terv tartalmi követelményeit a rendelet 3. sz. melléklete foglalja magában. A területfejlesztési program stratégiai programrésze és operatív programrésze közötti logikai kapcsolat szerint a stratégiai program kijelöli a megyei, fővárosi, kiemelt térségi stratégiai fejlesztési prioritásokat, melyeket az operatív program bont le operatív szintű fejlesztési javaslatokra, beavatkozási területekre. Az operatív program a területi fejlesztési igényekhez hozzárendeli a lehetséges finanszírozási forrásokat, elsődlegesen az európai uniós operatív programokat (azok prioritásait).

A 2020-ban felülvizsgálatra került Heves Megyei Területfejlesztési Konceptióban szerepelnek a megye hosszútávra szóló átfogó céljai, stratégiai céljai, valamint horizontális céljai, illetve a 2030-as időszakig szóló jövőképe. Ennek alapján kezdődött meg a területfejlesztési programozás: a stratégiai program, és az operatív program elkészítése.

A 2021-2027-es tervezési időszakra való felkészülés jegyében Heves megye megkezdte a fejlesztési és projektötletek összegyűjtését, pontosabb kidolgozását, amelyek során a korábbi évek eredményeinek tapasztalatai is beépítésre kerültek. A felülvizsgált operatív program indikatív jelleggel tartalmazza a Heves Megye Területfejlesztési Konceptióban (2021-2027) meghatározott átfogó, stratégiai, valamint a horizontális célokhoz illeszkedő fejlesztési elképzeléseket, projekteket.

2. A területfejlesztési partnerek fejlesztési elképzeléseinek megismerése

Az elmúlt években a megyében megvalósult beruházások alapján kijelenthető, hogy Heves megyében a feldolgozóipari beruházások jelentik a gazdaság legfőbb motorját. Az elsődleges feladat a korszerű, hatékony gyártáshoz, kereskedelemhez, kézműiparhoz szükséges technológiai fejlesztések, telephely fejlesztések által a termelékenység és versenyképesség növelése. A 2021-2027-es európai uniós ciklus tervezésével kapcsolatban a megyében működő vállalkozások részéről az alábbi fejlesztési irányok, ötletek merülnek fel.

- A helyi vállalkozások működő képességének megtartásához (talpon maradásához) és a fejlődésének elősegítéséhez elengedhetetlen a telephelyfejlesztés és az eszközfejlesztés. Új technológiai megoldások, informatikai fejlesztések (automatizálás) támogatásával a helyi kis- és középvállalatok működési hatékonysága növelhető, ezáltal a versenyképességük javulása várható hosszú távon. Heves megyében a feldolgozóipari, illetve logisztikai szolgáltatásokat nyújtó KKV-k eszközbeszerzéseinek és technológiafejlesztéseinek elősegítésével a hozzáadott értéket is növeljük. A beérkezett projektötletek tervezett összköltsége: 20 000 000 000 Ft.
- A hatékonyság és a versenyképesség növelése az agrárszektor egyik legfontosabb kérdésköre. Hazai viszonylatban is stratégiai cél a digitalizáció, a precíziós gazdálkodás elterjedésének elősegítése. Ezen kívül az öntözési technológiák alkalmazása megyei viszonylatban is fontos fejlesztési irány a termelésbiztonság növelése érdekében. Másrészt a szemléletformáló tevékenységek is kiemelkedő jelentőséggel bírnak, a magas hozzáadott értékekkel bíró megyei élelmiszerfeldolgozók és gazdálkodók (helyben készült, adalékmentes) termékeinek lakossággal, illetve a kiskereskedelmi láncolatokkal történő megismertetése és eljuttatása is célként jelenik meg. A beérkezett projektötletek tervezett összköltsége: 10 070 000 000 Ft.
- Az energiaellátás biztonságos megteremtésére, az energetikai hasznosítás, az energetikai hatékonyság és környezetkímélő technológiák alkalmazásának támogatására is szükség van. A helyi gazdaság versenyképességét növelni és az energetikai függőséget csökkenteni képes a saját energiaellátás biztosítása, ezért törekedni kell arra, hogy a felhasznált energia minél nagyobb hányadát tudjuk magunk előállítani. Ennek eléréséhez elengedhetetlen a megújuló energiaforrások hasznosítása. Az energiaellátás biztosításához, a megújuló energiaforrások használatának növeléséhez és az energetikai fejlesztések megvalósításához 6 500 000 000 Ft összegben foglalmazódtak meg elképzelések.
- Nagyvállalat technológiaváltásának, működtetésének környezetvédelmi szempontok alapján történő komplex megújítása, amely nagyban hozzájárul a zöldgazdaság fejlesztéséhez. Térségi szempontból kiemelten fontos foglalkoztató nagyvállalatnál nagy figyelmet kell fordítani arra, hogy a modernizálással, fejlesztéssel a munkahelyeket meg kell tartani. A beérkezett projektötlet összköltsége: 350 000 000 Ft.

A térség társadalmi szervezetei fejlesztési elképzeléseinek áttekintése

A 2021-2027-es európai uniós ciklus tervezésével kapcsolatban számos, Heves megyében aktívan működő civil szervezettől származó projektötlet jelzi a civilszféra fejlesztési igényeit.

A megye településeiben működő szervezetektől legnagyobb arányban turisztikai célú fejlesztéseket érintő projektötletek merültek fel. Az elképzelések 927 000 000 Ft értékben valósítanának meg településmarketing, holnapfejlesztés, hagyományörző és a helyi értékeket preferáló turisztikai célzatú szemléletformálás, illetve attrakciófejlesztés területét érintő projekteket.

Komolyabb hangsúlyt kapott a helyi értékek és identitás őrzése, ápolása, védelme, a család intézményét népszerűsítő foglalkozások támogatása, továbbá a művészeti tevékenységet felkaroló törekvések. A kézműves, gasztronómiai, hagyományörző (néptánc, népdal, népviselet) programok, központok és gyűjteményes kötetek, családbarát rendezvények, művésztelepek és művészeti fesztiválok tekintetében 186 800 000 Ft összegben foglalmazódtak meg elképzelések.

A megyében tevékenykedő civil szervezetek számára fontos kérdésként merül fel a működési területüket érintő zöldberuházások, környezetfejlesztést és az éghajlatváltozás hatásait mérséklő helyi stratégiák megvalósításának szándéka. A tématerületet érintően beérkezett projektötletek tervezett összköltsége 36 500 000 Ft.

Súlyponti az esélyegyenlőség és tehetséggondozás kérdésköre is, hiszen 24 800 000 Ft összegű igény mellett artikulálódtak eszközfejlesztés (mozgássérültek szállítására alkalmas járművek, képzéshez kötött informatikai berendezések), telephelyfejlesztés, emellett tehetséggondozó projektek, nyári táborok a pénzügyi ismereteket, önkéntességet mélyítő szemléletformáló programok kapcsán felmerülő elképzelések.

A jellemzően települési polgárőr egyesületektől származó, helyi közbiztonságot erősítő érzékenyítő tréningek és a köz- illetve magántulajdon védelmét biztosító kamerarendszerek beszerzését előírányzó elképzelések összesen 20 000 000 Ft összértékben jelentkeztek.

Önkormányzati szektor fejlesztési igényeinek összegzése

A Heves Megyei Önkormányzat széleskörű projektgyűjtést végzett a megye települési önkormányzatait érintően. Ennek során minden fejlesztési igényt kértünk bemutatni – annak várható forrásától függetlenül – melyek a település szempontjából fontosak, de prioritási sorrendbe állítva, tekintettel arra, hogy a forrásigények mindig nagyobbak, mint a támogatási lehetőségek. A felmérés alapján több, mint 150 Mrd Ft összköltségű projektötlet került megküldésre. Az abszolút sorrendet tekintve az állami közúthálózat fejlesztéseire lenne a legnagyobb igény, több mint 50 Mrd Ft becsült összeértékben. Második helyen a turisztikai fejlesztések állnak, majd a belterületi utak és kerékpárutak következnek.

3. Támogatás segítségével, illetve együttműködésben megvalósítandó programok

A Heves Megye Területfejlesztési Programja (2021-2027) dokumentum célrendszerében vázolt fejlesztési elképzelések, projektsomagok mindegyike külső források – jellemzően az Operatív Programokon keresztül felhasználható EU-s támogatások – bevonásával valósíthatóak meg. A forrásigény nagysága és a forrás jellege (uniós, egyéb nemzetközi, hazai) a prioritások végén lévő táblázatokban kerül bemutatásra.

A 2021-2027 időszakra vonatkozó uniós költségvetés és az uniós források felhasználásának feltételei, valamint a Covid19 járvány gazdasági és társadalmi hatásainak enyhítésére létrehozott helyreállítási eszköz és a határmenti együttműködési programok jelenleg kidolgozás vagy elfogadás alatt vannak, de az időszak fejlődési irányait, célkitűzéseit, a megvalósítás eszközeit meghatározó stratégiai dokumentumok már rendelkezésre állnak. Így az alábbiakban az aktuális uniós fejlesztési irányokat és a 2021-től kezdődő pénzügyi ciklus dokumentumait mutatjuk be.

I. Európai uniós támogatás felhasználásával tervezett programok¹

A 2021-2027-es időszakban az alábbi öt beruházási prioritás áll a középpontban:

1. Az **Intelligens Európa** célkitűzés keretében a gazdaság versenyképességének, a termelés hatékonyságának javítása, a kutatás-fejlesztés-innováció, vállalkozásfejlesztés, a vállalkozások és a közszolgáltatások digitalizálása támogatása cél.
2. A **Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa** célkitűzés a gazdaságosan és környezetileg is fenntartható energiatermeléssel és biztonságos hálózatokkal, intelligens megoldásokkal, megújuló és bővülő kapacitású közművekkel, tisztább üzemű városi közlekedéssel támogatja környezeti és természeti erőforrásaink fenntartható használatát.

---

¹ 2021. április 16-ai időállapot, a társadalmi egyeztetésre bocsátott információk alapján

3. A **Jobban összekapcsolt Európa** célkitűzés keretében a gyors és kényelmes közúti, kerékpáros és vasúti közlekedés összekapcsolt, új generációs infrastruktúrájának megteremtése kerül támogatásra.
4. A **Szociális Európa** célkitűzés a gyarapodó, egészséges és a munkaerőpiacon versenyképes társadalom megalapozását szolgálja munkaerőpiaci beavatkozásokkal, az egészségügy, köznevelés, szakképzés, felsőoktatás és a szociális intézményrendszer fejlesztésével, valamint a társadalmi felzárkózás és esélyegyenlőség támogatásával.
5. A **Polgárokhoz közelebb álló Európa** célkitűzés beavatkozásai a területi elmaradottság csökkentésére és a települések élhetőségének javítására koncentrálnak a település-, városfejlesztés támogatásával, a térségi gazdaság fejlődését támogató célzott humán és infrastruktúrafejlesztésekkel, a turizmus fejlesztésével.

Magyarország 2030-ig szóló kiemelt célkitűzése a gazdasági és társadalmi versenyképesség növelése a területi egyenlőtlenségek csökkentése mellett. Magyarország Partnerségi Megállapodásának céljai összhangban állnak a hazai fejlesztéspolitika stratégiai céljaival és maradéktalanul megfeleltethetők az unió szakpolitikai célkitűzéseinek.

A Partnerségi Megállapodás összefoglalja a 2021-2027 közötti uniós fejlesztési ciklusra vonatkozó kohéziós fejlesztések (ERFA, KA, ESZA+, ETHA alapok) magyar fejlesztési beavatkozásait, a kapcsolódó koordinációs és végrehajtási mechanizmusok és a támogatási források megoszlásának ismertetésével. Ezzel biztos alapot nyújt a kohéziós források nemzeti érdekeknek megfelelő, hatékony felhasználásához. A forrásfelhasználás konkrét beavatkozásait az operatív programok tartalmazzák.

A Heves Megyei Területfejlesztési Program a megvalósítás tekintetében jelentős mértékben támaszkodik az európai uniós források felhasználására. A 2021-2027-es fejlesztési ciklusban a fejlesztési célokat és beavatkozásokat az alábbi 7 db operatív programon keresztül kívánja az ország teljesíteni.

- Digitális Megújulás Operatív Program (DIMOP)
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz (EFOP Plusz)
- Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz (MAHOP Plusz)
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz (IKOP Plusz)
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP Plusz)
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz)
- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP Plusz)

Az Operatív Programok tematikus célokra vonatkozó, részletes tervek a Partnerségi Megállapodásban kijelölt fejlesztési irányok alapján készülnek, és meghatározzák, hogyan kerül felhasználásra az Európai Unió által biztosított támogatás a programozási időszak során. Ágazati programok tekintetében az alábbi fejlesztési irányok, prioritások ismertek, amelyek jelenleg is egyeztetési stádiumban vannak:

Digitális Megújulás Operatív Program (DIMOP)

Az operatív program a kor, a technológia és a gazdasági fejlődés kihívásainak megfelelő, arra reagáló, hatékony és a lehető legmagasabb szintű elektronizált és automatizált működést biztosító közszolgáltatásokat fejleszt. Ezzel olyan működési környezetet kíván kialakítani az gazdaság és a társadalom számára, amely elérhető, rugalmas és stabil. Három fő területre tervezi koncentrálni a fejlesztéseit:

- Korszerű digitális megoldások bevezetése a közigazgatási munkába, valamint a közszolgáltatások rendszerébe (pl. korszerű adat-védelmi, adatelemzési, feldolgozási megoldások, mesterséges intelligencia, szoftverrobotok, stb.).

- A nyilvántartások közötti adatcsere, az összekapcsoltság fejlesztése révén új szolgáltatások bevezetése a gazdasági szereplők és az állampolgárok számára.
- Az elektronikus háttérinfrastruktúra, illetve az azokon futó alkalmazások fejlesztése a folyamatok egységesítése és egyszerűsítése érdekében.

Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz (EFOP Plusz)

Az Európai Unió kohéziós politikájának alapvető célja, hogy csökkentse a régiók fejlettségbeli különbségeit és megteremtse a hosszú távú gazdasági növekedés feltételeit valamennyi tagállamában. A kitűzött cél, azaz a közösségi kohézió elérése érdekében az egyes régiók gazdasági konvergenciája mellett nélkülözhetetlen a szociális és jóléti egyenlőtlenségek felszámolásának támogatása. A EFOP Plusz célja a szociális felzárkózás támogatása Magyarországon, így öt humán szakterület fejlesztéseit foglalja magában: egészségügy, köznevelés, társadalmi felzárkózás, szociális, valamint család- és ifjúságpolitika (amelyekhez a kultúra és a sport is hozzájárul).

Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz (MAHOP Plusz)

Cél a fenntartható, innovatív technológiákat alkalmazó hazai halgazdálkodás előmozdítása, a termelői bázisok és a halgazdálkodással foglalkozó vállalkozások fejlesztése, a fogyasztók minőségi haltermékekkel való ellátása. Az alábbi fő területekre tervezi koncentrálni a fejlesztéseit:

- A természetes vizek halállományának növekedése, a vízfolyások ökológiai állapotának és a víz minőségének figyelembe vételével.
- Modern, innovatív, fenntartható technológiára épülő haltermelés és feldolgozás.
- A meglévő haltermelő telepek és feldolgozó üzemek bővítése, korszerűsítése és újak létesítése.
- A halászati és akvakultúra-termékek, valamint az akvakultúra ágazat ismertségének és társadalmi elfogadottságának javítása.
- Az akvakultúra-ágazat piaci pozíciójának erősödése.

Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz (IKOP Plusz)

A közlekedésfejlesztés továbbra is fontos eszköze a gazdaságfejlesztésnek, valamint a területi kohézióknak, mindazonáltal az európai zöld megállapodással összhangban nagy hangsúlyt helyez a fenntartható közlekedési formák támogatására: a kötöttpályás közösségi közlekedés és kerékpáros közlekedés fejlesztésére, az egyes közlekedési módok összekapcsolására, valamint a motorizált közlekedés környezetbarátabbá tételére az alternatív üzemanyagotöltő infrastruktúra bővítése révén, valamint a közösségi közlekedésben résztvevő járműállomány mielőbbi cseréjére tiszta és energiahatékony közúti járművek beszerzésének támogatásával, illetve az alternatív üzemanyagok előállításának ösztönzésével. Az OP beavatkozási területei kiterjednek a hajózással kapcsolatos fejlesztésekre is.

Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP Plusz)

A GINOP Plusz intézkedéseinek célja, hogy a vállalkozások technológiájukat, működésüket megújítva kedvezőbb pozíciót alakítsanak ki hazai és külföldi piacaikon, a globális értékláncokban, hozzájárulva a társadalom életszínvonalának javulásához, a foglalkoztatás bővítéséhez és a munkahelyek védelméhez, Magyarország további fenntartható gyarodásához és az EU versenyképességének növekedéséhez.

A célok elérése érdekében az operatív program több szakpolitikai terület fejlesztéseit foglalja magában, amelyek az alábbi területeken járulnak hozzá a fenti célok megvalósulásához:

- Vállalkozásfejlesztés: A kis- és középvállalkozások termelékenységének növelése
- Kiemelt stratégiai ágazatok fejlesztése: A kiemelt ágazatok hozzáadottérték-termelő képességének növelése.

- Digitalizáció: A digitális gazdaság, kompetenciák fejlesztése.
- Kutatás, fejlesztés, innováció: A tudástermelés, tudásáramlás és tudáshasznosítás ösztönzése továbbá készségfejlesztés az intelligens szakosodáshoz.
- Foglalkoztatás: A munkahelyek védelme, a foglalkoztatás bővítése, a munkaerő termelékenységének növelése és a foglalkoztatás feltételeinek javítása.
- Felnőttképzés: Jól képzett, magas hozzáadott értéket előállítani képes munkavállalók biztosítása a hazai vállalkozások számára.
- Felsőoktatás: Innovatív és inkluzív felsőoktatási rendszer megerősítése.
- Szakképzés: Korszerű és inkluzív szakképzés rendszer kialakítása.
- Turizmus, örökségvédelem: A turisztikai szolgáltatások minőségének fejlesztése.

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz)

A program elsődlegesen a helyi önkormányzati fejlesztéseket finanszírozza, valamint szerepet vállal a kiemelt térségek és gazdasági zónák fejlesztésében és az elmaradott térségek felzárkózásának támogatásában is.

- Elsődlegesen a helyi önkormányzati fejlesztéseket finanszírozza, fejlesztési tematikája kiterjed a helyi gazdaságfejlesztésre és foglalkoztatásra, a települési infrastruktúra, településüzemeltetés és helyi közszolgáltatások fejlesztésére.
- A kiemelt térségekben ezeket a fejlesztéseket térségi alapon összehangolja és ezeken túlmenő térség-specifikus fejlesztéseket is finanszírozhat.
- Fenntartható városfejlesztési intézkedése keretében a helyi fejlesztési stratégiájuk alapján kiválasztott városok a fenti fejlesztéseket integrált helyi városfejlesztési programokban valósíthatják meg, illeszkedve a helyi klímastratégiákhoz.
- Szerepet vállal a helyi jelentőségű turizmus fejlesztésében.
- Szerepet vállal a komplex programmal fejlesztendő járásokban helyi társadalmi felzárkózási programok támogatásában.

Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP Plusz)

A globális kihívásokra, így az éghajlatváltozásra, a környezetszennyezésre, a biológiai sokféleség csökkenésére, a természeti erőforrások túlzott kihasználására egyre kevésbé adhatóak elszigetelt szakmai válaszok. A KEHOP Plusz a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP) folytatása, és a felsorolt problémák helyi kezeléséhez, a klímasemleges gazdaság eléréséhez kíván hozzájárulni. Több újdonsággal is bővül, ilyenek például a körforgásos gazdaság, a vízvesztés csökkentés, a zöld és kék infrastruktúrák, klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a helyi energiaközösségek vagy az ún. igazságos átmenet. A KEHOP Plusz az EU által meghatározott ún. szakpolitikai célok közül elsősorban a második (röviden: zöldebb Európa) célt fedi le az alábbi öt prioritás révén:

- Vízgazdálkodás és katasztrófakockázat csökkentés
- Körforgásos gazdasági rendszerek és fenntarthatóság
- Környezet- és természetvédelem
- Megújuló energiagazdaság
- Igazságos Átállás Alap

A Partnerségi Megállapodás tervezete alapján az **Igazságos Átmenet** keretében a klímasemleges gazdaságra történő átállás elősegítése érdekében az alábbi főbb beavatkozási irányokra épülnek a Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves megyei igazságos átmenet tervek:

- A jelentős megyei ÜHG kibocsátó ETS és egyéb létesítmények kibocsátásának csökkentése (a technológiaváltás mellett cél a hatékonyságnövelés és a munkaerő ezt szolgáló képzése);
- A munkahelyeiket esetleg elvesztő személyek munkaerőpiacon tartását szolgáló szociális és munkaerőpiaci intézkedések megvalósítása;
- A felhagyott bányaterületek rekultivációja;
- A lakosság körében a széntüzelésű fűtési mód kiváltása környezetbarátabb technológiákra és kiegészítő jelleggel épületenergetikai korszerűsítés megvalósítása;
- A helyi gazdaság támogatása a zöld átálláshoz való igazodásban, a „jövő” technológiára való átállást segítő kutatási- és innovációs tevékenységekkel, vállalkozásfejlesztéssel és a helyi munkaerő versenyképesebbé tételével.

II. Központi EU támogatásokkal és együttműködési megállapodásokkal megvalósuló programok

A COVID-19 válsághelyzetre reagálva az Európai Unió helyreállítási tervet dolgozott ki, amely az EU 2021-27-es költségvetésre is hatással volt.

Next Generation EU Eszköz

A NextGenerationEU egy átmeneti helyreállítási eszköz, mely a Covid19 járvány gazdasági és társadalmi hatásainak enyhítésére jött létre, és amely a helyreállítást az európai gazdaságok és társadalmak fenntarthatóbbá, ellenállóbbá tételére, a zöld és digitális átmenetre való felkészítése mentén kívánja megvalósítani. A Next Generation forrásai hat éven keresztül, 2026-ig lesznek elérhetőek, és várhatóan kilenc kiemelt fejlesztési területre összpontosítanak majd.

A NextGenerationEU központi eleme az ún. Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz, amely pénzügyi támogatást (hitel és vissza nem térítendő támogatás) tesz elérhetővé a tagállamok számára a Covid19-válságot követő időszakban az állami beruházások és a reformok felgyorsítása érdekében. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből való részesüléshez a tagállamoknak be kell nyújtaniuk nemzeti Helyreállítási és Rezilienciaépítési Terveik tervezetét, amely az aktuális szakpolitikai kritériumokkal összhangban lévő nemzeti beruházási és reformterveket vázolja fel.

Igazságos Átmenet Mechanizmus

Az EU azt tűzte ki célul maga elé, hogy 2050-re teljesen klímasemlegessé válik, azaz az üvegházhatású gázok még fennmaradó hazai kibocsátása, valamint elnyelése a 2050. évre egyensúlyba kerül. Ez a törekvés az európai zöld megállapodás középpontjában áll, és következetesen illeszkedik a Párizsi Megállapodás szerinti globális éghajlat-politikai uniós vállalásokhoz. E cél megvalósítása egész Európában gazdasági és társadalmi átalakulást tesz szükségessé, aminek igazságosan, társadalmilag kiegyensúlyozott módon és költséghatékonyan kell végbe mennie. Folyamatban van az európai klímatorvény" nevet viselő rendelet véglegesítése, mely jogszabályban fogja rögzíteni a 2050-re szóló klímasemlegességi célt, illetve egy 2030-ra vonatkozó köztes célt.

Az EU az átállást pénzügyi és technikai támogatásnyújtással kívánja elősegíteni az ún. Igazságos Átmenet Mechanizmus keretében az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállás következményei által leginkább sújtott régióknak.

Az Igazságos Átmenet Alap az Igazságos Átmenet Mechanizmus első pillére, amely az érintett területek gazdasági diverzifikációjának és átalakításának támogatására szolgál. Ez magában foglalja a kis- és középvállalkozásokba történő termelőberuházásokat, a cégalapításokat, valamint a kutatást és az innovációt, a környezet-helyreállítást, a tisztaenergia-előállítás, a munkavállalói tovább- és átképzést, az álláskeresőket segítő és az álláskeresőket aktívan bevonó programokat, valamint a szén-dioxid-intenzív létesítmények átalakításának támogatását, amennyiben ezek a beruházások jelentős kibocsátás csökkenéshez vezetnek és védik a munkahelyeket, illetve új munkahelyeket

hoznak létre Magyarország JTF részesedése 237 millió EUR. Annak érdekében, hogy a források lehívhatóak legyenek területi Igazságos Átmenet Tervek (JTP) benyújtására van szükség, amelyhez figyelembe kell venni az Európai Bizottság Európai Szemeszter Jelentés D mellékletében javasoltakat is. Az Európai Bizottság jelentésében Heves megyét is olyan, az átmenet negatív hatásai által leginkább érintett hazai térségként azonosítja, amely jogosult lehet a forrásból történő részesedésre.

Az InvestEU részét képező igazságos átállási program az Igazságos Átmenet Mechanizmus második pillére. Hasonlóképpen, az InvestEU az Igazságos Átmenet Alaphoz képest a projektek szélesebb körét támogatja, így például az energetikai (köztük a gáz- és távfűtési) és közlekedési infrastruktúra fejlesztésére irányuló projekteket, valamint a szén-dioxid-mentesítésre, a gazdaság diverzifikálására és a szociális infrastruktúra kiépítésére vagy bővítésére irányuló projekteket is.

Az Európai Beruházási Bank (EBB) közszektor-hitelezési eszköze az Igazságos Átállás Mechanizmus harmadik pillére. Kölcsönök révén a közszektorbeli szervezetek forrásokhoz jutnának a klímasemlegességre való átállást megkönnyítő intézkedések végrehajtásához. Ebből a forrásból támogathatók például az energetikai és közlekedési infrastruktúra beruházásai, a távfűtési hálózatok fejlesztései, az energiahatékonysági intézkedések, beleértve az épületek felújítását is, valamint a szociális infrastruktúrát érintő projektek.

Míg az Igazságos Átállás Alap elsősorban vissza nem térítendő támogatás formájában nyújt finanszírozást, az Igazságos Átállás Mechanizmus részeként tervezett másik két finanszírozási forrás (az InvestEU-program és az EBB közszektor-hitelezési eszköze) a pénzügyi partnerek, például az EBB beruházási projektjeinek támogatása révén lendíti fel a köz- és magánberuházásokat.

Határmenti együttműködési programok

A határmenti együttműködési programok szerepe, hogy azok elősegíthetik a 2021-2027-es időszakra megfogalmazott stratégiai területi célokat, valamint a Területfejlesztési Program egyéb fejlesztési céljait is támogatják. A 2021-2027-es időszakra vonatkozó Interreg Europe program első egyeztetési dokumentuma 2020. szeptemberében került közzétételre. A program egy specifikus célt határoz meg a következő időszakra: jobban együttműködő kormányzást („a better cooperation governance”).

Heves megye északi határán térségi alapú határmenti együttműködés folyik szlovákiai területekkel. Az Interreg-RGB1A Magyarország és Szlovákia közötti határon átnyúló együttműködés folytatásaként az Európai Unió kohéziós politikájának 2014-2020-as időszakában az Interreg V-A Szlovákia-Magyarország Együttműködési Program nyújt újabb lehetőséget a határtérség fejlesztésére. A Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program az Európai Unió támogatásával a magyar-szlovák határmenti térségek közös fejlesztését célozza. A projektek az Európai Unió pénzügyi segítségével – a Strukturális Alapok forrásból – járulnak hozzá a közös helyi és térségi határon átnyúló kezdeményezések megvalósulásához. A határon átnyúló együttműködések támogatja a szlovák-magyar területi együttműködés programja. Az „Interreg V-A Magyarország–Szlovákia” program célja a határmenti régiók közös természeti és kulturális örökségének együttes védelme, fejlesztése és turisztikai célú hasznosítása. Ide tartozik a közös vízgazdálkodás, a katasztrófaregelőzés, a megfelelő feltételek megteremtése a kulturális és építészeti örökségek felújításához, valamint a határon átnyúló fenntartható turizmus fejlesztése.

A 2021-2027-es időszakra vonatkozó határmenti Interreg programok jelenleg a tervezés fázisában vannak, a Szlovákia-Magyarország INTERREG Határon Átnyúló Együttműködési Program (2021-2027) előkészítését szolgáló területi elemzés már elkészült. A teljes területi elemzés elsődleges célja, hogy naprakész és teljeskörű áttekintést nyújtson a programterületről, továbbá a kiválasztott témák jelenlegi helyzetéről és trendjeiről. A következő program előkészítését szolgálja, bemutatja a programterület legfontosabb jellemzőit, valamint a Programozó Bizottság által előzetesen kiválasztott témák tekintetében ismerteti a legfőbb kihívásokat. Az adott téma elemzésének fő megállapításai mellett a kapcsolódó lehetséges határon átnyúló funkcionális területeket is bemutatja, valamint az online kérdőív a témával kapcsolatos eredményeit (vélemények és projektötletek) is megismerhetjük.

Áttekintést kapunk a vizsgált terület irányítási-működtetési adottságainak főbb jellemzőiről (pl. közigazgatás; határon átnyúló intézmények jelenléte; a helyi intézmények és önkormányzatok közti együttműködéséből származó tapasztalatok; együttműködés más térségi programokkal, illetve az EU makroregionális stratégiáival), valamint az egész elemzés következtetéseit foglalja össze egy speciális SWOT-táblázat formájában. A területi elemzés naprakész és teljeskörű áttekintést nyújt a programterületről, annak jelenlegi helyzetéről és trendjeiről a következő ciklus programjának kidolgozása érdekében.

III. Hazai forrásból megvalósuló programok

A megyének vannak olyan fejlesztési elképzelései, igényei, melyekre uniós alapok, programok nem biztosítanak forrást, ezért ezeket más forrásból, például hazai támogatással megvalósuló programokból tudják finanszírozni. A későbbiekben várható támogatások, programok keretei pontosan még nem ismertek, így – a teljesség igénye nélkül – a következő támogatási programok felhasználása javasolt:

- Nemzeti Kulturális Alap
- Nemzeti Együttműködési Alap
- Magyar Falu Program
- Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap
- Nemzeti Együttműködési Alap
- Kisfaludy Program
- Modern Városok Program
- Nemzeti Foglalkoztatási Alap
- Tanyaprogram
- Gazdaságvédelmi akcióterv részeként meghirdetett támogatási programok
- „Felzárkózó települések” program,
- Kedvezményezett Települések Gazdaságélénkítő Programja
- Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Hivatalt (NKFI Hivatal) innovációs és kutatási pályázatok,
- OFA Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft. pályázatai
- Országos Környezeti és Kármentesítési Program
- Országfásítási Program
- HEPA Magyar Exportfejlesztési Ügynökség Nonprofit Zrt. támogatásai
- Irinyi-terv iparstratégiai támogatási program pályázat
- Jelenlét Program
- Nemzeti Környezetvédelmi Program keretében meghirdetett támogatások
- Nemzeti Tehetség Program
- Útravaló Ösztöndíjprogram

II. Tervezett fejlesztési elképzelések megyei prioritások szerinti csoportosításban

A Stratégiai Programban bemutatott egyes prioritások azokat a főbb beavatkozási területeket és kapcsolódó elrendő célokat határozzák meg, amelyek a Heves Megye Területfejlesztési Konceptiója (2021-2027) célrendszerében meghatározott stratégiai célok elérését szolgálják. Az egyes prioritásokon belül beavatkozásokban foglaltuk össze a logikailag, tematikusan összetartozó tématerületeket, amelyek további bontása konkrét intézkedésekre az operatív programban történt meg. A következőben a stratégiai programban meghatározott beavatkozásokhoz kapcsolódó intézkedések kerülnek bemutatásra.

Prioritás	Beavatkozás	Intézkedés
1. Prioritás: <u>A megye kiemelt ipari ágazatainak fejlesztése az üzleti környezet javításával</u>	1.1. beavatkozás: Üzleti környezet javítása, a vállalkozások versenyképességének növelése	1.1.1. intézkedés: Innovatív vállalkozói tevékenységek támogatása
		1.1.2. intézkedés: Beszállítói kapcsolatok fejlesztése
		1.1.3. intézkedés: A vállalkozások munkahelyteremtő támogatása
		1.1.4. intézkedés: Iparterületek fejlesztése és szolgáltatásfejlesztés az ipari parkokban és inkubátorházakban, valamint egyéb iparterületeken működő vállalkozások számára
		1.1.5. intézkedés: Piacra jutás segítése
		1.1.6. intézkedés: Kisvállalkozói tőkejuttatási programok kidolgozása
		1.1.7. intézkedés: Munkahelyi képzések támogatása a vállalkozások számára
	1.2. beavatkozás: Energetikai szerkezetváltás a klímavédelem és stabil energiagazdálkodás megteremtése az energiainport-függőség csökkentése érdekében	1.2.1. intézkedés: Vállalkozások megújuló energia hasznosítását és energiahatékonyság növelését célzó fejlesztéseinek támogatása
		1.2.2. intézkedés: Lakóingatlanok energetikai korszerűsítése és megújuló energia felhasználásának növelése
		1.2.3. intézkedés: Helyi energia ellátását biztosító kiskapacitású erőművek létesítése
		1.2.4. intézkedés: Stabil energiabázis megteremtése, energetikai szerkezetváltás támogatása
	1.3. beavatkozás: Élelmiszeripar kapacitás- és minőségfejlesztése	1.3.1. intézkedés: Technológiai fejlesztések és K+F+I támogatása a megyei élelmiszer-feldolgozóipar versenyképességének növeléséért
		1.3.2. intézkedés: A borágazat technológiai fejlesztésének támogatása
2. Prioritás: <u>Helyi adottságokra épülő, fenntartható turizmusfejlesztés</u>	2.1. beavatkozás: Versenyképes turisztikai kínálat megteremtése	2.1.1. intézkedés: Szuprastruktúra fejlesztése
		2.1.2. intézkedés: Turisztikai marketing
		2.1.3. intézkedés: Humán erőforrás feltételeinek javítása
	2.2. beavatkozás: Húzó turisztikai ágazatok minőség és kapacitásfejlesztése	2.2.1. intézkedés: Egészség és gyógyturizmus fejlesztése
		2.2.2. intézkedés: Kulturális örökségre alapuló turizmus fejlesztés
		2.2.3. intézkedés: Ökoturizmus fejlesztése
		2.2.4. intézkedés: Bor- és gasztronómia turizmus fejlesztése
		2.2.5. intézkedés: Aktív turizmust szolgáló feltételrendszer kialakítása
3. Prioritás: <u>Versenyképes agrárium, helyi termék központú vidékfejlesztés</u>	3.1. beavatkozás: A klímaváltozáshoz alkalmazkodó, versenyképes agrárszerkezet létrehozása	3.1.1. intézkedés: Technológia fejlesztések támogatása a versenyképesség javítása és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás jegyében
		3.1.2. intézkedés: Mezőgazdasághoz kapcsolódó innovatív tevékenységek támogatása
		3.1.3. intézkedés: Fiatal gazdák képzésének, induló tevékenységének támogatása, szaktanácsadási rendszer működtetése
		3.1.4. intézkedés: A szőlészet és a magas élömunka-igényű kertészeti kultúrák támogatása
		3.1.5. intézkedés: A hal-, erdő- és vadgazdálkodás támogatása
		3.1.6. intézkedés: Az állattenyésztés ágazatának támogatása

4. Prioritás: Értéktudatos és befogadó társadalom megteremtése	3.2. beavatkozás: A helyi termékek versenyképességének növelése, a helyi gazdaság megerősítése és fejlesztése	3.2.1. intézkedés: Rövid ellátási lánc (REL) kialakításának támogatása helyi piacok létrehozatalával
		3.2.2. intézkedés: Helyi termékek előállításának támogatása
		3.2.3. intézkedés: A háztáji gazdálkodás támogatása
	4.1. beavatkozás: A munkaerőpiacra történő visszatérés elősegítése	4.1.1. intézkedés: Bölcsődei szolgáltatások helyben vagy lakóhelyhez közeli biztosítása (bölcsődei férőhelyek szükség szerinti bővítése, bölcsődei intézmények infrastruktúra fejlesztése, meleg étkezés biztosítása)
		4.1.2. intézkedés: Óvodai szolgáltatások helyben vagy lakóhelyhez közeli biztosítása (óvodai férőhelyek szükség szerinti bővítése, óvodai intézmények infrastruktúra fejlesztése, meleg étkezés biztosítása)
		4.1.3. intézkedés: Gyermekjóléti szolgáltatások erősítése (családtervezési, pszichológiai, nevelési, egészségügyi, mentálhigiénés, káros szenvedélyek megelőzését szolgáló tanácsadás, szabadidős programok szervezése stb.)
		4.1.4. intézkedés: A részmunkaidő vagy távmunka lehetőségének elősegítése
		4.1.5. intézkedés: A családi értékek védelme, a hagyományos családmodell erősítése és támogatása
	4.2. beavatkozás: Egészséges társadalom kialakítása	4.2.1. intézkedés: A lakosság felvilágosítását szolgáló programok kidolgozása az egészséges életmód, az egészséges táplálkozás és a preventív gondolkodás megismertetése és erősítése terén, illetve a szűrővizsgálatok szerepének növelése
		4.2.2. intézkedés: Az egészségügyi alap- és szakellátás infrastrukturális fejlesztése
		4.2.3. intézkedés: Az egészségügyi szakemberhiány pótlásának támogatása
		4.2.4. intézkedés: Az egészségügyi intézmények műszerezettség, informatikai fejlesztése
		4.2.5. intézkedés: A szociális alapszolgáltatásokhoz és szakosított ellátásokhoz való hozzájutás és a szociális szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése
	4.3. beavatkozás: A társadalmi befogadás erősítése a foglalkoztathatóvá válás elősegítésével	4.3.1. intézkedés: A hátrányos helyzetű fiatalok közép- és felsőfokú oktatásba való eljutásának és bennmaradásának elősegítése (ösztöndij rendszer)
		4.3.2. intézkedés: Fiatalok első munkahelyhez jutásának segítése (gyakornoki program)
		4.3.3. intézkedés: A letelepedés elősegítése a képzett fiatalok megtartására
		4.3.4. intézkedés: Munkaerő piaci igényekhez igazodó felnőttképzési programok elindítása a foglalkoztathatóság biztosítása érdekében
		4.3.5. intézkedés: Komplex felzárkózási programok (Biztos Kezdet Gyerekház, Tanoda Program)
		4.3.6. intézkedés: Foglalkoztatási Paktum működtetése
	4.4. beavatkozás: A sport, a mozgás, mint az egészséges élet nélkülözhetetlen alappillére	4.4.1. intézkedés: Sporttáborok támogatása, erdei iskolák korszerűsítése
		4.4.2. intézkedés: Az egészségfejlesztő testmozgás koncepcióján alapuló rendszeres testmozgás programok megvalósítása a megye településein
	4.4.3. intézkedés: Sportlétesítmények kialakítása, korszerűsítése, építése, gyermek- és diáksport versenyek rendezése, valamint közösségi szabadidős programok támogatása	
4.5. beavatkozás: Korszerű gyakorlati tudás biztosítása	4.5.1. intézkedés: Iskolák és tornatermek infrastrukturális fejlesztése, eszközigényeik fejlesztése	
	4.5.2. intézkedés: Felsőoktatási intézmények képzési-, kutatási- és infrastruktúrát érintő fejlesztése, valamint gazdasági szereplőkkel történő együttműködésének fokozása	
	4.5.3. intézkedés: Távkotatás, a nem-formális és informális, valamint a rugalmas tanulási lehetőségek támogatása, hatékonyabbá tétele	

		4.5.4. intézkedés: Az iskolai szemléletformálás és tehetséggondozás megerősítése, a lemorzsolódás csökkentése
		4.5.5. intézkedés: A gazdaság igényeihez igazodó szak- és felnőttképzés kialakítása
5. Prioritás: Város-vidék kapcsolatok környezettudatos fejlesztése	5.1. beavatkozás: Az elérhetőség feltételeinek javítása	5.1.1. intézkedés: Közúthálózat-fejlesztés
		5.1.2. intézkedés: Intelligens közösségi közlekedés
		5.1.3. intézkedés: Vasút szerepének növelése
		5.1.4. intézkedés: Kerékpárút hálózat fejlesztése
	5.2. beavatkozás: Stratégiai erőforrások megóvása, természet- és környezetvédelem	5.2.1. intézkedés: Ivóvíz minőségének javítása, távlati vízbázisvédelem
		5.2.2. intézkedés: Ár- és belvízvédelem
		5.2.3. intézkedés: Hatékony hulladékgazdálkodás feltételeinek megteremtése; folyékony hulladék elvezetése és kezelése
		5.2.4. intézkedés: Közvilágítás korszerűsítése
		5.2.5. intézkedés: Természetvédelmi területek és értékek megóvása
		5.2.6. intézkedés: Barnamezős területek hasznosítása
		5.2.7. intézkedés: Környezettudatosság ösztönzése
	5.3. beavatkozás: Fenntartható település- és tér szerkezet	5.3.1. intézkedés: Az önkormányzati közszolgáltatást nyújtó intézmények fejlesztései
		5.3.2. intézkedés: Vonzó települési arculat megteremtése
		5.3.3. intézkedés: A közösségi terek fejlesztése az életminőség javítása céljából
		5.3.4. intézkedés: Települési infrastruktúra fejlesztések a közbiztonság javítása érdekében
		5.3.5. intézkedés: Leszakadó településrészek komplex fizikai és társadalmi megújítása
		5.3.6. intézkedés: A helyi identitás megerősítése és közösségformálás
		5.3.7. intézkedés: Tudatos település – Okos város
		5.3.8. intézkedés: Települési zöld infrastruktúrák kialakítása, fejlesztése
		5.3.9. intézkedés: Belterületi út- és járdafelújítások
5.3.10. intézkedés: Lakhatási feltételek javítása		
5.4. beavatkozás: Infokommunikációs fejlesztések	5.4.1. intézkedés: Vállalkozások informatikai fejlesztéseinek támogatása	
	5.4.2. intézkedés: Közsféra informatikai fejlesztése; elektronikus közszolgáltatások elérhetővé tétele, megismertetése	
	5.4.3. intézkedés: Az információs társadalom kiépítéséhez szükséges hálózatok fejlesztése	
	5.4.4. intézkedés: Digitális írástudatlanság felszámolása, IT-technológiák használatának ösztönzése	

1. Prioritás: A megye kiemelt ipari ágazatainak fejlesztése az üzleti környezet javításával

1.1. beavatkozás: Üzleti környezet javítása, a vállalkozások versenyképességének növelése

1.1.1 intézkedés: Innovatív vállalkozói tevékenységek támogatása

A gazdasági növekedés és a munkahelyteremtés nagymértékben függ a megújulásra képes, az adott kor kihívásaira reagáló cégek számának és az általuk K+F+I tevékenységre fordított fejlesztési forrásaik növekedésétől. Hangsúlyos szerepet kell, hogy kapjon **a kutatás-fejlesztés támogatása az eredeti ötletek felkarolásával, megvalósításuk támogatásával**. A nemzetgazdaság vérkeringésébe való tudatos bekapcsolódás érdekében kiemelt fontosságú a megyei nagyvállalatok K+F+I vonzása, hiszen a gazdaságban spontán keletkező, üzleti haszonnal kecsegtető új tudás kiaknázását elsősorban a jelentős K+F+I tevékenységet végző, tudás- és technológiaintenzív vállalkozásoknál várhatjuk.

A vállalati szektor versenyképességének javítása a vállalati önálló kutatás-fejlesztési és innovációs potenciál fejlesztésén és a technológia-intenzív vállalkozások innovációs tevékenységének ösztönzésén keresztül valósítható meg. A vállalati szektor versenyképességének, növekedési potenciáljának javításához jelentősen és közvetlenül hozzájárul a vállalati önálló K+F potenciál fejlesztése, illetve a technológia-intenzív vállalkozások innovációs tevékenységének ösztönzése is. Ezért kiemelten fontos a vállalati önálló termék, szolgáltatás és technológia fejlesztések elősegítése, a versenyképes-, és high-tech technológiák megvásárlása és adaptálása, az új technológiák, védelem alatt álló új márkanevek, új vagy továbbfejlesztett termékek piacra történő bevezetésének támogatása, továbbá a megújuló energiaforrásokat előállító berendezések és a megújuló energiát hasznosító gépek, tüzeléstechnikai berendezések, bizonyos alkatrészek gyártásának fejlesztése is. Lényeges, hogy támogatást kapjanak a kibocsátás csökkentésre irányuló beruházások, a zöldgazdasághoz kötődő projektek, amelyek munkahelymegtartást eredményeznek.

A K+F tevékenységet folytató vállalkozások száma Heves megyében 2010-ben valamivel több, mint 100 volt. Ezen vállalkozások K+F ráfordítása 2011-ben 2,17 milliárd forint volt, azonban az összes K+F ráfordítás megyei szinten 3,3 milliárd forint volt. A megyében 2017-ben 217 K+F területen dolgozó kutató tevékenykedett. A térségben működő két felsőoktatási kampusz és az ide települt multinacionális cégek szerepének köszönhetően Heves megye a megyék rangsorában a középmezőnyben van, ám országos szinten még mindig jellemző, hogy 10 kutatóból 6 a fővárosban tevékenykedik.

Az intézkedés célja, hogy áthidalja a kutatás és innováció kezdeti szakaszában felmerülő finanszírozási nehézségeket, elősegítve ezáltal az áttörést jelentő innováció és kutatási eredmények gyakorlatba való átültetését és kereskedelmi bevezetését. A beavatkozás olyan vállalkozások részére kíván segítséget nyújtani, amelyek konkrét kihívásokra keresnek innovatív megoldásokat, amelynek eredményeként újszerű vállalkozói tevékenységek alapját képező technológia és termékfejlesztések valósíthatók meg. Az Ipar 4.0 kritériumaként megvalósuló digitalizáción kívül szükséges az újabb termékfejlesztési, kutatási részlegek létrehozása, illetve az felsőoktatási intézményekkel folytatott együttműködés növelése.

Kedvezményezetttek köre: gazdálkodó szervezetek

1.1.2 intézkedés: Beszállítói kapcsolatok fejlesztése

A vállalkozások versenyképessége tekintetében komoly növekedési tényező, ha képesek a főleg exportra termelő magyar, illetve multinacionális tulajdonú cégek beszállítóivá válni. A vállalkozás **beszállító**nak tekinthető, ha valamilyen végtermék előállításához szükséges alkatrészt vagy részegységet gyárt vagy szolgáltatást nyújt más vállalkozás számára. **A beszállítói kapcsolat akkor igazán értékes, ha túl nő az egyszerű termékszállításon, és mindkét fél számára meghatározó partnerséggé fejlődik.**

A beszállítói körben végzett felmérések alapján nem csak a kisebb méretű vállalkozások, hanem a nagyvállalkozások is nyitottak a beszállítói együttműködésekre. A beszállítói kapcsolatok azokban az esetekben tudnak meghatározókká válni, amikor a beszállítók az értéklánc valamely fontos elemében vesznek részt – jellemzően a gyártás, fejlesztés vagy kutatás valamelyik részében.

Magyarországon a beszállítói hálózat fejlettsége a régiós átlagot meghaladja, de nyugat-európai mércével mérve még mindig elmaradott. Pedig a beszállítói potenciál óriási, mivel nem csak a hazai gyártóknak, hanem a külföldi vállalatoknak is elemi érdeke, hogy a magyarországi beszállítói hálózatot bővítsék.

A hazai vállalatok számára a beszállítói szerep elnyerése számos előnnyel jár. A sikeres beszállítók nagy volumenben rendelők, korrekten fizetők, adott esetben műszaki segítségre is kész, a műszaki fejlődés élvonalában álló megrendelőket nyernek. Emellett a beszállítói rendszerben a termelési kultúra vívmányai, a hálózati hatások előbb-utóbb az összes érintett iparágra és vállalkozásra is átáramlanak. Fontos szempont emellett, hogy a beszállítói háttér fejlettsége előbb-utóbb az élőlétségi költségeivel összemérhető jelentőségű mérlegelési szemponttá válhat a további beruházási projekteknél.

A beszállítói szerep megszerzése ugyanakkor nem könnyű, és csak a piaci feltételeket elfogadni és betartani képes vállalatok számára realitás.

A duális gazdasági térszerkezet oldásának, a kis- és középvállalkozások erőteljesebb integrációjának feltétele a beszállító hálózatok erősítése, amelyet az elérhetőség oldaláról is támogatni kell. Ezért biztosítani kell a beszállítók és a multinacionális vállalatok közötti sokoldalú és rugalmas elérhetőséget.

Az **integrált beszállítói, logisztikai hálózat fejlesztése** magába foglalja a **technológiai fejlesztést, a telephelyi infrastruktúra-fejlesztést** (beleértve az informatikát és telekommunikációt), a technológiai transzferek gyorsítását (know-how, licence, szoftver, stb.), a **rugalmasabb szakképzési-átképzési rendszer kialakítását, továbbá a szakember utánpótlás-letelepedés feltételeink megteremtését** (szabadidős, rekreációs infrastruktúra). A korszerű logisztikai hálózati rendszer kiépítése szükségessé teszi a telephelyfejlesztés mellett az anyagmozgatás, csomagolástechnika fejlesztését az eszközbeszerzések és a logisztikai infrastruktúra széleskörű fejlesztése mellett.

Az **üzleti, vállalkozói készségek fejlesztése, továbbá a beszállítóvá válás feltételeinek való megfelelés** kiemelten fontos terület a kkv-szektor versenyképességének, hatékonyságának és sikerességének javítása érdekében. Ehhez elengedhetetlen az alapvető vállalkozói és üzleti ismeretek fejlesztése, a vállalkozásvezetők általános és specifikus menedzsment ismereteinek, készségeinek fejlesztése, valamint a vállalkozói tapasztalatszerzés elősegítése. Ennek keretében képzéseket, tanácsadást, mentorálást, tapasztalatszerzési lehetőséget biztosítunk a vállalkozások számára, valamint vállalkozásfejlesztési szolgáltatásokkal, fenntartható üzleti modellek kialakításának támogatásával segítjük a kezdő vállalkozásokat az elindulásban.

A nemzetközi termelési láncokhoz kapcsolódó ágazatokban működő vállalkozások fejlesztéseinek támogatása keretében kiemelten támogatjuk a **hazai vállalatok erősebb bekapcsolódását a termelési láncba**. Ez jellemzően egy vagy több hazánkban jelen lévő multinacionális vállalathoz kapcsolható **beszállítói programokban részt venni képes vállalatok támogatását jelenti**. Ezen támogatás révén kívánjuk elérni, hogy a hazai vállalkozások teljesíteni tudják a beszállítói programokban szükséges feltételeket.

A **vállalkozói együttműködések ösztönzése keretében támogatandó** a hazai és határon átnyúló klaszterek, beszállítói hálózatok, valamint egyéb vállalati együttműködések kialakítása és továbbfejlesztése. A beszállítói hálózatok, valamint egyéb vállalati együttműködések és együttműködési hálózatok ösztönzésének célja a hazai gazdasági szektor és a külpiazi potenciállal rendelkező vállalkozások közötti együttműködések elősegítése. A beavatkozás végrehajtásának eredményeként várhatóan növekedni fog a vállalkozói együttműködésekben, klaszterekben és beszállítói hálózatokban résztvevő vállalkozások száma, ezáltal erősödik a vállalkozások közötti bizalom.

Kedvezményezettek köre: gazdálkodó szervezetek

1.1.3 intézkedés: A vállalkozások munkahelyteremtő támogatása

A megye vállalkozásai a megyei munkaerőpiaci helyzet alakításában jelentős szereppel bírnak. A megyei székhelyű társaságok 2019. évben 158, 4 milliárd Ft-ot fordítottak beruházásokra. A legnagyobb mértékű (113 milliárd Ft) bővülés az iparban, ezen belül a feldolgozóiparban (95,5 milliárd Ft) volt tapasztalható. Az utóbbi tíz év példátlan fejlesztéseinek eredményeként a megyei székhelyű beruházásokra fordított források a munkahelyek számának növekedését okozták. A megye gazdaságának méret nagyság szerinti szerkezetére továbbra is jellemző a tőkészegényebb kisvállalkozások (azon belül a mikro-vállalkozások) magas részaránya, a kevés számú, de nagy teljesítményértéket realizáló nagyvállalkozás és egy meglehetősen alacsony hányadot képviselő középméretű.

Az intézkedés keretében célunk a megyei forrásokból támogatott vállalkozások beruházásainak és árbevételüknek a növelése, továbbá értékesítésük fellendítése. A megyei települési önkormányzatok által elvégzett üzleti infrastruktúra-fejlesztéseket kiegészíthetik a térségben működő helyi érdekű vállalkozások célzott, kisösszegű munkahelyteremtő beruházásai, amelynek keretében új munkahelyteremtést célzó vállalkozás fejlesztési beruházások támogatására nyílik lehetőség (a vállalkozások megvalósuló infrastrukturális és technológiafejlesztése - pl. üzemcsarnokok kiépítése, gépbeszerzés -, új munkaerő bér és járulék támogatása).

Kedvezményezettek köre: önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdálkodó szervezetek, gazdálkodó szervezetek

1.1.4 intézkedés: Iparterületek fejlesztése és szolgáltatásfejlesztés az ipari parkokban és inkubátorházakban, valamint egyéb iparterületeken működő vállalkozások számára

Heves megye célkitűzései között szerepel az üzleti infrastruktúra és inkubációs szolgáltatások, az üzleti környezet fejlesztése a magyar KKV-k versenyképességének növelése érdekében. Ennek megvalósításához járulnak hozzá – az előző fejlesztési ciklusban megkezdett beruházásokhoz hasonlóan – az iparterületek, ipari parkok és inkubátorházak területére betelepült vállalkozások számára nyújtott – fejlődést elősegítő – szolgáltatásokban megvalósuló háttér és kedvező fejlesztési környezet kialakítása. A vállalkozói infrastruktúra lokális szintű eredményes fejlesztéséhez továbbra is szükség van a helyi önkormányzatok bevonására is. Az infrastruktúrafejlesztés egyik fontos eszköze az ipari parkok, ipari területek, inkubátorházak működésének elősegítése, fejlesztése. Az iparterületek, ipari parkok és inkubátorházak korszerű fizikai infrastruktúrát biztosítanak a területükön működő vállalkozások termelő/szolgáltató tevékenységéhez, továbbá elősegítik a vállalkozások együttműködését és innovációs tevékenységét.

Az iparterületek, ipari parkok és inkubátorházak működésének hatékonysága érdekében elengedhetetlen szállítási, raktározási, azaz logisztikai fejlesztések bevezetése. Az ipari parkok számára fontos útszakaszok bővítése, javítása nagyban hozzájárulna a vállalkozások versenyképességének javításához. Mindezek mellett inkubátorházak kialakítása és fejlesztésük támogatása is nagy segítséget jelentene a kezdő és a fiatal, növekedni vágyó vállalkozások számára.

Az intézkedés keretében az iparterületek, ipari parkok és inkubátorházak infrastrukturális fejlesztésére kerül sor, továbbá az ipari parkokban, inkubátorházakban és ipari területeken működő vállalkozások, azon belül kiemelten a KKV-k közvetve jutnak fejlesztési forrásokhoz, elsősorban a különböző szolgáltatásaik fejlesztéséhez. A szolgáltatásfejlesztések ez esetben kisléptékű, az infrastrukturális beruházásokhoz képest kisebb összegű támogatásokat jelentenek. A minőségi szolgáltatások hozzájárulnak a versenyképesség növeléséhez, ezáltal pedig a KKV-k munkahelyteremtő képességének javításához és a gazdasági súlyuk további növeléséhez.

Kedvezményezettek köre: önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdálkodó szervezetek, gazdálkodó szervezetek

1.1.5 intézkedés: Piacra jutás segítése

A vállalkozások versenyképességének javításához és exportpotenciáljuk növekedéséhez is egyaránt hozzájárul a marketing tevékenységeik támogatása. A piacra jutás segítése során jelen beavatkozás keretében a vállalkozások marketing tervének kidolgozása, a marketing tervben szereplő tevékenységek megvalósításának támogatására kerül sor. A beavatkozás eredményeként bővülnek a vállalkozások belföldi eladásai, ezáltal nő a nettó árbevételük és összességében javulnak a teljesítménymutatóik. A beavatkozás keretében célunk továbbá a beszállítói háttér minél teljesebb kialakítása érdekében workshop-ok, rendezvények, partnertalálkozók támogatása. A beavatkozás hozzájárul a külső tőkebefektetések ösztönzéséhez, a hatékony térségmarketinghez, a térségi gazdasági célú beruházások ösztönzéséhez. A koronavírussal megváltozott körülmények rámutattak, hogy a termékek piacra jutásához alkalmazkodni kell a kialakult helyzethez, ennek talán legkomolyabb tanulsága a jövőre nézve az online marketing, illetve az internetes vásárlási lehetőségek fejlesztési igénye, így az intézkedés e szegmenseket is markánsan támogatja.

Kedvezményezettek köre: gazdálkodó szervezetek, önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdálkodó szervezetek

1.1.6 intézkedés: Kisvállalkozói tőkejuttatási programok kidolgozása

Az intézkedés a vállalkozások versenyképességének növelését tűzi ki célul, azok forráshoz jutási lehetőségeinek pénzügyi eszközök alkalmazásával történő javítása révén.

A gazdaság fenntartható növekedésének biztosítása érdekében fontos a vállalkozások teljesítményének erősítése, versenyképességének javítása. A finanszírozási forrásokhoz nem, vagy nem megfelelő mértékben hozzájutó vállalkozások verseny- és foglalkoztatási képességének fejlesztését forrásbevonási lehetőségeik javításával is ösztönözni kell. Ennek érdekében a szükséges finanszírozási források rendelkezésre állását hitel-, faktoring-, lízing- illetve tőkeprogramokkal, továbbá nagyobb kockázatvállalást ösztönző garanciatermékek működtetésével kell biztosítani, önállóan, illetve vissza nem térítendő forrásokkal kombinálva.

Kedvezményezették köre: gazdálkodó szervezetek, tőkealap kezelők

1.1.7 intézkedés: Munkahelyi képzések támogatása a vállalkozások számára

A munkahelyen belüli szakmai képzéseknek kiemelt jelentősége van mind a gazdasági növekedés, mind a munkanélküliség megelőzése és kezelése szempontjából. A vállalkozások humán erőforrás fejlesztésre fordított kiadásai egyre fontosabb indikátorai hatékonyságuknak és versenyképességüknek. A vállalkozások életképességének, működőképességének, fennmaradásának szempontjából meghatározó, hogy a munkáltatók a munkavállalók képzését megtérülő befektetésnek tekintik-e, lehetőséget teremtenek-e munkavállalóiknak tudásuk és készségeik folyamatos fejlesztésére, megújítására.

Az intézkedés célja, hogy az alkalmazottak foglalkoztathatóságának javítása révén a vállalkozások versenyképességét növelje, és ösztönözze a foglalkoztatókat munkavállalók tudásának folyamatos fejlesztésére. Továbbá a képzésekkel megteremtjük a tudatos emberi erőforrás gazdálkodás alapjait Heves megye vállalkozásainál.

Kedvezményezették köre: vállalkozások, kamarák

1.2. beavatkozás: Energetikai szerkezetváltás a klímavédelem és stabil energiagazdálkodás megteremtése az energiainport-függőség csökkentése érdekében

1.2.1 intézkedés: Vállalkozások megújuló energia hasznosítását és energiahatékonyság növelését célzó fejlesztéseinek támogatása

A megújuló energiaforrások felhasználása elmarad az EU átlagtól, ezért a megújuló energiafelhasználás és az energiahatékonyság növelése kiemelt fontosságú az ország és Heves megye számára egyaránt. A megújuló és alternatív energia hasznosításának elsődleges célja gáz- és kőolajimport-függőség csökkentése. A területek adottságainak megfelelőbb kihasználása pozitív hatással lehet a gazdasági fejlődésre, az alapvető szolgáltatásokhoz, az infrastruktúrához és a közjavakhoz való egyenlő hozzáférésre, valamint a természeti és kulturális kincsek körültekintő, megtartó és fenntartó kezelésére. A fenntartható környezeti, gazdasági, társadalmi fejlődés megköveteli, hogy fosszilis energiakészleteink kimerülésének elkerülése érdekében új, alternatív, illetve megújuló energiaforrásokat használjunk fel szükségleteink ellátására. A megújuló energiaforrások széleskörűen hozzájárulnak a nemzetgazdasági célok teljesítéséhez (munkahelyteremtés, GDP növelése, ellátásbiztonság stb.), ezért stratégiai cél azok felhasználásának a lehetőségek határáig történő növelése.

Magyarország megújuló forrásból származó energia-felhasználásának aránya 2017-ben 13,3%-ot tett ki. A villamosenergia-felhasználás terén 1994 és 2017 között 2,2%-ról 7,5%-ra, a közlekedésben 0,9%-ról 6,8%-ra, a fűtés-hűtés területén pedig – elsősorban a biomassza-felhasználásnak köszönhetően – 6,5%-ról 19,6%-ra nőtt a megújuló energia aránya a teljes bruttó energiafelhasználáson belül. Az elmúlt években a legdinamikusabban a naperőművi termelés, a megújuló alapú távhő és a hőszivattyús rendszerek, valamint a kötelező bekeverési aránnyal bíró bioüzemanyagok használata nőttek.

Az új megújulóenergia-irányelv 2030-ra új kötelező megújulóenergia-célkitűzést állapít meg az EU számára, amely szerint a végső energiafogyasztás legalább 32%-át megújuló energiából kell kinyerni, és amely célkitűzést 2023-ig tovább lehet szigorítani. A Nemzeti Energiastratégiában az ún. "PV-központú" forgatókönyvhöz tartozó napelemes kapacitási értékek teljesítését tűztük ki célul, amelyben a hazai beépített fotovoltaiikus kapacitás várhatóan 2030-ra a 6000 MW-ot, 2040-re pedig megközelíti a 12000 MW-ot. A magas megújuló arány támogatja az importarány csökkenését az időjárásfüggők termelési csúcsidejében, a „PV-központú” forgatókönyvben az importarány 20% alá csökken. Mindezen lépések hozzájárulhatnak azon célkitűzés megvalósításához, hogy az áramtermelésben 2030-ra legalább 90%-ra növekedjen a klímasemleges energiaforrások (nukleáris és megújuló) aránya a hazai termelésben.

A beavatkozás keretében elsősorban azon gazdálkodó szervezetek fejlesztési elképzeléseit kívánjuk támogatni, amelyek esetében a megújuló energia felhasználásának bevezetése és az **energetikai fejlesztések a termeléshez kapcsolódóan** jelennek meg. Továbbá támogatni kívánjuk a megye vállalkozásainak **épület-energetikai korszerűsítéseit**, amelynek keretében a következő tevékenységek elvégzése támogatandó: energiahatékonyság javítására vonatkozó tevékenységek; az épületek hőtechnikai adottságainak javítása, hőveszteségeinek csökkentése (utólagos külső hőszigetelés, nyílászáró-csere); fűtési, hűtési és használati meleg víz rendszereinek korszerűsítése; világítási rendszerek korszerűsítése; megújuló energiafelhasználással kombinált épületenergetikai fejlesztésekhez kapcsolódó tevékenységek.

Jelen intézkedés keretében **a biomassza, geotermikus energia, továbbá víz- nap- és szélenergia hasznosítását támogatjuk**. A helyi gazdaság versenyképességét növelni és az energetikai függőséget csökkenteni képes a saját energiaellátás biztosítása, ezért törekedni kell arra, hogy a felhasznált energia minél nagyobb hányadát tudjuk előállítani. Ennek eléréséhez elengedhetetlen a megújuló energiaforrások hasznosítása, kiemelt figyelmet fordítva a geotermikus energiára. A bioenergia-hasznosítás szempontjából előtérbe kell, hogy kerüljenek a mezőgazdasági (Dél-Heves térsége), erdészeti és ipari melléktermékekkel dolgozó decentralizált energiatermelő egységek (Észak-Heves térsége). Az energetikai célú felfelhasználás esetében szükséges a tüzelőberendezések hatékonyságának növelése és a szállítási távolság csökkentése, valamint, az erdészeti és faipari hulladékok, melléktermékek hasznosításának preferálása. Fontos, hogy a megyében elérhető geotermikus energiaforrások hasznosításra kerüljenek, hiszen jelentős potenciál rejtőzik benne. 2021. évtől az időjárásfüggő megújuló energiaforrások rendszerintegrációjához szükséges, a rendszerhasználati díjak által nem fedezett forrás részét a Modernizációs Alap forrásai támogathatják. A szezonális villamosenergia-tárolás és az akkumulátoros energiatárolás terjedését, valamint a hálózatfejlesztéseket és hálózatokosítást pedig az operatív programok és a Modernizációs Alap vissza nem térítendő forrásai.

Kedvezményezették köre: vállalkozások

1.2.2 intézkedés: Lakóingatlanok energetikai korszerűsítése és megújuló energia felhasználásának növelése

A hazai stratégiai célok alapján Magyarországnak – mind a lakossági és a gazdasági szektornak (binnen ipar, mezőgazdaság, szolgáltatás, közlekedés, oktatás, kultúra, egészségügy) – el kell indulnia a fenntarthatóság, az alacsony szén-dioxid-intenzitású gazdasági és társadalmi berendezkedés kialakítása felé. Az épületek energiapazarlásának csökkentéséhez elengedhetetlen, hogy a jövőben egyre több energiatudatos szemléletben tervezett épület szülessen, valamint a már meglévő épületek, lakások energetikai felújítása minél nagyobb számban megvalósuljon.

A végső energiafelhasználás tekintetében a háztartások fűtési célú és melegvíz-fogyasztásból adódó energiafelhasználása kiemelkedő, ezekhez kapcsolódik az energiafogyasztás nagy része. Energiatakarékossági lépésekkel ez az arány jelentősen csökkenthető. A hazai lakossági fűtési rendszerek meglehetősen korszerűtlenek, a rossz energetikai jellemzők a szigetelés hiányából és a nyílászárók állapotából is adódnak, amelyekhez hozzájárul a tudatlanság, az információátadás és az egyszerű, minimális költségű, rövid időn belül megtérülő beruházások hiánya is. A lakossági szén és tűzifa fogyasztás a negyedik legjelentősebb ÜHG kibocsátó és légszennyező tevékenység a megyében. Fűtési időszakban a legnagyobb problémát a lakossági tüzelőberendezések működtetése során levegőbe jutó káros anyagok jelentik, amely részben az alacsony komfortfokozatú lakások megyén belüli egyes térségeiben magas aránya miatt van, részben a gáz magasabb árának okán sokan visszatértek a szilárd tüzelési módokra (pl. lignit). Magyarországon az épületállomány jelentős része 1980 előtt, alacsony energiahatékonysági normák szerint épült, uniós összehasonlításban kifejezetten rossz energetikai jellemzőkkel bír és a becslések szerint a 70-90%-a felújításra szorul. Emiatt az épületek energetikai felújításában rendkívül nagy energia-megtakarítási potenciál van. Az épületek energiahatékonysági felújításának, illetve a megújuló energiaforrások használatának az energia-megtakarításon túl számos egyéb pozitív hozadéka van, mint például alacsonyabb rezsiköltség, egészségesebb, élhetőbb lakhatás és munkahelyi környezet, tisztább levegő, energiafüggőség csökkenése. Ezen túlmenően az épületek energetikai korszerűsítése hozzájárul a gazdaság növekedéséhez és a Covid járványhelyzet utáni újraindulásához, továbbá figyelembe véve az épületek energiahatékonysági felújításának magas munkaerő igényét, ezek a projektek kiemelten hozzájárulnak a munkahelyteremtéshez és a GDP növekedéséhez egyaránt.

Az energiafelhasználás csökkentése mellett további fontos stratégiai cél a megújuló energiaforrások felhasználási arányának növelése is. A lakosság esetében a megújuló energiaforrások alacsony használatának számos oka ismert (például a rendszerek telepítése tőkeigényes), amelyhez hozzájárul még a lakosság ismereteinek hiánya és a megújuló energiaforrásoktól való idegenkedés is, amely elsősorban a vélt vagy valós magas beruházási költségekből adódik. Az intézkedés célja a háztartások hatékony energiafelhasználásának elősegítése és ösztönzése, az energiamegtakarításra, illetve üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére irányuló beruházások támogatása.

Kedvezményezetttek köre: heves megyei lakosok, társasházak

1.2.3 intézkedés: Helyi energia ellátását biztosító kiskapacitású erőművek létesítése

A megújuló energiaforrásokból előállított villamosenergia-termelés új magyarországi támogatási rendszere (METÁR) nagy előrelépést hozhat Magyarországon, a naperőművek és a biomassza erőművek további terjedését a METÁR rendszer működési támogatásai segítik elő. A fűtési és hűtési szektorban nagy potenciált jelent a biomassza hatékony hasznosítása mind az egyedi fűtőberendezésekben, mind a távhőszolgáltatásban, valamint a környezeti hőnek a hőszivattyúkon keresztül történő használati lehetőségeiben. A biohulladékot biogáz előállításán keresztül energiatermelésre is lehet használni, az ennek során keletkező fermentációs maradékból pedig jó minőségű komposztot lehet készíteni. A zöldhulladék biomasszával működő hőerőművek tüzelőanyagként is lehet hasznosítani, ezenkívül pedig jó minőségű, tápanyagban szegény komposzt vagy termő- és virágföld is készíthető belőle. A bio- és zöldhulladék hatékony anyagában történő vagy energetikai hasznosításán keresztül tehát hozzájárulhatunk az energetikai átálláshoz és az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez.

Heves megye változatos mezőgazdasági termelése hordoz olyan ki nem aknázott lehetőségeket, amelyekben biológiai (növényi) hulladék keletkezik, amit energiatermelésre lehetne használni. Ilyen például a szőlő-venyige, a gyümölcs-metszés hulladéka, a kukoricaszár, gabona betakarítás utáni szármaradványok stb. További energetikai hasznosítási lehetőséget jelent a szelektíven összegyűjtött közterületi és lakossági zöldhulladékok (nyesedék, ág, lomb, fű) feldolgozása biomassza energetikai alapanyaggá (pl. brikett, pellet). Egy elkészített tanulmány alapján releváns lehet Heves megyében a helyi vagy mikrotérségi gyűjtést követően egy helyre szállított hulladék feldolgozása, amely lokális fűtési lehetőségre kiválóan alkalmas.

Emellett kiaknázandó lehetőség az anyagában már nem hasznosítható kommunális és ipari hulladékok, illetve szennyvizek energetikai felhasználása, a hasznos hőtermelésbe való bevonása is. A Nemzeti Energiastratégia szerint további cél a szennyvízkezelésből, depóniagázból és a mezőgazdasági eredetű biogáz hasznosításából származó felhasználás növelése. A földgázimport és egyúttal a földgázfelhasználás szén-dioxid-kibocsátásának csökkentésére a mezőgazdasági hulladékból, depóniákból és szennyvíztelepekből nyert biogáz felhasználásának fokozása is lehetőséget ad. A biogáz egyrészt a villamosenergia-termelésben kínál alternatívát a földgázzal szemben, másrészt megtisztítva közvetlenül is a földgázhálózatba táplálható, vagy felhasználható a közlekedésben.

Az intézkedés keretében támogatni kívánjuk olyan kiskapacitású erőművek létesítését, amelyek egy-egy helyi intézmény energiával történő ellátását biztosítani képesek. A helyi megújuló energiaforrásokra alapozva (napenergia, szélenergia, biomassza erőmű, geotermikus erőmű) olyan kiserőművek létrehozásának támogatása a cél, amelyek segítségével az adott település önkormányzati intézményeinek energetikai ellátását biztosítani lehetséges.

Kedvezményezetttek köre: önkormányzat, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások

1.2.4 intézkedés: Stabil energiabázis megteremtése, energetikai szerkezetváltás támogatása

A Nemzeti Energiastratégia (NES) célkitűzései között is megjelenik az energetikai struktúraváltás, amelynek során meg kell valósítani - többek között - a teljes ellátási és fogyasztási láncot átfogó energiahatékonysági beavatkozásokat, az alacsony CO₂-intenzitású, elsődlegesen megújuló energiaforrásokra épülő villamosenergiatermelés arányának növelését és a megújuló és alternatív hőtermelés elterjesztését.

Az egyik legfontosabb dekarbonizációs feladat a lignit-tüzelésű Mátrai Erőmű alacsony szén-dioxid kibocsátású technológiákra alapozó átalakítása, ezzel a szén és a lignit kivezetődése a hazai villamosenergia-termelésből 2030-ig. A Mátrai Erőmű stratégiai fontosságú alaperőműve a hazai villamosenergia-rendszernek, ugyanakkor a legnagyobb magyarországi CO₂ kibocsátó, amely a teljes energiatermelő ágazat CO₂-kibocsátásának közel 50%-át, ezzel a teljes hazai üvegházgáz-kibocsátás 14%-át adja. Az erőmű, illetve a térségben lévő kb. 100 000 lignittel fűtő háztartás az egyéb légszennyező anyagok koncentrációjához is jelentősen hozzájárul. A Mátrai Erőmű komoly társadalmi-gazdasági hatást gyakorolt a szűkebb térségén belül, az energiatermelésben betöltött kiemelt szabályozó szerepe mellett az erőmű kiemelt regionális foglalkoztató is. Az erőmű átalakítása jelenleg a tervezés szakaszában van. Az erőmű technológiai átalakítása tervezetten négy pillérré épül, amelynek része egy mintegy 500 megawatt teljesítményű kombinált ciklusú gázturbinás erőmű és egy 31 megawattos RDF/biomassza tüzelésű blokk építése a visontai telephelyen, 200 megawatt névleges teljesítményű napelempark létesítése a két bányarekultivált területein, valamint a lignitkészletek alternatív felhasználásaként egy tiszta szén technológiát alkalmazó kísérleti üzem létrehozása. Ennek következtében a lignitkitermelés megszűnését követően a lignittel tüzelő háztartások fűtési igényeinek kielégítését meg kell oldani, azonban a szénbányák tevékenységének megszüntetésével a háztartások fűtési szükségleteinek kielégítése egyszerre környezeti és szociális kérdés. Az erőmű technológiai átalakításával a 2030-ra vonatkozó, NEKT-ben, valamint Klímátörvényben rögzített stratégiai célok elérése felé Magyarország óriási lépéseket tesz, azonban a folyamatnak tervezettnek, és igazságosnak kell lennie, megfelelően fel kell készülni annak munkaerőpiaci és egyéb gazdasági hatásaira is.

A Nemzeti Energiestratégia 2030-val összhangban a stabil energiabázis megteremtése a cél Heves megyében is. Ennek érdekében támogatandó a megye meghatározó energiatermelői fejlesztéseinek támogatása is. A legtisztább energia a fel nem használt energia. Ezt a megújuló erőforrásokra alapozott fűtési/hűtési megoldások alkalmazásával, a megújuló forrásból termelt villamos energia helyben történő felhasználásával, az okos rendszerekkel történő energiamegtakarításokkal, továbbá a közintézményi, ipari és a közlekedési célú energiafelhasználás csökkentésével lehet elérni.

A villamosenergia-szektor átalakulása, az időjárásfüggő megújuló energia alapú áramtermelés térnyerése nagyobb hálózati rugalmasságot és a költséges hálózatfejlesztési beruházások szükségességét minimalizáló intelligens megoldásokat követel. Az intelligens hálózati fejlesztések ösztönzendők az energiaszektor dekarbonizálásának (napelemes rendszerek, naperőművek elterjedése) és az elektrifikáció növekedésének (hőszivattyúk, elektromos autók térnyerése) elősegítésére.

Uniósi irányelvekhez is kapcsolódva a Kormány támogatja a helyi megújuló alapú villamosenergia-termelést, támogatási átvételi rendszerek alkalmazásával. Mindezzel párhuzamosan kiemelt figyelmet kell fordítani a villamosenergia-rendszer korszerűsítésére, fejlesztésére, melynek eredményeként alkalmassá válnak minél nagyobb arányú helyi megújuló termelés (pl. biogáz) rendszerbe integrálására. Kiemelt jelentőségű az energiahatékonyság, a jobb, hatékonyabb energiatárolás és -elosztás, valamint az ún. „hulladékenergiák” hasznosítása. Az energiatárolással kapcsolatban Magyarország ösztönözni kívánja az energiatároló rendszerek használatát is a megújuló energiatermelés integrálása érdekében. Az időjárásfüggő termelés rövid távú ingadozásai miatt teret kell adni az új, innovatív megoldások terjedésének is, mint az energiatárolás és a keresletoldali válaszintézkedések (DSR megoldások). A rugalmasság növelésében a tárolás mellett szerepet kaphat a biogáz/biometán nagyobb mértékű hasznosítása, valamint az alternatív földgázforrások, különös tekintettel az LNG (cseppfolyósított földgáz) források elérhetőségének biztosítása is.

A megújuló energiaforrások kihasználását célzó, helyi, közösségi energia beruházások megvalósításának elősegítése és az energiahatékonyság ösztönzése kiemelt fontosságú a vidéki gazdaság energiabiztonságának növelése érdekében is. A második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS II) a mezőgazdaság és vidékfejlesztés középtávú cselekvési irányai között említi a megújuló energiaforrások helyi kihasználását, az ilyen beruházások ösztönzését, s kiemeli, hogy elő kell segíteni a gyakorlatban létező, fenntarthatóságra törekvő jó példákat (élőfalvak, helyi közösségi kezdeményezések) közötti kapcsolattartást, kommunikációt, az egymástól való tanulást a hálózati együttműködés támogatásával. A megújuló energiaforrások helyi közösségek által történő kiaknázása – érték- és munkahelyteremtő volta miatt - a vidékfejlesztés egyik fő irányává válhat. Az energiaszabályozás megteremtése nemzetgazdasági érdek, az energiainport csökkentése, a megújuló energiaforrások alkalmazása hozzájárul Heves megye és a hazai stabil energiabázis megteremtéséhez.

Kedvezményezett köre: vállalkozások, önkormányzatok

1.3 beavatkozás: Élelmiszeripar kapacitás- és minőségfejlesztése

1.3.1 **intézkedés: Technológiai fejlesztések és K+F+I támogatása a megyei élelmiszer-feldolgozóipar versenyképességének növeléséért**

Az intézkedés támogatást nyújt a feldolgozóipari vállalkozások telephelyeinek kialakítására, az infrastrukturális bázis bővítésére. A feldolgozóipari vállalkozások termelési folyamatainak korszerűsítése, eszközállományuk javítására irányuló fejlesztések és gépbeszerzések, járműparki fejlesztések valósulnak meg. A beavatkozás fontos elemét képezik a **technológiai fejlesztések**, melyek elősegítik az új termékek bevezetését, ugyanakkor a magas hozzáadott értéket jelentő egészséges termékek előállítását is. Az agrárszektorra technológiailag fejlett élelmiszer-feldolgozóipart kell építeni, amely hozzájárul a termékek hozzáadott értékének növeléséhez, munkahelyeket képes teremteni és nem utolsó sorban nagymértékben javítja az agrárvertikum jövedelmezőségét is. A fejlesztések hatására a megyei hagyományokon alapuló agrár- és élelmiszer-feldolgozó vállalkozások új, korszerű, **magas hozzáadott értéket** képviselő termékek gyártására lesznek képesek, erősödhet piaci helyzetük, a helyi gazdaság felélénkül. A fejlett infrastrukturális háttérnek és a helyi adottságoknak köszönhetően a térség befektetőket vonz, ami hozzájárul a foglalkoztatás bővüléséhez. Heves megyében a K+F+I rendszerben a vállalkozások képezik a hangsúlyosabb szereplőt, 2019-ben összesen 82 kutató-fejlesztő helyet tartottak számon. A 2015-2018 közötti időszakban a K+F+I céllal támogatott projektek tekintetében jelentős volt az agrártudományok területe is. A **K+F+I tevékenységek** kapcsán erősödő feldolgozóipar és termékkínálat képes a megye gazdasági kapcsolatait kiterjeszteni, az új piacok erősítik a termelési-feldolgozási együttműködések, illetve a beszállítói-logisztikai hálózatok kialakulását. A magas hozzáadott értékkel rendelkező termékek és szolgáltatások iránt növekvő piaci igény figyelhető meg, melyek kifejlesztése és gyártása hozzájárul az élelmiszeripar költséghatékonyságának, valamint foglalkoztató erejének növekedéséhez. A felfutó élelmiszertermelés pedig magával vonja a kapcsolódó ágazatok (gépipar, csomagolóanyag ipar, szolgáltatások stb.) fejlődését is. Az **innovációs szemlélet erősödése** és a rendszeres innováció, valamint az élelmiszerlánc mentén és az innovációs hálózatokban történő módszeres tevékenység eredményeként az élelmiszer-feldolgozó vállalkozások megkülönböztethetően jobb minőségű és az értékekkel arányos árú termékeket tudnak előállítani, melynek köszönhetően nő versenyképességük. A mezőgazdasági termékekre, az élelmiszerekre, a borászati termékekre, az ízesített boralapú italokra, és a szeszes italokra vonatkozó uniós eredetvédelmi oltalmi rendszerek garanciát nyújtanak a fogyasztók számára a termék földrajzi eredetére vonatkozóan, növelik az oltalom alatt álló termékek hozzáadott-értékét és javítják értékesítési lehetőségeiket. Az eredetmegjelöléssel, illetve földrajzi jelzéssel rendelkező termékek esetében a termék különleges minőségét a lehatárolt földrajzi terület sajátosságai (éghajlat, föld és emberi tudás) eredményezik. Egy földrajzi terület pontos lehatárolása, a termék előállításának pontos szabályozása, a minőséget garantáló tulajdonságok ellenőrzésének előírása olyan elemei az uniós eredetvédelem szabályozásnak, amelyek nem csak a termelők számára garantálják a termékek eladhatóságát, hanem a fogyasztók számára is tájékoztatást nyújtanak az egyes termékek földrajzi eredetéről és minőségéről. A korábbi években a Földművelésügyi Minisztérium által indított eredetvédelmi program célja, hogy minél több ilyen termék legyen hazánkban, és a termelők élvezhessék az általa elérhető értékesítési biztonságot és a hazai élelmiszerek fogyasztása erősödjön. Az eredetvédelem erősítése és az oltalomban részesülő földrajzi árujelzők számának növelése segíti a megyei élelmiszeripari ágazat versenyképességének fokozását.

Valamennyi vállalkozás típusnál a versenyképesség javításában nagy szerepe van az innovációnak. A kv-k valódi kitérés pontja egyrészt a magasabb hozzáadott értékű, különleges igényeket kielégítő termékek előállítása, másrészt a helyi, megyei ellátás biztosítása lehet. Ehhez azonban nem csak innovációra, hasznosítható kutatási fejlesztési eredményekre, hanem hatékony technológiai fejlesztésekre is szükség van. Jelen beavatkozás ezeket hivatott támogatni.

Kedvezményezetttek típusai: vállalkozások, felsőoktatási intézmények tudáscentrumai

1.3.2 **intézkedés: A borágazat technológiai fejlesztésének támogatása**

A térségben található az ország 22 történelmi borvidéke közül kettő, a Bükk hegység déli lankáin elterülő Egri borvidék (szőlőterület nagysága 6040 ha) és a Mátra déli lejtőin, kelet-nyugat irányban a Tarna és a Zagyva folyók által határolt területen a Mátrai borvidék (szőlőterület nagysága 7815 ha). Mindkét borvidéken ősi hagyományai vannak a szőlészeti-borászati tevékenységnek.

Azonban Heves megyében a szőlőterületek nagysága csökkenő tendenciát mutat. A külföldi italok behozatala hazánkban egyre inkább visszaszorul, az elmúlt 5 évben évről-évre csökken, az export pedig nem nő. Az egyik alapvető probléma inkább a belföldi fogyasztás csökkenése, ezért kiutat kifejezetten a minőségi bortermeléssel lehet találni. A szőlészet-borászat terén kiemelt célkitűzés a termőterület stabilizációja, a versenyképesség javítása, a termelés jövedelmezőségének növelése, melynek eléréséhez többek között fokozni kell a termelés hatékonyságát és szervezettségét, erősíteni kell az összefogást, minőségben és gazdaságosságban versenyképes terméket kell előállítani, valamint borpromóció elindítására is szükség van a belső piac fokozása érdekében. A felelős telepítési politika kialakítása keretében felül kell vizsgálni a már létező borvidéki terveket. A szőlőtelepítések támogatása során előnyben kell részesíteni azokat a termelőket, akik maguk dolgozzák fel a szőlőtermésüket vagy valamilyen integrációnak a tagjai, illetve ahol hosszú távú szerződésekkel igazoltan biztosított a termés felhasználása. Magyarországon nagy azon területek aránya, ahol a szüreti jelentések szerint nem szüretelnek. Az ültetvények szerkezete változik, azonban a megújulás üteme az ideálisnál kissé lassabb. A telepítések társfinanszírozását az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap szőlő szerkezetátalakítási támogatási beavatkozása, valamint az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap ültetvénytelepítési forrásai biztosítják 2023-ig.

A rendszeresen meghirdetett szőlőültetvények szerkezetátalakítási és átállítási támogatása keretében a termelők lehetőséget kapnak ültetvényeik korszerűsítésre, így támogatják a fajtaváltást, az ültetvény áttelepítését, valamint a szőlőültetvény termesztéstechnológiai módszereinek javítását. A támogatás célja, hogy az irányadó uniós jogszabályok alapján elősegítse a szőlő- és bortermelésnek az ágazat keresleti-kínálati viszonyaihoz történő igazítását, az ültetvények korszerűsítését, valamint a termelők versenyképességének javítását. Az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból az új borászati gépek, technológiai berendezések beszerzése után igényelhető támogatás célja pedig a vállalkozások összeteljesítményének javítása, valamint a minőségi borászati termékek előállítása vagy forgalmazásra történő előkészítése. A termelés, a feldolgozás és az értékesítés folyamatában résztvevők, valamint az egymást követő fázisok összekapcsolása és aktív koordinálása a szőlő-bor ágazat hatékony működésének kulcsát jelenti. A szőlőtermelés és a borászat erősen kettéválik és töredezett, ezért nagyon nagy szükség van a termelés összefogására és koordinációjára. Ennek fő célja a kiszámíthatóság és a biztonság növelése mind a szaporítóanyag-termesztők, mind a szőlő- és a bortermelők részére.

A megyében létrehozott szőlő-bor kutatás-fejlesztési kiválósági központban vizsgálják majd többek között a különböző szőlőbetegségek kezelési lehetőségeit. A Központ elsődleges profilja a szőlő és bor ágazathoz köthető, valós, a szőlőtermesztők és borászok által megfogalmazott problémákra reflektáló kutatási és szolgáltatási tevékenységek megvalósítása. A kiválósági központ kiemelt feladatai között szerepel a szőlő klón- és fajtahasználat újragondolása, innovatív növényvédelmi megoldások kidolgozása, továbbá a magyar szőlő és bor világsikerének előmozdítása. Olyan tudásbázis alakul és épül újra az Egerben létrehozott szőlő-bor kutatás-fejlesztési kiválósági központ által, amely összekapcsolja a szőlő- és borágazat minden hazai résztvevőjét és azok innovációs igényét.

A beavatkozás célja a termőterületek nagyságának stabilizálása, optimalizálása. További cél az újratelepítések, az ültetvénykorszerűsítések, az alkalmazott borászati technológiák fejlesztésének támogatása. Biztosítani kell továbbá az eredetvédelmi és minőségi előírásoknak, garanciáknak való megfelelést, valamint a hagyományos export piacok megőrzése mellett új, fizetőképes piacokat kell találni.

Kedvezményezett típusai: vállalkozások

Prioritás azonosítója, neve:		1. A megye kiemelt ipari ágazatainak fejlesztése az üzleti környezet javításával								
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
1.1. Beavatkozás megnevezése: Üzleti környezet javítása, a vállalkozások versenyképességének növelése										
1.1.1.	Innovatív vállalkozói tevékenységek támogatása	Heves megye	gazdálkodó szervezetek	a megye vállalkozásai	2021-2027	25 000	uniós/hazai	Intelligensebb Európa	Támogatásban részesülő vállalkozások száma (db)	nem
1.1.2.	Beszállítói kapcsolatok fejlesztése	Heves megye	gazdálkodó szervezetek	a megye vállalkozásai	2021-2027	2 000	uniós/hazai	Jobban összekapcsolódó Európa	Támogatásban részesülő vállalkozások száma (db)	nem
1.1.3.	A vállalkozások munkahelyteremtő támogatása	Heves megye	önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdálkodó szervezetek, gazdálkodó szervezetek	a megye vállalkozásai	2021-2027	15 000	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, Zöldebb, karbonmentes Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Támogatásban részesülő vállalkozások száma (db)	nem

1.1.4.	Iparterületek fejlesztése és szolgáltatásfejlesztés az ipari parkokban és inkubátorházakban, valamint egyéb iparterületeken működő vállalkozások számára	Heves megye	önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdálkodó szervezetek, gazdálkodó szervezetek, közvetetten KKV-k	a megye önkormányzatai, vállalkozások	2021-2027	8 000	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Vissza nem térítendő támogatásban részesülő önkormányzatok száma (db)	igen
1.1.5.	Piacra jutás segítése	Heves megye	gazdálkodó szervezetek, önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdálkodó szervezetek	a megye önkormányzatai, vállalkozások	2021-2027	1 500	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Támogatásban részesülő vállalkozások száma (db)	nem
1.1.6.	Kisvállalkozói tőkejuttatási programok kidolgozása	Heves megye	gazdálkodó szervezetek, tőkealap kezelők	megyei vállalkozásfejlesztési alapítvány, tőkealap kezelők	2021-2027	40 000	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Támogatásban részesülő vállalkozások száma (db)	nem
1.1.7.	Munkahelyi képzések támogatása a vállalkozások számára	Heves megye	gazdálkodó szervezetek, kamarák	a megye vállalkozásai, kamarák	2021-2027	1 500	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa, Szociálisabb Európa	Támogatásban részesülő vállalkozások száma (db)	nem
1.2. Beavatkozás megnevezése: Energetikai szerkezetváltás a klímavédelem és stabil energiagazdálkodás megteremtése az energiainport-függőség csökkentése érdekében										
1.2.1.	Vállalkozások megújuló energia hasznosítását és energiahatékonyság növelését célzó fejlesztéseinek támogatása	Heves megye	gazdálkodó szervezetek	a megye vállalkozásai	2021-2027	20 000	uniós/hazai	Zöldebb, karbonmentes Európa, Intelligensebb Európa	Támogatásban részesülő vállalkozások száma (db)	nem

1.2.2.	Lakóingatlanok energetikai korszerűsítése és megújuló energia felhasználásának növelése	Heves megye	heves megyei lakosok, társasházak	lakosság	2021-2027	60 00	uniós/hazai	Zöldebb, karbonmentes Európa A polgáraihoz közelebb álló Európa	Javított energetikai teljesítménnyel rendelkező háztartások (db)	nem
1.2.3.	Helyi energia ellátását biztosító kiskapacitású erőművek létesítése	Heves megye	önkormányzat, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások	a megye önkormányzatai, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások	2021-2027	10 500	uniós/hazai	Zöldebb, karbonmentes Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Energia megtakarítás mértéke (KWh)	igen
1.2.4.	Stabil energiabázis megteremtése, energetikai szerkezetváltás támogatása	Heves megye	vállalkozások, önkormányzatok	a megye önkormányzatai, energetikai vállalkozások	2021-2027	350 000	uniós/hazai	Zöldebb, karbonmentes Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Támogatásban részesülő vállalkozások száma (db)	igen
1.3. Beavatkozás megnevezése: Élelmiszeripar kapacitás- és minőségfejlesztése										
1.3.1.	Technológiai fejlesztések és K+F+I támogatása a megyei élelmiszer-feldolgozóipar versenyképességének növeléséért	Heves megye	vállalkozások, felsőoktatási intézmények tudáscentrumai	agrárvállalkozások, kutatás-fejlesztési központok	2021-2027	5 000	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, Zöldebb, karbonmentes Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Beruházási támogatásában részesült üzemek, gazdaságok száma (db)	nem
1.3.2.	A borágazat technológiai fejlesztésének támogatása	Heves megye	gazdasági társaságok	agrárvállalkozások, borászok	2021-2027	6 500	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Beruházási támogatásában részesült üzemek, gazdaságok száma (db)	nem

A beavatkozások pénzügyi ütemterve:

Beavatkozás megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás 2021-2027 (millió Ft)
1.1. Beavatkozás: Üzleti környezet javítása, a vállalkozások versenyképességének növelése	57 600	38 400	96 000
1.2. Beavatkozás: Energetikai szerkezetváltás a klímavédelem és stabil energiagazdálkodás megteremtése az energiaimport függőség csökkentése érdekében	231 900	154 600	386 500
1.3. Beavatkozás: Élelmiszeripar kapacitás- és minőségfejlesztése	6 900	4 600	11 500
Összesen:	296 400	197 600	494 000

2. Prioritás: Helyi adottságokra épülő, fenntartható turizmusfejlesztés

2.1. beavatkozás: Versenyképes turisztikai kínálat megteremtése

2.1.1 intézkedés: Szuprastruktúra fejlesztése

Heves megye turizmusának meghatározó eleme a belföldi vendégkör, illetve az utóbbi időben egyre markánsabb a lengyel, cseh és szlovák turisták jelenléte. A turisztikai szolgáltatásfejlesztés esetében a turisztikai vagy kiegészítő szolgáltatások színvonalának és minőségének javítására irányuló beruházások mellett célzottan a megye turisztikai térségeiben található attrakciók közvetlen közelében történő szálláshelyfejlesztéssel kívánjuk támogatni az ágazatot. Az intézkedés a színvonal javítása mellett a szálláshelyekhez kapcsolódó célcsoport-specifikus és komplex szolgáltatáscsomagok kialakítására koncentrál. Fontos szempont, hogy a fejlesztések infrastrukturális és szolgáltatói oldalon tapasztalható – ugyan egyre csökkenő, de még jelenlévő – hiányosságainak, a komplex élményszerzés biztosítására koncentráljanak. A szolgáltatások fejlesztésének nem csupán az újszerű igényekre, de a klímaváltozás generálta hatásokra is reagálni kell. Az új szálláshelyek, valamint szolgáltatások kapacitásbővítésével az intézkedés eredményeként új munkahelyek jöhetnek létre.

Kezdeményezettek köre: önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, turisztikai szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások, civil szervezetek, egyházak

2.1.2 intézkedés: Turisztikai marketing

A fejlődő turisztikai attrakciók, szolgáltatások és szálláshelyek, valamint a turizmusban érdekeltek összefogásán alapuló turisztikai intézményrendszer együttes hatása, hogy Heves megyében évek óta növekvő tendenciát mutat az eltöltött vendégéjszakák száma. Ahhoz, hogy Heves megyéről és a turisztikai térségekről egységes, vonzó összehangolt kép alakuljon ki koherens marketing és értékesítési tevékenység szükséges. Az intézkedés keretében a helyi/térségi turisztikai kínálat megszervezésében és marketingjében kulcsfeladatokat végző, közösségi turisztikai szervezetek kapacitásainak erősítése a cél, a megyei együttműködések további erősödésének érdekében, támogatva a turisztikai marketingkommunikációs, illetve turisztikai értékesítési munkákat. A hatékony desztináció menedzsment rendszer kialakításhoz marketing és menedzsment tevékenységgel kell ösztönözni az együttműködést. Arra kell törekednünk, hogy élénken megjelenítsük azokat az élményígéreteket, amelyeket ma Heves megye magába foglal úgy, hogy közben szem előtt tartjuk a desztináció alapú fejlesztések stratégiai keretrendszerét is. A marketingkommunikációval javulna a turisták desztinációkhoz köthető, információkkal való ellátottsága és biztosítaná a turizmusban szereplők naprakész üzleti információkkal való ellátását. A turizmusbarát fogadási feltételek biztosításának érdekében ösztönözni kívánjuk a vállalkozói együttműködések és együttműködési hálózatok kialakulását és tovább fejlődését, illetve a határon átnyúló kapcsolatok megerősítését. Az együttműködés erősítendő a határon túli magyar desztinációkkal, a határon átnyúló tematikus úthálózatok (zarándokutak, borutak) fejlesztésével a több desztinációt átfogó termékfejlesztés érdekében.

Kezdeményezettek köre: önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, magánvállalkozások, civil szervezetek, egyházak, turisztikai szolgáltatásokat nyújtó magánvállalkozások

2.1.3 intézkedés: Humánerőforrás feltételeinek javítása

A vendégigények folyamatos alakulásának köszönhetően nagy hangsúly kell, hogy kapjon a képzés és a folyamatos továbbképzések, mind a szállodaipar, mind a turizmus más területeinek vonatkozásában.

Általános tény, hogy a turisztikai ipar továbbra is jelentős munkaerő-felvevő ágazat, így elengedhetetlen, hogy a piaci igények változására képzési szinten is folyamatosan reagáljon. Az intézkedésen belül lehetőség nyílik gyakorlatorientált és korszerű szakmai törzsanyagot nyugvó képzési rendszerek kialakítására, a szakemberképzés megerősítésére, a megfelelő szolgáltatási színvonal elérése érdekében. A képzések során, a turizmus területén dolgozó szakemberek a felmerülő feladatok megoldására alkalmas specifikus ismereteket sajátítanak el, a hatékonyabb vállalkozói és szervezeti működtetés érdekében.

Az intézkedés a turizmusban részt vevők képzésére (alap, közép és felső), humán erőforrás fejlesztésre, továbbképzések, átképzések és az idegenforgalmi- kereskedelmi szakképzési formák népszerűsítésére, idegenforgalmi kommunikációra, korszerű technológia alkalmazásokra irányul. Várható hatása, hogy növekszik a szolgáltatások színvonala, illetve a növekvő igények miatt a foglalkoztatottság is.

Kezdeményezettek köre: nonprofit szervezetek, helyi önkormányzatok és intézményeik, felnőttképzési intézmények akkreditációval rendelkező képzőintézmények, oktatási intézmények, kamarák, Klebelsberg Központ, Tankerületi Központok, Heves Megyei Szakképzési Centrum

2.2 beavatkozás: Húzó turisztikai ágazatok minőség és kapacitásfejlesztése

2.2.1 intézkedés: Egészség és gyógyturizmus fejlesztése

Az egészségturizmus fejlesztésének az egészségüggyel közös átfogó célja a megyei kínálat nemzetközi versenyképességének és jövedelmezőségének javítása. A gyógytényezők jobb kihasználása érdekében összehangoltan kell kezelni a kapcsolódó egészségügyi szolgáltatásokat, a specifikus és általános turisztikai szolgáltatásokat. Jelen intézkedésen belül kiemelt cél az egészségturizmus, mint a megyei turisztikai kínálat kiemelt termékének fókuszált fejlesztése. Gyógyvizeink megfelelő kihasználtságával a megfelelő fajlagos költséssel rendelkező vendégeket kell megcélózni és fokozni szükséges a gyógyturisztika rangjához méltó, magas színvonalú szálláshelyek kínálatának fejlődési ütemét. Az intézkedés keretében a megye és Magyarország természeti örökségét képező természetes gyógytényezők helyszíneinek fejlesztése valósulhat meg. Cél a minősített gyógyhelyek. A fejlesztéseknél törekedni kell, hogy a gyógyfürdőkben magas színvonalú egészségügyi szolgáltatások kerüljenek kialakításra. A gyógyfürdők megfelelő szolgáltatás-fejlesztéssel be tudnak kapcsolódni a műtétek utáni korai rehabilitációs ellátásba, ezáltal új szegmensként helyet kapnak az orvosi szolgáltatásokon alapuló szolgáltatások. Az orvosi ellátásra épülő szolgáltatásoknak köszönhetően lehetőség nyílik a hagyományos küldőpiacok megtartása mellett a keleti vendégek megnyerésére is. A színvonal javítása mellett a szálláshelyekhez kapcsolódó célcsoport-specifikus és komplex szolgáltatáscsomagok kialakításának támogatása – állandó orvosi ellátás a szakma által nemzetközileg is elismert módon, szanatórium jellegű szállodákkal, betegségmegelőző, kondicionáló felhasználás orvosi ellenőrzéssel, fakultatív terápiákkal – kiemelt fontosságú. A gyógyturisztikai települések összességében az átlagosnál nagyobb népsűrűségűek, így az intézkedés hozzájárul a népsűrűségcsökkenés folyamatának lassulásához, megállításához is. A gyógyturisztikai termékek kialakításában fontos szerepet kell kapnia a K+F+I tevékenységnek, melynek elsődleges feladata a gyógyhatások kutatása, dokumentálása, hatósági elfogadásának megalapozása.

Kezdeményezettek köre: önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, magánvállalkozások, civil szervezetek, egyházak, turisztikai szolgáltatásokat nyújtó magánvállalkozások

2.2.2 intézkedés: Kulturális örökségre alapuló turizmus fejlesztés

A turizmusfejlesztést szolgáló intézkedés az örökségvédelemhez és annak turisztikai hasznosításához közvetlenül kapcsolódó infrastrukturális és szolgáltatásfejlesztési igényeket kívánja kielégíteni. A kulturális turizmuson belül, kedvező adottságai miatt, különösen fejleszthető területek a kulturális örökségre és értékekre épülő, rendezvényturizmus, történelmi turizmus, vallási turizmus. A kulturális örökség vonzerőinek fejlesztése, terméké válása akkor lehet turisztikai szempontból sikeres, ha egymással szoros kapcsolatot építő hálózatba szerveződnek, más turisztikai attrakciókkal és kapcsolódó szolgáltatásokkal együttműködnek, környezetükbe integrálódnak. Ilyen fejlesztések lehetnek például a kastélyokat, várakat bemutató tematikus utak, kulturális helyszínek bemutatása, kegyhelyek hálózatai vagy zarándokutak infrastrukturális fejlesztése. A vallási turizmus fejlesztése esetén elsősorban a Magyarország történelmében és kultúrájában folyamatosan meghatározó jelentőséggel bíró egyházi jogi személyek tulajdonában álló, illetve általuk kezelt helyszínek fejlesztése támogatható - zarándokhálózatok, vallási emlékhelyek, kegyhelyek, zarándokhelyek.

Kezdeményezettek köre: önkormányzatok, önkormányzati intézmények, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, magánvállalkozások, civil szervezetek, egyházak, turisztikai szolgáltatásokat nyújtó magánvállalkozások

2.2.3 intézkedés: Ökoturizmus fejlesztése

Az ökoturizmus számos gazdasági fejlődési lehetőséget biztosít, abban az esetben, ha a turisták megfelelően informáltak, illetve az utazásszervezők szakmailag megfelelően járnak el. Sokszor azonban a bevételek nem tudják kompenzálni a turisták által okozott károkat. Éppen ezért szükséges látogatóközpontok kialakítása, melyek kiindulópontként szolgálnak a védett természeti területek felkereséséhez. Szerencsére sokan szívesen vesznek igénybe szakvezetést, és igény mutatkozik látogatóközpontok iránt is. A mozaikos területi elhelyezkedés több védett természeti terület esetében magasabb számú látogatóközpont kialakítását is indokolhatja. Mivel egyre komolyabb igény mutatkozik az ökoturizmus iránt, így a látogatóközpontok, kedveltebb túraútvonalak közelében újabb szálláshelyfejlesztéseket támogat az intézkedés. Az ökoturizmus vonatkozásában a legfontosabb hangsúlyt kell, hogy kapjon a környezet védelme, szeretete, a természet és a táj értékeinek megőrzése. Jelen intézkedésen belül érinteni szükséges a természetjáró infrastruktúra állapotának javítását is, bizonyos esetekben kiépítését.

A túraútvonalak folyamatos karbantartása, és az új túraútvonalak kijelölése elengedhetetlen feltétele ezen turisztikai szegmens fejlődésének. Az intézkedés célja, hogy a természeti értékek turisztikai attrakcióként való bemutatása a terület teherbíró képességének figyelembevételével történjen. A megye rurális térségei az Északi-Középhegység, Zemplén – Börzsöny tengelyének középső harmadát foglalják el a Bükk és a Mátra vonulataival, hatalmas ökoturisztikai potenciált rejtve magába. A tájak kapcsolódása egyben ökológiai kapcsolatot is biztosít Borsod-Abaúj-Zemplén, Nógrád és Pest-megye felé, melyet célszerű összehangolt programok megvalósításával kiaknázni.

Kezdeményezettek köre: önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, magánvállalkozások, civil szervezetek, egyházak, turisztikai szolgáltatásokat nyújtó magánvállalkozások

2.2.4 intézkedés: Bor- és gasztronómia turizmus fejlesztése

A Heves megye területén lévő borvidékeket indokolt történeti térségként kezelni, illetve támogatni. A borturizmus gazdasági fejlődése érdekében célként fogalmazzuk meg a települések és a borvidéki területek közötti kapcsolatok kialakítását, a borvidékek termelői összefogásának ösztönzését, valamint a borturizmus feltételrendszerének összehangolt kialakítását. A megye gasztronómiai adottságainak kiaknázását jelentősen segítheti a borturizmus, hiszen a bor és gasztronómia turizmus népszerűsége egyre növekszik. Több helyi gasztronómiai érték is megtalálható a megyében, melyek kiválóan alkalmasak arra, hogy a fő vonzerőhöz, a borhoz kapcsolódva kiegészítsék annak kínálatát. A bor és gasztronómia adottságai azonban közel sincsenek a lehetőségekhez mértén kihasználva. Cél az együttműködések erősítése és infrastrukturális fejlesztések révén a bor-utak komplex turisztikai szolgáltatásokká alakítása, és a tájjellegű gasztronómiai adottságok hangsúlyosabb megjelenítése a vendéglátóhelyeken. A borturizmus, illetve a borágazat erősítésében is komoly fejlesztési potenciálként jelenik meg a települések és a bortermő területek megfelelő infrastrukturális összeköttetésének biztosítása. A tematikus borutak alapvető kritériuma ugyanis, hogy a vendégek eljuthassanak a borok "forrásvidékének" számító szőlőterületekig.

Kezdeményezettek köre: önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, magánvállalkozások, civil szervezetek, egyházak, turisztikai szolgáltatásokat nyújtó magánvállalkozások

2.2.5 intézkedés: Aktív turizmust szolgáló feltételrendszer kialakítása

Az aktív turizmus részben önállóan, másrészt turisztikai termékcsoportok részeként jelenleg is fontos Heves megye turisztikai kínálatában. Az aktív turizmus jelentőségét növeli, hogy egy része a sportolással, más elemei, vonzerői a természettel, annak kikapcsolódást, maradandó élményt nyújtó szerepével vannak szoros összefüggésben. Heves megye adottságainak köszönhetően az aktív turizmus részeként megjelenik a lovas-, kerékpáros-, horgász- és a téli sportturizmus egyaránt.

Ahhoz, hogy a **kerékpáros turizmus** dinamikus fejlődő ága legyen az idegenforgalomnak, a megépült infrastruktúrát tovább kell bővíteni olyan irányba, hogy az idővel egységes hálózatot alkosson. Több fejlesztés történt már a kerékpárutak kiépítésében az előző fejlesztési ciklusban, számos épített kerékpáros infrastruktúra várja a sportolni vágyókat, e mellett már korábban kijelölésre került több száz km-nyi hegyi kerékpáros pálya a Bükkben és a Mátrában, hagyományossá váltak nagy tömegeket megmozgató sikeres versenyek. Célként fogalmazható meg a különböző csomópontokon létrejövő túráközpontok szolgáltatás fejlesztése, ahol a kerékpáros túrázók térképekhez juthatnak, lehetőségük nyílik kerékpárok kölcsönzésére és szervizelésére.

A **lovasturizmus** Európa szerte jelentősen bővülő, de még mindig hiányzó termék, így tudatos marketingtevékenységek kidolgozásával hozzájárulhatunk a bevételek növekedéséhez, a külföldi piac megtartásához, illetve a belföldi piac kiépítéséhez. Mivel a túra- és tereplovaglás a kedvelt lovas-programok közé tartozik, célszerű lenne legalább megyei szinten, a lovas istállók és szolgáltatók együttműködésére épülő lovas hálózati rendszer kialakítása. A lovasturizmus gazdaságosságának javítása, a lovaglás, sportolás, szállás, vendéglátás, kulturális programok összekapcsolt és összehangolt rendszerének kidolgozása szükséges. Az intézkedés előnyben részesíti a lovas terápia szolgáltatások bővítésével a módszer alkalmazásának elterjesztését, a magyar lovas kultúra népszerűsítését. A szezonális megszűntetése érdekében alkalmassá kell tenni a lovas szolgáltatókat, hogy időjárástól függetlenül végezhesék lovas turisztikai szolgáltatói tevékenységüket.

Az intézkedés a meglévő téli sporttelepek kihasználtságának növelésére is irányul, hogy a gyermek és fiatal korosztály körében a **téli sportok** gyakorlásának lehetősége növekedjen. A sielésre alkalmas helyek megközelíthetőségének, illetve a parkolási lehetőségek javítása mindenütt jelentős infrastrukturális beruházási igénnyel jelentkezik.

Kezdeményezettek köre: önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, magánvállalkozások, civil szervezetek, egyházak, turisztikai szolgáltatásokat nyújtó magánvállalkozások

Prioritás azonosítója, neve:		2. Prioritás: Helyi adottságokra épülő, fenntartható turizmusfejlesztés								
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
2.1. Beavatkozás megnevezése: Versenyképes turisztikai kínálat megteremtése										
2.1.1.	Szuprastruktúra fejlesztése	Heves megye	önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, turisztikai szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások, civil szervezetek, egyházak	az érintett területek önkormányzatai, vállalkozásai és lakossága, a kül- és belföldi turisták	2021-2027	18 500	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Támogatott turisztikai vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma, Vendégéjszakák számának növekedése, Turisztikai szolgáltatások eredményes működéséből származó árbevétel növekedése	nem
2.1.2.	Turisztikai marketing	Heves megye	önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, magánvállalkozások, civil szervezetek, egyházak, turisztikai szolgáltatásokat nyújtó magánvállalkozások	a megye önkormányzatai, vállalkozások, civil szervezetek	2021-2027	1 500	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Vendégéjszakák számának növekedése, Turisztikai szolgáltatások eredményes működéséből származó árbevétel növekedése	igen
2.1.3.	Humánerőforrás feltételeinek javítása	Heves megye	nonprofit szervezetek, helyi önkormányzatok és intézményeik, felnőttképzési intézmények, akkreditációval rendelkező képzőintézmények, oktatási intézmények, kamarák, Klebelsberg Központ, Tankerületi	nonprofit szervezetek, helyi önkormányzatok, képzési és oktatási intézmények	2021-2027	500	uniós/hazai	A polgáraihoz közelebb álló Európa, Szociálisabb Európa	Támogatott turisztikai vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma, Vendégéjszakák számának növekedése, Turisztikai szolgáltatások eredményes működéséből származó árbevétel növekedése	nem

			Központok, Heves Megyei Szakképzési Centrum							
2.2. Beavatkozás megnevezése: Húzó turisztikai ágazatok minőség és kapacitásfejlesztése										
2.2.1.	Egészség és gyógyturizmus fejlesztése	Heves megye	önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, magánvállalkozások, civil szervezetek, egyházak, turisztikai szolgáltatásokat nyújtó magánvállalkozások	az érintett területek önkormányzatai, vállalkozásai és lakossága, a kül- és belföldi turisták, civil szervezetek.	2021-2027	3 000	uniós/hazai	Szociálisabb Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa, Intelligensebb Európa	Támogatott turisztikai vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma, Vendégéjszakák számának növekedése, Turisztikai szolgáltatások eredményes működéséből származó árbevétel növekedése	igen
2.2.2.	Kulturális örökségre alapuló turizmus fejlesztése	Heves megye	önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, magánvállalkozások, civil szervezetek, egyházak, turisztikai szolgáltatásokat nyújtó magánvállalkozások	az érintett területek önkormányzatai, vállalkozásai és lakossága, a kül- és belföldi turisták, civil szervezetek.	2021-2027	45 000	uniós/hazai	A polgáraihoz közelebb álló Európa, Intelligensebb Európa	Természeti és kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneket tett látogatások várható számának növelése	igen
2.2.3.	Ökoturizmus fejlesztése	Heves megye	önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, magánvállalkozások, civil szervezetek, egyházak, turisztikai szolgáltatásokat nyújtó magánvállalkozások	az érintett területek önkormányzatai, vállalkozásai és lakossága, a kül- és belföldi turisták, civil szervezetek.	2021-2027	4 300	uniós/hazai	A polgáraihoz közelebb álló Európa, Intelligensebb Európa, Zöldebb, karbonmentes Európa	Természeti és kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneket tett látogatások várható számának növelése, Turisztikai szolgáltatások eredményes működéséből származó árbevétel növekedése	igen

2.2.4	Bor- és gasztronóma turizmus fejlesztése	Egri, Gyöngyösi járások	önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, magánvállalkozások, civil szervezetek, egyházak, turisztikai szolgáltatásokat nyújtó magánvállalkozások	az érintett területek önkormányzatai, vállalkozásai és lakossága, a kül- és belföldi turisták.	2021-2027	7 500	uniós/hazai	A polgáraihoz közelebb álló Európa, Intelligensebb Európa	Támogatott turisztikai vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma, Turisztikai szolgáltatások eredményes működéséből származó árbevétel növekedése	igen
2.2.5	Aktív turizmust szolgáló feltételrendszer kialakítása	Heves megye	önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, magánvállalkozások, civil szervezetek, egyházak, turisztikai szolgáltatásokat nyújtó magánvállalkozások	az érintett területek önkormányzatai, vállalkozásai és lakossága, a kül- és belföldi turisták, civil szervezetek.	2021-2027	45 500	uniós/hazai	A polgáraihoz közelebb álló Európa, Intelligensebb Európa, Zöldebb, karbonmentes Európa	Támogatott turisztikai vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma, Turisztikai szolgáltatások eredményes működéséből származó árbevétel növekedése	igen

A beavatkozások pénzügyi ütemterve:

Beavatkozás megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás 2021-2027 (millió Ft)
2.1. Beavatkozás: Versenyképes turisztikai kínálat megteremtése	12 300	8 200	20 500
2.2. Beavatkozás: Húzó turisztikai ágazatok minőség és kapacitásfejlesztése	63 180	42 120	105 300
Összesen:	75 480	50 320	125 800

3. Prioritás: Versenyképes agrárium, helyi termék központú vidékfejlesztés

3.1. beavatkozás: A klímaváltozáshoz alkalmazkodó, versenyképes agrárszerkezet létrehozása

3.1.1 intézkedés: Technológia fejlesztések támogatása a versenyképesség javítása és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás jegyében

A klímaváltozásból adódó magasabb átlaghőmérséklet, nagyobb potenciális párolgás, szélsőséesebb csapadékeloszlás és a kevesebb nyári csapadék okozta problémák nagymértékben sújtják az agrárszektor, melyek kezelésére célszerű az öntözési rendszerek korszerűsítése, valamint tározók építése. A kedvezőtlen hatások okozta veszteségek megelőzésére megoldást jelenthet a klimatikus szélsőségeknek jobban ellenálló növényfajták nemesítése és az új természettechnológiai eljárások alkalmazása (pl. vízmegőrző talajművelés, precíziós növénytermesztési technológiák, öntözéses gazdálkodás). Kiemelt hangsúlyt kell helyezni az integrált vízgazdálkodásra a jó minőségű vizek megfelelő mennyiségének biztosítása érdekében. A magyar agrárgazdaság hozamai és a biodiverzitás (helyreállítása) alapvetően a természetes csapadék intenzitásától és mennyiségétől, valamint szezonális eloszlásától függenek. A vízkészletekkel való takarékos gazdálkodás kulcskérdés, ezért az öntözés-centrikus szemléletet ökológiai vízpótlássá, a vízelvezetéseket csapadékgazdálkodássá kell normalizálni. Hosszútávon komplex, integrált rendszerekben kell gondolkodni, amely nem a víz mihamarabbi el- és levezetését biztosítja, hanem a vízmegtartás elősegítését irányozza elő.

Az intézkedés célja nagyobb termőterület bevonása az öntözött területek körébe, illetve a meglévő öntözési rendszerek víztakarékosabb, hatékonyabb vízfelhasználást célzó berendezésekre való cseréje az egyes gazdaságokon belül. Ezzel jelentősen nőhet az egyes ágazatok versenyképessége, különösen a jelenleg aszályérzékeny területeken. Sok esetben az agrárvállalkozások gyenge versenyképességét az elavult technológia eredményezi, azaz a mezőgazdaság jövedelmezőségének növeléséhez – valamint a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást elősegítő – technológiai fejlesztések szükségesek. A meglévő technológiai hátrány felszámolásához szükség van a korszerű, jó hatásfokú, víz- és energiatakarékos vízkijuttató eszközök minél szélesebb körben történő elterjesztésére, energiatakarékos berendezések beüzemeltetésére. Emellett nagy hangsúlyt kell fektetni a környezetkímélő gazdálkodási formák elterjesztésére is. A mezőgazdaságban a technológiai korszerűsítés hozzájárul a termelékenység- és hatékonyság növeléshez, valamint az alacsonyabb környezeti terheléshez és a környezetkímélő művelési módszerek és eljárások alkalmazásának elterjesztéséhez. A természet- és környezetkímélő gazdálkodási módok alkalmazását ösztönözni szükséges. A megújuló energia felhasználásával a gazdálkodók termelési költségei tovább optimalizálhatóak, ezért mindenképpen fontos egy olyan támogató rendszer és jogszabályi környezet kialakítása, mely megkönnyíti a gazdálkodók számára az ilyen jellegű energiaforrások használatának további elterjedését.

Kezdeményezettek köre: vállalkozások, önkormányzati tulajdonú vállalkozások

3.1.2 intézkedés: Mezőgazdasághoz kapcsolódó innovatív tevékenységek támogatása

Az EU mezőgazdaságának hozzájárulása létfontosságú szerepet játszik Európában a tudásalapú biogazdaság építésében, az élelmiszer-biztonság és – biztonságosság problémáinak megoldásában, az éghajlatváltozás hatásainak enyhítésében és a foglalkoztatottság megőrzésében. Miközben a világ élelmiszerigénye emelkedik és az élelmiszertermelés fokozódó nehézségekkel találja magát szemben az éghajlatváltozás és a piacok ingatagsága miatt. A magyar vállalkozások termelékenység- és hozzáadott érték növelési kényszerben vannak, amely szükségessé teszi a technológiaváltást, a digitalizációt, az innovációs képességek és a munkaerő fejlesztését számukra. A jövőben egyre inkább felértékelődik az agráriumban megvalósuló innováció szerepe, és ehhez az Európai Unió forrásokat is biztosít a 2021-2027-es időszakban. Az új Vállalkozásfejlesztési és Innovációs Programban lehetőség lesz a magyar mezőgazdaság, élelmiszergazdaság szereplői számára támogatást igénybe venni az agrárinnovációt érintő együttműködésre, az innovációs fejlesztések megvalósítására. A kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységek, a digitális megoldások elterjedése várhatóan olyan lehetőségeket fognak megnyitni, amelyek segítségével a jelenlegi termelési technológiák és struktúrák átalakíthatók, ezáltal a hatékonyság és

a gazdaságosság növelhető. A precíziós mezőgazdaság lehetőséget kínál a termelékenység növelésére és ezzel egyidejűleg a talajra gyakorolt hatás is csökkenthető. A digitális technikák alkalmazásával a mezőgazdasági termelés tervezhető, nyomon követhető és optimalizálható a folyamatok maximalizálása mellett. A kkv-k körében szükséges elősegíteni olyan vállalkozói kapacitások létrejöttét, illetve erősítését, amelyek lehetővé teszik új, fenntartható technológiák alkalmazását és a vállalati folyamatok hatékonyságának javítását. A kkv-k növekedésének és versenyképességének javítását szolgáló támogatásokkal a termelékenység és a versenyképesség növelését biztosíthatjuk. A termelékenység és hozzáadott érték növeléséhez emellett a beruházások számára kedvező és kiszámíthatóságot biztosító üzleti környezetet szükséges kiépíteni.

Kezdeményezettek köre: kutató intézmények, vállalkozások, önkormányzati tulajdonú vállalkozások, nonprofit szervezetek

3.1.3 intézkedés: Fiatal gazdák képzésének, induló tevékenységének támogatása, szaktanácsadási rendszer működtetése

Az intézkedés célja a mezőgazdaság kihívásai közé tartozó, a népesség általános elöregedésével összhangban lévő, a gazdálkodók átlagéletkorának növekedésének ellensúlyozása, valamint a mezőgazdasági vállalkozók képzettségi hiányosságainak részbeni ellensúlyozása, kiemelten a mezőgazdasági vállalkozást először indító gazdálkodók körében. Kiemelt cél a megyében az elöregedő gazdatársadalom utánpótlása. A következő generációk megfelelő szakmai ismeretekkel való ellátása nélkülözhetetlen a versenyképes agrárium megteremtéséhez, ezért támogatni kell a fiatal gazdálkodók induló tevékenységét, különben ellehetetlenedik a primer szektor. A fiatal gazda pályázat már korábban is igényelhető volt, melynek célja a fiatal mezőgazdasági termelők gazdaságalapításának támogatása, a birtokstruktúra átalakításának előmozdítása, a mezőgazdasági munkaerő korstruktúrájának javítása, a vidék népességmegtartó képességének növelése és a mezőgazdasági tevékenység hosszútávú megtartása. Közvetlen támogatások keretében a fiatal gazdálkodókat ösztönözni kell arra, hogy mezőgazdasági tevékenységekbe fogjanak. Ezen kívül elérhető speciális, vállalkozásindítási és működtetési ismeretekre fókuszáló szaktanácsadási rendszer, gazdaság utódlási, gazdaság átadási workshopok, programok támogatása szükséges. A megfelelő tudás elsajátítása mellett lényeges az egyéni és csoportos tanácsadói hálózat kiépítése és működtetése, ezért a beavatkozás keretében szaktanácsadási rendszer kiépítése és működtetése is támogatást kap. A megfelelően működő szaktanácsadás nagy segítséget nyújt a fiatal és idősebb gazdálkodóknak egyaránt.

Kezdeményezettek köre: vállalkozások, gazdálkodók, önkormányzati tulajdonú vállalkozások, nonprofit szervezetek, kamara

3.1.4 intézkedés: A szőlészet és a magas élőmunka-igényű kertészeti kultúrák támogatása

Heves megyében meghatározó a borágazat, amelynek további fejlődéséhez elengedhetetlen a szektor technológiai innovációja. Mindez egyfelől a szőlőtermelés, másfelől a feldolgozás kapcsán megjelenő valós igény. A beavatkozás egyik célja a szőlészet – és ezzel a hozzá kapcsolódó ágazatok – versenyképességének növelése. További cél a magas élőmunka-igényű kertészeti kultúrák támogatásával csökkenteni a megye munkanélküliségi rátáját. Heves megye két történelmi borvidékkel is büszkélkedhet. A szőlőtermesztéshez szükséges legkedvezőbb adottságok mind jelen vannak, ennek köszönhető a két, kiemelkedő gazdasági lehetőségeket magában rejtő borvidék. A szőlőterületek 75 %-át egyéni gazdaságok használják, a szőlőterületek gazdasági jelentőségük mellett a kultúrtájnak is meghatározó alkotóelemei, így a megyében a helyi identitás részét képezik. A szőlőterületek nagysága csökkenő tendenciát mutat, azonban a szőlő termésátlaga Heves megyében felülmúlja az országos termésátlagot minden vizsgált évet tekintve, a legtöbb esetben több száz kilogrammal hektáronként. A szőlő-bor ágazat fennmaradása érdekében a legfontosabb feladat a termelés jövedelmezőségének növelése. Fokozni kell a termelés hatékonyságát és szervezettségét, valamint biztosítani kell a termelési tényezők megfelelő minőségben és mennyiségben való rendelkezésre állását. Figyelembe véve különösen a szőlészet alacsony szervezetségi fokát, a szövetkezetek alapítási és működési feltételeit könnyebbé kell tenni, ezzel is ösztönözve a gazdákat a szövetkezésre és együttműködésre. A termelői csoportok vagy szövetkezetek alakítása mellett ezt szolgálja a kapacitások megosztásának koordinációja.

Hosszú távon támogatandó a közösségi használatú infrastruktúra kialakítása is. Mezőgazdasági ágazatról lévén szó, a kockázatok jelentős része az időjáráshoz kapcsolódik, így a megelőzés nem minden esetben lehetséges. Ezért a kárenyhítés és a kockázatkezelés speciális, kifejezetten az ágazat számára kidolgozott formáira van szükség. A magyar közösségi bormarketing végzésével és ágazati együttműködéssel a magyar bor hazai és külföldön való megismertetése, jól definiált, piacképes termék(ek) megfelelő piaci pozicionálása, és pozíciójának hosszú távú megtartása valósulhat meg. A megye déli területeinek természeti adottságai kedveznek a kertészeti kultúráknak. Az agrárszektorban a koronavírus-járvány okozta gazdasági világválság negatív következményei (pl. megszűnő munkahelyek) kezelésének egyik módja a Magyarországon előállított termékek vásárlására és a hazai szolgáltatások igénybevételére való ösztönzés, valamint nagyobb hangsúlyt kapnak a nagy élőmunka igényű ágazatok, mint például a kertészet, ahol a többi ágazathoz képest alacsonyabb a gépesítés mértéke. Napjainkban egyre nagyobb a kereslet a hazai, egészségesebb, magas beltartalmú zöldségek és gyümölcsök iránt. Ezért támogatási programokkal segíteni kell az üveg- és fóliaborítású növényházak építését és korszerűsítését, a zöldség-gyümölcs hűtőházi kapacitások, hűtőtárolók és zöldségtárolók építését, meglévő létesítmények bővítését, korszerűsítését. A biotermékek előállítása és feldolgozása nagyon nagy figyelmet igénylő tevékenység. A biogazdálkodást végző vállalkozások tevékenységét olyan támogatási rendszer kialakításával segíthetjük, amely által növelhetjük a biotermékek feldolgozását, valamint a biotermékeket feldolgozó kapacitások létesítését és fejlesztését. A biotermékek magas feldolgozottsági szintű, minőségi és specializált termékek, melyek előállítása fokozza az exportképességet és munkahelyeket is teremt. Az ökológiai gazdálkodásban is alacsony szintű a termelők, a feldolgozók és a kereskedő cégek közötti horizontális és vertikális együttműködés. Ezért a versenyképesség növelése érdekében ösztönözni kell az együttműködést, és erősíteni a biogazdaságok és a városi lakosság közötti termelési és fogyasztási kapcsolatokat. A zöldségek és gyümölcsök mellett a gyógy- és fűszernövények, valamint a gomba és az erdei gyümölcsök termesztése és feldolgozása is kiváló lehetőségeket biztosít a megye számára. A kertészet élőmunka-igénye számos vidéki család számára jelent és jelenthet megélhetést. Az ágazat fejlődését segíthetik az állami és önkormányzati megrendelések (pl. közétkeztetés), ezen kívül az értékesítés fellendítését szolgálhatja a termelői csoportok létrehozása és a termékek termelői piacokra való eljuttatásának elősegítése.

Kezdeményezettek köre: vállalkozások, gazdálkodók, önkormányzati tulajdonú vállalkozások

3.1.5 intézkedés: A hal-, erdő- és vadgazdálkodás támogatása

A Zöld Megállapodás, illetve a „Termőföldtől az asztalig” stratégia és a Biodiverzitás Stratégia célkitűzései a biodiverzitást és élőhelyeket fenntartó termelési módokat (így a halastavi termelést) részesítik előnyben. Elengedhetetlenek az olyan fejlesztések, amelyek a természetes szaporodás elősegítésével, illetve, ha másképp nem megoldható, haltelepítéssel növelik a fogható halállományok méretét. Nagyon fontos, hogy azokon a vizeken, ahol nemzeti park igazgatóság gyakorolja a halgazdálkodási jogot, az őshonos halfajok telepítése is csak olyan mértékig végezhető, amely összhangban van a természeti értékek fennmaradásával. Fontos feladat a vizek természetes halfaunájának, őshonos halállományának és a kívánatos halfaj-szerkezetének fenntartása élőhelyvédelemmel, élőhely rekonstrukcióval, indokolt esetben halfajok mesterséges szaporításával és kihelyezésével. A beavatkozás célja a hal-, erdő- és vadgazdálkodás versenyképességének támogatása. A halgazdálkodás területileg elsősorban a Tisza-tó és térségére koncentrálódik, de nagy potenciált rejlik a szilvásváradai pisztráng tenyésztésében is. A beavatkozás keretében támogatásra kerül a halgazdálkodás infrastrukturális feltételeinek javítása. Az Európai Unió által is megfogalmazott fejlesztési irány a fenntartható, innovatív technológiákat alkalmazó hazai halgazdálkodás előmozdítása, a termelői bázisok és a halgazdálkodással foglalkozó vállalkozások fejlesztése, a fogyasztók minőségi haltermékekkel való ellátása. Magyarországon törvényi szabályozás alapján a lakosság friss és ellenőrzött hallal, haltermékekkel történő ellátását a jövőben alapvetően az akvakultúrás haltermelés (tógazdasági haltermelés, intenzív akvakultúra) biztosíthatja. A halgazdálkodás mellett, hogy az élelmiszeriparnak alapanyagot biztosít, kiemelt turisztikai és rekreációs jelentőséggel bír, melyre érdemes a jövőben építeni Heves megyében. A Tisza-tóban – mely Magyarország legnagyobb mesterséges tava 127 km²-es kiterjedésével – az állóvizekre jellemző szinte minden halfaj megtalálható. Az ország minden pontjáról és külföldről is érkeznek ide horgászni, tehát jelentős a turisztikai potenciál és az ebből eredő bevétel. Erdősült területekben gazdag Heves megye, ennek köszönhetően jelentős potenciál rejlik az erdő- és vadgazdálkodásba.

Azonban elengedhetetlen az erdőgazdálkodás és a természetvédelem harmonizációja, az erdőgazdasági potenciáljának kihasználása (fakitermelés, erdőhasználat) és a természetvédelmi értékek megőrzése közötti egyensúly megtartása. A Nemzeti Erdőstratégia az erdőket és erdőgazdálkodást érintő kihívások között elsőként említi a klímaváltozást. A stratégia megállapítja, hogy az erdők a mitigációs célok megvalósulásához a légköri széndioxid jelentős mennyiségű megkötésével, annak átmeneti vagy tartós tárolásával, fosszilis eredetű nyersanyaga felhasználásának kiváltásával, másrészt a kedvező mikro-, mezo- és makroklimatikus hatásai révén járulnak hozzá. A vadgazdálkodás szintén támogatandó terület, a vidék számára jövedelmet jelentő vadászati turizmust és vadhús feldolgozókat is érdemes telepíteni. Az erdőknek egyre nagyobb a társadalmi jelentőségük és természetvédelmi szerepük, ezért az erdő gazdasági funkcióinak betöltése mellett törekedni kell az erdei életközösségek védelmére és az erdők környezetgazdálkodási súlyuknak megfelelő használatára. A biodiverzitás megőrzése érdekében egyre inkább cél a tudatos erdő-környezetvédelmi gazdálkodási módok elterjesztése, a fajok adaptációs készségének növelése, az egyes területeken az erdőtípus, faj-összetétel, illetve a környezet és a természeti erőforrások védelmével összhangban lévő gazdálkodási módszerek alkalmazása. A természetkímélő és természetközeli gazdálkodási módok bevezetése, terjesztése és bemutatása szemléletformáló akciók keretében segítheti a természetes és természetközeli élőhelyek megőrzését.

Kezdeményezettek köre: vállalkozások, gazdálkodók, önkormányzatok, többségi önkormányzati tulajdonú vállalkozások

3.1.6 intézkedés: Az állattenyésztés ágazatának támogatása

Az állattenyésztés legfontosabb célja a hús-, tej-, és tojástermelés, valamint a textil- és bőripar számára fontos nyersanyag biztosítása. A növénytermesztés és az állattenyésztés elválaszthatatlan egymástól: a növénytermesztést segíti az állattenyésztés (trágyázás), és fordítva (takarmánynövény-termesztés). Az állattenyésztés legfontosabb célja az állati termék előállítás. Az állattenyésztési ágazatban a versenyképesség megtartása, illetve növelése érdekében támogatni szükséges a haszonállatokat tartókat (sertés-, baromfi-, hal-, juh-, kecske-, nyúl-, húsmarha- és a tejelő szarvasmarha, a lótenyésztés szereplőit) az állattartó telepeik megújításában. Az egyre fokozódó piaci verseny miatt a hazai termelést versenyelőnyhöz kell juttatni, ezáltal csökkenteni tudjuk az importkifutást és növelni az exportképességet. Az élelmiszerellátási biztonságának fenntartása érdekében is kiemelten fontos segíteni az állattartást és az állattenyésztést, például az állattartáshoz kapcsolódó eszközök, gépek beszerzésének támogatásával, valamint az előállított termékek kezelésére, tárolására szolgáló épületek, építmények kialakításában. A vállalkozásoknál a termék-feldolgozási, termékforgalmazási és más kiegészítő tevékenységeket végző foglalkoztatottak után igénybe vehető támogatásokkal csökkenteni tudjuk a termelés költségeit, és ezzel együtt támogatjuk a munkaerő megtartását. A hazai húsfogyasztás növekvő trendje egyfelől lehetőséget teremt az állattenyésztő gazdaságok számára piaci részesedésük növelésére, másfelől azonban az olcsó importtermékek által keltett verseny a belpiacon is jelentős nehézségeket támaszt. A technológiai modernizáció, az innováció és a termék-marketing erősíti a termékek piacképességét és segítik e gazdaságok versenyképességét a bel- és külföldön egyaránt. A korszerű technológiák használata az állattenyésztésben nagy mértékben hozzájárulhat az ágazat versenyképességének fokozásához, az egészséges, jó minőségű állati termék előállításához. Fontos feladata az állattenyésztésnek a gyepterületek és a növényi melléktermékek (pl. húsmarha- és juhtartás) hasznosítása, valamint a nemzeti parkok területén a természetvédelmi célú legeltetéses állattartás is. Jelentős szerepet játszik az állattenyésztés az őshonos, régi állatok fenntartása, a génmegőrzés, a vidéki turizmus, az ökológiai állattartás, és speciális hazai állati termékek (hungaricumok) előállításában szempontjából (pl. magyarszürke marha, racka juh, mangalica sertés), de emellett kulturális örökségünk részei is. Az állattenyésztési melléktermékek közül az istállótrágya a talaj tápanyag- és szervesanyag-utánpótlása szempontjából ma is jelentős. A különböző szerves trágyaféleségek alkalmazásának pozitív hatásai természetesen növényeink tápanyagigényének kielégítésén túl a termőföld szerkezetességének, humusztartalmának megőrzésében, javításában, valamint a környezet védelmében (talaj- és vízvédelem) állnak.

Kezdeményezettek köre: vállalkozások, gazdálkodók, önkormányzatok, többségi önkormányzati tulajdonú vállalkozások

3.2. beavatkozás: A helyi termékek versenyképességének növelése, a helyi gazdaság megerősítése és fejlesztése

3.2.1 intézkedés: Rövid ellátási lánc (REL) kialakításának támogatása helyi piacok létrehozatalával

A Rövid ellátási lánc (REL) kialakítása olyan megoldást jelenthet, amelyben a termelők és a végső fogyasztó között közvetlen az értékesítési kapcsolat, vagy abban maximum egy közvetítő szereplő vesz részt. Ilyen például a bevásárló közösségekbe, a közétkeztetésbe vagy a vendéglátás számára történő rendszeres beszállítás és a piaci megjelenés is. A helyi termékek árusításához helyi kiskereskedelmi piacok és helyi kisboltok létrehozatalára van szükség, melyek hozzájárulhatnak a helyi termelők által előállított, a tömegcikkeknél egészségesebb és jobb minőségű élelmiszerek elterjedéséhez. Ezért a beavatkozás elsősorban a helyi termékek árusításának infrastrukturális hátterének létrehozását hivatott támogatni, főként helyi piacok építésével. Emellett az agroturizmusban számtalan lehetőség rejlik termelői együttműködések számára. A helyi, közvetlen értékesítési lehetőségek létrehozása és fejlesztése, valamint a mezőgazdasági termelők piacra juttatása által a helyi termelők jövedelme növekszik, mely megvalósítható a promóciós tevékenységek előmozdításával, és a közös értékesítési formák kialakításával. Hatékony és célzott marketing kell ahhoz, hogy ezek a REL-megoldások valós többletértékesítési lehetőséget jelenthessenek a kistermelők számára. Minél többféle értékesítési formát tud ötvözni egy REL-együttműködés, annál fenntarthatóbban fog tudni működni. A REL-együttműködés annál sikeresebb, minél innovatívabb és minél több termelő, minél szélesebb termékínálattal vesz részt a hálózatban. Továbbá fontos elérni, hogy jelentősen csökkenjenek az árusok adó- és egyéb adminisztratív terhei, valamint folyamatosan tájékozódni tudjanak a szükséges állategészségügyi és élelmiszerbiztonsági elvárásokról. A vidéki vállalkozások a „rövid ellátási lánc” révén is számos fejlődési előnyhöz juthatnak. Például a nyersanyagok és a végső fogyasztók közötti ellátási láncban szereplő vállalatok számának csökkentésével növelni lehet a termelésben résztvevők részesedését a végső árból. A kevesebb áttétel költségmegtakarításokat jelenthet a fogyasztók számára is, és mindenki számára könnyebb nyomon követni, hogy honnan származnak a nyersanyagok. A közvetlen értékesítés (az eredeti termelő és a végső fogyasztó között) a legrövidebb ellátási lánc.

Kezdeményezettek köre: önkormányzatok, önkormányzati tulajdonú vállalkozások, nonprofit szervezetek, szövetkezetek

3.2.2 intézkedés: Helyi termékek előállításának támogatása

Heves megye természeti adottságai, a növénytermesztés és az állattenyésztés kistermelői szinten is figyelemreméltó hagyományai szintén hozzájárulnak ahhoz, hogy a tömegesen előállított termékeknél jobb minőségű áruhoz jussanak a magyar fogyasztók. Helyi termékek előállítása során fontos arra törekedni, hogy lehetőség szerint ne alapanyagokat vagy félkész termékeket bocsájtunk piacra, hanem minél magasabb szinten feldolgozott, azaz minél nagyobb hozzáadott értékű terméket. Ezzel a szemlélettel nagyobb profit érhető el, melynek haszna pozitív hatást gyakorol az egész térségre hosszú távon. A helyi termékeknek a foglalkoztatásban betöltött jelentős szerepét szem előtt tartva, meg kell teremteni a heves megyei mikro- és kisvállalkozások piaci versenyképességének stabilizálásához szükséges feltételeket. A helyi gazdaságok elérhetik azt az áttörést, hogy a helyben, nagy gondossággal előállított termékeknek meghatározó szerepük legyen a piacon. A helyi termékek széles körű előállítása hozzájárul a környezetvédelemhez, a környezettudatos fogyasztói magatartás terjesztéséhez, az egészséges életmód elterjedéséhez, segít munkahelyeket teremteni hátrányos helyzetű társadalmi rétegek számára, valamint növeli a vidéki gazdaság jövedelemtermelő képességét, továbbá elősegíti a hagyományőrzést. A kistermelők és családi gazdálkodók a termelés során anyagi okokból, hagyományőrzésből és sok esetben a természetes növényvédelmi és tápanyag visszapótlási módszerek hosszútávon is kedvező hatásait figyelembe véve alkalmazzák a természetkímélő módszereket, így közvetlenül hozzájárulnak az egészségesebb, változatosabb mezőgazdasági környezet fenntartásához. Figyelembe kell vennünk továbbá azt is, hogy a helyi termékek megvásárlásával támogatjuk a hazai termelőket, hozzájárulunk ahhoz, hogy a termelés hagyományai fennmaradjanak és segítjük a magyar mezőgazdaság újbóli fejlődését.

Ennek elérése érdekében nagyobb hangsúlyt kell fektetni a helyi piacok létrehozására, meglévők felújítására és olyan kommunikációs, valamint értékesítési csatornák alkalmazására, melyek segítik a helyi termelőt abban, hogy el tudja juttatni termékét közvetlenül a fogyasztóhoz. Például a „Szedd magad” programok során a gazda a vásárlóit saját gazdaságában fogadja, ahol ők maguk szedhetik le a megvásárolni kívánt gyümölcsöket. Láthatják, hogy a friss gyümölcs honnan kerül az asztalukra, egy élménnyel lehetnek gazdagabbak, valamint általában olcsóbban is juthatnak a termékekhez, mint az áruházakban. A helyben megtermelt élelmiszerek a helyi – pl. iskolai – konyhákban is alapanyagot jelenthetnek, illetve versenyképességük megteremtésében fontos szerepet játszhatnak önkormányzati megrendelések is. A helyi termékeknek a közétkeztetésben való nagyobb arányú megjelenése - ideértve nem csak az oktatási intézményeket, hanem a kórházakat, szociális, az állami intézményeket is - a termelőknek egy olyan biztos felvevőpiacot jelenthet, amely egyúttal a vidéki foglalkoztatást támogatja és a szállítási távolság lerövidülésével a környezeti terhelést is csökkenti. Ezért kiemelt fontosságú a helyi termelők bekapcsolása a közétkeztetésbe, valamint a vendéglátásba. A beavatkozás támogatja a kizárólag helyi terméket előállítók számára a technikai és a termeléshez szükséges infrastrukturális adottságok létrehozását. Támogatás vehető igénybe ezekhez kapcsolódóan új építmény, épület építésére, meglévők felújítására, bővítésére, korszerűsítésére, továbbá a magas minőségű és feldolgozottsági fokú termékek előállítását szolgáló gép és eszközbeszerzésekre. A helyi termelők infrastrukturális beruházásai mellett a tálaló- és főzőkonyhák infrastrukturális fejlesztését is támogatja az intézkedés.

Kezdeményezettek köre: vállalkozások, gazdálkodók, önkormányzatok, önkormányzati tulajdonú vállalkozások, nonprofit szervezetek

3.2.3 intézkedés: A háztáji gazdálkodás támogatása

A mai viszonyok közt is megvan a létjogosultsága a háztáji gazdálkodásnak. A statisztikák szerint a legtöbben konyhakertet művelnek, de jelentős a szántó, a gyümölcsös és a szőlőskertek részaránya is a kisgazdaságokban. Az állattartás már kevésbé népszerű, háztáji léptékben tojtyúkot tartanak a legtöbben, ahogyan a sertés is népszerű haszonállat, szarvasmarha azonban csak elvétve található a kisebb gazdaságokban. A megfelelő szaktudás mellett elsősorban a megművelhető földterület, valamint a vetőmagra, palántákra fordítható pénz hiányzik, ezért csökken a kistermelők száma. A folyamat megfordításához olyan komplex programokra van szükség, amelyek a termeléshez szükséges eszközök mellett a háztáji gazdálkodás fortélyaira is megtanítják az embereket, tanácsadással, hálózatba szervezéssel segítve a kistermelők piacra jutását. Az intézkedés célja a korábban jól működő, sikeres és sok család megélhetését biztosító háztáji gazdálkodás visszahozatala, újjáélesztése. Ennek egyik szegmense lehet a hagyományos, őshonos baromfifajták háztáji, szabad tartásának újbóli bevezetése. A kezdeményezés sikerének feltételei a baromfitartás ismereteinek megosztása, felelevenítése, a takarmány megtermelése és a termékek (tojás, hús) értékesítésének megszervezése. A hosszú távú célok között szerepel az élelmiszer termelés fellendítése a megye vidéki térségeiben, valamint az állattartás, a háztáji növénytermesztés, a házi termékfeldolgozás, a közösségi összefogás és mindezekről a tudásmegosztás elősegítése. Az állattartás közösségi alkalmakat is teremthet a tapasztalatok megosztása, az egyes munkafolyamatok (pl. kopasztás), vagy kapcsolódó rendezvények kapcsán. Továbbá a kis településeken létfontosságú, hogy legyen foglalkoztatás, amely megélhetést biztosít a helyieknek és segíti a lakosság helyben tartását. Különbféle támogatási lehetőségekkel, egyebek között mintaprogramok finanszírozásával elősegíthetjük, hogy kis háztáji gazdaságok létesüljenek önellátásra, illetve a helyi termelési lehetőségek szélesítésére. Az őstermelők kertészeti, állattartó tevékenysége is élőmunka-igényes, a gazda mellett alkalmi munkavállalókra is igényt tart, mely a helyi (munkanélküli, alacsonyán kvalifikált) lakosság számára is jövedelemszerzési lehetőséget biztosít, ezért a háztáji kertészetek, állattartók működési feltételeinek támogatása szükséges.

Kezdeményezettek köre: vállalkozások, gazdálkodók, önkormányzatok, önkormányzati tulajdonú vállalkozások, nonprofit szervezetek

Prioritás azonosítója, neve:		3. Versenyképes agrárium, helyi termék központú vidékfejlesztés								
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
3.1. Beavatkozás megnevezése: A klímaváltozáshoz alkalmazkodó, versenyképes agrárszerkezet létrehozása										
3.1.1.	Technológiai fejlesztések támogatása a versenyképesség javítása és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás jegyében	Heves megye vidéki térségei	gazdálkodók, gazdasági társaságok, önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok	agrár vállalkozók, gazdálkodók	2021-2027	10 500	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, Zöldebb, karbonmentes Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Beruházási támogatásban részesült üzemek száma (db)	nem
3.1.2	Mezőgazdasághoz kapcsolódó innovatív tevékenységek támogatása	Heves megye vidéki térségei	gazdálkodók, gazdasági társaságok, önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok, kutatóintézetek, nonprofit szervezetek	agrár vállalkozók, gazdálkodók	2021-2027	4 500	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, Zöldebb, karbonmentes Európa,	Beruházási támogatásban részesült üzemek száma (db)	nem
3.1.3	Fiatalköznevelés, induló tevékenységének támogatása, szaktanácsadási rendszer működtetése	Heves megye vidéki térségei	vállalkozások, gazdálkodók, önkormányzati tulajdonú vállalkozások, nonprofit szervezetek, kamara	gazdálkodók, agrár vállalkozók	2021-2027	1 000	uniós/hazai	Szociálisabb Európa, Intelligensebb Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Támogatott induló gazdaságok száma (fiatal gazdák támogatott üzleti tervvel)	nem
3.1.4.	A szőlészet és a magas élőlétszámú kertészeti kultúrák támogatása	Heves megye vidéki térségei	gazdálkodók, gazdasági társaságok, önkormányzati tulajdonú	agrár vállalkozók, gazdálkodók, munkanélküliek	2021-2027	13 500	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, Zöldebb, karbonmentes Európa,	Támogatásban részesülő gazdaságok száma (db)	nem

			gazdasági társaságok					A polgáraihoz közelebb álló Európa		
3.1.5.	A hal-, erdő- és vadgazdálkodás támogatása	Heves megye vidéki térségei	gazdálkodók, gazdasági társaságok, többségi önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok	hal-, erdő- és vadgazdálkodók	2021-2027	1 300	uniós/hazai	Zöldebb, karbonmentes Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Támogatásban részesülő gazdaságok száma (db)	nem
3.1.6.	Az állattenyésztés ágazatának támogatása	Heves megye vidéki térségei	gazdálkodók, gazdasági társaságok, önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok	agrár vállalkozók, gazdálkodók	2021-2027	5 000	uniós/hazai	Zöldebb, karbonmentes Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Támogatásban részesülő gazdaságok száma (db)	nem
3.2. Beavatkozás megnevezése: A helyi termékek versenyképességének növelése, a helyi gazdaság megerősítése és fejlesztése										
3.2.1.	Rövid ellátási lánc (REL) kialakításának támogatása helyi piacok létrehozatalával	Heves megye	önkormányzatok, önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok, nonprofit szervezetek	helyi termelők, helyi lakosság	2021-2027	1 500	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Újra létrehozott helyi piacok száma; felújított helyi piacok száma (db)	igen
3.2.2.	Helyi termékek előállításának támogatása	Heves megye	gazdasági társaságok, önkormányzatok, önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok, nonprofit szervezetek	helyi termelők, helyi lakosság	2021-2027	8 500	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Támogatásban részesülő gazdaságok száma (db)	igen
3.2.3.	A háztáji gazdálkodás támogatása	Heves megye	gazdasági társaságok, önkormányzatok, önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok, nonprofit szervezetek	helyi lakosság, helyi termelők,	2021-2027	500	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Támogatott háztartások száma	igen

A beavatkozások pénzügyi ütemterve:

Beavatkozás megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás 2021-2027 (millió Ft)
3.1. Beavatkozás: A klímaváltozáshoz alkalmazkodó, versenyképes agrárszerkezet létrehozása	21 480	14 320	35 800
3.2. Beavatkozás: A helyi termékek versenyképességének növelése, a helyi gazdaság megerősítése és fejlesztése	6 300	4 200	10 500
Összesen:	27 780	18 520	46 300

4. Prioritás: Értéktudatos és befogadó társadalom megteremtése

4.1. beavatkozás: A munkaerőpiacra történő visszatérés elősegítése

4.1.1 intézkedés: Bölcsődei szolgáltatások helyben vagy lakóhelyhez közeli biztosítása (bölcsődei férőhelyek szükség szerinti bővítése, bölcsődei intézmények infrastruktúra fejlesztése, meleg étkezés biztosítása)

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény alapján a gyermekek napközbeni ellátásaként a családban élő gyermekek életkorának megfelelő nappali felügyeletét, gondozását, nevelését, foglalkoztatását és étkeztetését kell megszervezni azon gyermekek számára, akiknek szülei, nevelői, gondozói munkavégzésük, munkaerő-piaci részvételt elősegítő programban, képzésben való részvételük, betegségük vagy egyéb ok miatt napközbeni ellátásukról nem tudnak gondoskodni. A bölcsőde a családban nevelkedő 3 éven aluli gyermekek napközbeni ellátását, szakszerű gondozását és nevelését biztosító intézmény. A gyermekek napközbeni ellátásának minősül a bölcsődei és óvodai ellátásban nem részesülő gyermek családi napköziben történő, nem közoktatási célú ellátása.

Jelen intézkedés célja a Gyermekvédelmi törvény által nevesített gyermekjóléti alapellátások köréből a gyermekek napközbeni ellátását szolgáló bölcsődék infrastrukturális feltételeinek javítása, a bölcsődei szolgáltatások fejlesztése, és új férőhelyek létesítése.

Kezdeményezettek köre: A fenntartó települési önkormányzatok, nemzetiségi önkormányzatok, illetve ezek társulásai, nonprofit szervezetek, egyházak, civil szervezetek

4.1.2 intézkedés: Óvodai szolgáltatások helyben vagy lakóhelyhez közeli biztosítása (óvodai férőhelyek szükség szerinti bővítése, óvodai intézmények infrastruktúra fejlesztése, meleg étkezés biztosítása)

Ezen intézkedés keretében a 3 éves kortól kötelező óvodáztatás okán 2014-től esetlegesen fellépő férőhely-hiány miatti óvodai kapacitásbővítés biztosítása illetve az óvodai ellátások infrastrukturális fejlesztése (meglévő épületek felújítása, korszerűsítése, indokolt esetben új építése) történik, az eszközbeszerzés együtt.

Az óvodai feladatellátó helyek fejlesztései során a hiányzó kapacitások kiépítése, egészséges és motiváló környezet kialakítása valósulhat meg. Ezen intézkedés keretei közt megvalósuló fejlesztések az egészséges környezet és a hatékony oktatási-nevelési feltételek megteremtésével növelik a minőségi oktatás-nevelési intézményrendszerhez való kirekesztés nélküli hozzáférés lehetőségeit. Kiemelt célként fogalmazódik meg a napközbeni kisgyermekellátás, különösen az óvodák kapacitásának és infrastruktúrájának fejlesztése, illetve a közoktatási intézmények szervezeti keretei között működő óvodai ellátáshoz való hozzáférés javítása, a feladat ellátási helyek célirányos beruházásainak (infrastruktúra- és eszközfelújítás, korszerűsítés) támogatása és férőhelybővítése a minőségi nevelés megteremtéséhez szükséges feltételek biztosítása érdekében, ezzel együtt egészséges, motiváló környezet megteremtése az óvodás korú gyermekek számára. Az óvodák kapacitásbővítésének célja a települések népességmegtartó képességének, a települések fiatal, képzett munkaerőt megtartó lehetőségeinek növelése, a helyi szükségletekre és településszerkezetre épülő közszolgáltatások racionális és költséghatékony működésének kialakítása.

Kezdeményezettek köre: a fenntartó települési önkormányzatok, nemzetiségi önkormányzatok, illetve ezek társulásai, nonprofit szervezetek, egyházak, civil szervezetek, indokolt esetben közvetett módon a gazdálkodó szervezetek

4.1.3 intézkedés: Gyermekjóléti szolgáltatások erősítése (családtervezési, pszichológiai, nevelési, egészségügyi, mentálhigiénés, káros szenvedélyek megelőzését szolgáló tanácsadás, szabadidős programok szervezése stb.)

A gyermekek és családok kiemelt támogatása érdekében a 2016. évtől átstrukturálódott az eddigi alapszolgáltatási rendszer és integrált szervezeti egységek gondoskodnak a családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatások együttes biztosításáról. Két új intézményi forma jött létre, a család- és gyermekjóléti szolgálat, és a család- és gyermekjóléti központ.

A gyermekjóléti alapellátás hozzájárul a gyermek egészséges fejlődéséhez, jólétéhez, a családban történő nevelkedésének elősegítéséhez, a veszélyeztetettség megelőzéséhez és a már kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez, valamint a gyermek családból történő kiemelésének megelőzéséhez. A család- és gyermekjóléti szolgálat személyes segítő kapcsolat keretében, a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával valósítható meg. Ezen beavatkozás keretében a megye területén a gyermekjóléti szolgáltatás minden településen történő biztosítása mellett a családsegítés, mint szociális alapszolgáltatás a lakosság számától függetlenül minden településen biztosítható kell, hogy legyen. A gyermekjóléti feladatok megvalósulását a komplex családgondozás, a családlátogatások, a felvilágosítások, információnyújtás, a tanácsadás, vagy családterápiába, mediációba való közvetítés, a családkonzultációs lehetőségek, a segítő beszélgetések, kérelmek, beadványok segítése, adományok közvetítése, intézményi támogató levelek megküldésével szükséges elérni. A beavatkozás keretében a gyermeki jogokról és a gyermek fejlődését biztosító támogatásról való tájékoztatás, a támogatáshoz való hozzájutás segítése, a tanácsadás (*mentálhigiénés, nevelési*), a szociális válsághelyzetben élő várandós anya segítése, támogatása, a hivatalos ügyek intézésének segítése, szükség esetén támogatások megállapításának, ellátások igénybevételeinek kezdeményezése, illetve a gyermek számára olyan szabadidős programok szervezése a cél, amelyek a családban jelentkező nevelési problémák, hiányosságok káros hatásainak enyhítését célozzák.

Kezdeményezettek köre: család- és gyermekjóléti központok, család- és gyermekvédelmi, területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, napközbeni ellátást nyújtó intézmények, átmeneti gondozást nyújtó intézmények

4.1.4 intézkedés: A részmunkaidő vagy távmunka lehetőségének elősegítése

A munka és a magánélet megfelelő összehangolására többféle eszköz áll rendelkezésre, és a jó gyakorlatok, ha lassan is, de fokozatosan terjednek hazánkban. A részmunkaidős munkaviszony és a távmunkavégzés már régebb óta létező forma. 2012-es adatok szerint a részmunkaidős foglalkoztatás nagyon alacsony Magyarországon, mindössze 4,5 százalékos, szemben az EU 18,5 százalékával. Kevés ugyan, bár az elmúlt időszakban nőtt hazánkban a részmunkaidőben dolgozók száma. Magyarországon az atipikus foglalkoztatásnak nagyon sok gátja van, például a magas munkaerő-költség miatt egy munkaadónak általában nem éri meg két négyórás dolgozót alkalmazni egy teljes munkaidős helyett. Részmunkaidő esetén a felek az adott munkakörre irányadó teljes napi munkaidőnél rövidebb munkaidőben állapodnak meg. Problémaként jelentkezik, hogy a magyar bérszínvonal alacsony volta miatt nagyon kevesen vállalják, hogy részmunkaidősként (kevesebb fizetésért) dolgozzanak, inkább teljes állást keresnek.

A távmunkavégzés az otthonról történő munkavégzés bevált formája, amely esetben a munkavállaló a munkáltató székhelyén, telephelyén kívül, számítástechnikai eszközzel dolgozik, és a munkavégzés eredményét elektronikusan továbbítja. A távmunkavállaló munkarendje kötetlen, azaz munkaidejét maga jogosult beosztani. A távmunka a gyermeknevelés melletti munkavégzés igen hasznos formája lehet, hiszen a munkavállaló sem helyileg, sem időben nincs a munkáltatóhoz kötve. A hazai jó gyakorlatból szemezgetve kiemelhető a játszó- és baba-mama szoba kialakítása, ahol a szoptató nők, illetve gyermekes munkavállalók gyermeküket megfelelően el tudják látni, és munkavégzésük alatt maguk mellett, de felügyelet alatt tudhatják gyermekeiket. Béren kívüli juttatás elemeként kedvezményes adózás mellett iskolakezdési támogatás nyújtható a tanköteles korú gyermekkel rendelkező munkavállalónak. Több munkahelyen egyszeri gyermekszületési segélyt is biztosít a munkáltató. Az is jelentős segítség lehet a családos munkavállaló számára, ha a szabadsága kiadásának tervezésénél a munkáltató figyelemmel van a gyermekgondozási és oktatási intézmények nyitvatartására, az évszaki szünetekre. Hosszú távon csak pozitív lehet: a munkáltató képes lesz megtartani kiváló munkaerőjét, kellemes munkahelyi légkört teremt, munkavállalói elégedetté válnak, ami nagyobb lojalitást és eredményesebb munkavégzést is eredményez. A munkavállaló pedig kevesebb feszültséggel, kiegyensúlyozottabban teljesíthet munkahelyén.

Az intézkedés keretein belül a kommunikációs infrastruktúra minőségének fejlesztésére van lehetőség, a távmunka, az otthoni munkavégzés lehetőségének megteremtésével, ami hozzájárulhat a városok állandó lakosságának élhető szinten való tartásához. Elengedhetetlenül szükséges ezen atipikus foglalkoztatási formák megerősítése, mely elősegíti a munka és magánélet összeegyeztetését, a családi, magánéleti és munkahelyi kötelezettségek összehangolását, illetve ösztönözni kell a közösségi – társadalmi – innovációk létrehozását és adaptációját.

Távmunkával, részmunkaidős foglalkoztatással, bedolgozói rendszer alkalmazásának kiterjesztésével, rugalmas munkaidő kialakításával elő kell segíteni főként a kisgyerekes szülők és a nyugdíjasok foglalkoztatási lehetőségeinek bővítését. Ezen intézkedés hozzájárulhat főként a megye területén található városok állandó lakosságának élhető szinten való tartásához.

Kezdeményezettek köre: vállalkozások, nonprofit szervezetek, civil szervezetek,

4.1.5 **intézkedés: A családi értékek védelme, a hagyományos családmodell erősítése és támogatása**

A családok védelme és a családok jólétének erősítése az állam, az önkormányzatok, a társadalmi és érdekképviseleti szervezetek, a médiaszolgáltatók és a gazdasági élet szereplőinek egyaránt feladata. E célok megvalósítására az egyházak is kiemelt figyelmet fordítanak.

Az utóbbi időben számos állami szintű családpolitikai intézkedés született. 2019. évben a gyermekes családok jövedelmi szintje 13 százalékkal javult. A csecsemőgondozási díj állami szintű emelése (a gyermekvállalást követő fél évben több jövedelme lesz a családoknak, mint az előtte lévő hónapokban volt) és az otthonteremtési program további segítséget jelentett a családoknak. Szintén 2019. év július 1-jétől újabb családtámogatási program indult el melynek elemei a babaváró támogatás, a jelzáloghitel-elengedés, nagycsaládosok autóvásárlási támogatása, és a családi otthonteremtési kedvezmény (csok) kibővítése) volt. 2020. év január hónapjától a négy vagy többgyermekes édesanyák szja-mentességet kaptak, illetve a nagyszülői gyed is elindult. Mindezekon kívül a bölcsődefejlesztési program keretében 70 ezerre bővül a bölcsődei férőhelyek száma 2022-re, hogy minden kisgyermekes szülő, aki szeretné, el tudja helyezni bölcsődében a gyermekét.

A családi kötelékben nagyon lényeges az értékközpontú gondolkodás, a származás- és nemzettudat erősítése, az életközösségek tisztelete és védelme, az előítéletektől mentes gondolkodás. Az ideális családban nem csak gondoskodás van, hanem előrelátó, következetes nevelés is folyik. A nevelésnek, a képzés és készségfejlesztésnek a család minden tagja számára biztosítottak kell lennie. Célként fogalmazható meg a családon belüli harmónia kialakítása, illetve a családon belüli erőszak és megfélemlítés kerülése és megakadályozása.

Heves megye számára is kiemelten fontos a népességszám növelése, a demográfiai fordulat elérése, a gyermekek születésének ösztönzése, **az itt élő családok védelme és támogatása**. A jelenlegi romló demográfiai tendencia megállítása, visszafordítása csak a családok megerősítésével, a gyermekvállalás feltételeinek javításával lehetséges, ehhez azonban elengedhetetlen egy perspektivikus, kiszámítható, biztos jövőkép biztosítása a fiatal generáció számára. A „családbarát megye” megvalósításához családsegítő, gyermekvédő és gyermekjóléti szolgáltatások és programok megerősítésére, a bölcsődei, óvodai, általános iskolai, illetve időskorú ellátás kiszélesítésre, valamint továbbképzési lehetőségek biztosítására van szükség.

Az intézkedés célja a család, mint az értékközpontú gondolkodás megerősítése, a megyében élő családok helyzetének a javítása, szemléletformáló programok szervezése (pl. pénzügyi tudatosság témájában), a családbarát megoldások elősegítése és a társadalmi felelősségvállalás esélyegyenlőségi dimenziójának az erősítése. A családokat, a családalapítás és gyermekvállalás előtt állókat érintő lehetőségek népszerűsítése, a problémákat és átfogó megoldási javaslatokat, valamint a jó gyakorlatok és tapasztalatok összegyűjtését, értékelését, elemzését, illetve a megoldási lehetőségek megvalósulásának előmozdításának ösztönzése (pl. Heves Megyei Családvédelmi Kerekasztal (hatóságok, intézmények, önkormányzatok, szakmai és civil szervezetek) működtetése))

Kedvezményezettek: megyei és települési önkormányzatok, helyi nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek, egyházi intézmények

4.2. beavatkozás: Egészséges társadalom kialakítása

4.2.1 **intézkedés: A lakosság felvilágosítását szolgáló programok kidolgozása az egészséges életmód, az egészséges táplálkozás és a preventív gondolkodás megismertetése és erősítése terén, illetve a szűrővizsgálatok szerepének növelése**

Az egészséges életmód alapelveit a kerüendő és a követendő rendezőelv határozza meg a táplálkozás, a rendszeres fizikai aktivitás, a káros szenvedélyek elkerülése és a pihenés terén.

Heves megye lakosságának egészségi állapota kedvezőtlen. A jelenségek mögött szerepet kell tulajdonítani a káros életmódnak, az egészségtelen táplálkozásnak, mozgásszegénységnek, személyi higiénias mulasztásoknak és a klímaváltozás okozta hatásokra. A lakosság egészségi állapotát, illetőleg a megbetegedési-halálozási mutatóit az elérhető egészségügyi szolgáltatások is befolyásolják. Célként fogalmazódik meg a lakosság egészségi állapotának javítása, a lakosság közeli egészségügyi ellátások kiépítésének szorgalmazása, az egészség megőrzése, fejlesztése és a gyógyulás elősegítése, az egészséges életmód, sport, mozgás, valamint az egészséges táplálkozás ösztönzése, azaz az életminőség javítása. Új elemként számolni kell a klímaváltozásnak és a világválságoknak a lakosság egészségi állapotára gyakorolt növekvő hatásaival. A klímaváltozás a 21. század legsúlyosabb környezet-egészségügyi problémája. Hazánkban a legfontosabb egészségi kockázatot az extrém hőmérsékleti események jelentik. A hőhullámokkal szemben a legsérülékenyebbek a krónikus keringési, anyagcsere, légzőszervi, mentális betegségekben szenvedők, az idősek és a gyermekek. Az elmúlt tíz évben a hőhullámos napok alatt a napi halálozás országos átlagban kb. 15%-kal emelkedett meg, A növekvő hőmérséklet hatására gyakoribbá válnak egyes mikrobiális eredetű élelmiszer-fertőzések és mérgezések is. Az allergén növények változó elterjedése, növekvő pollenszórása is megfigyelhető. A hatások mérséklésére a megyei egészségügyi ellátó rendszernek is olyan intézkedésekkel kell felkészülnie, amelyek mind a betegek, mind az egészségügyi intézményekben dolgozók egészségét és jóllétét biztosítják. A klímaváltozás humán egészségügyi hatásainak bemutatásával fel kell hívni a figyelmet a felkészülés, az ellenálló képesség növelése és az alkalmazkodás fontosságára. Mindezen egészségügyi kockázatokat lakossági felvilágosító programokon szükséges minél nagyobb számú hallgatóság előtt bemutatni.

Ahhoz, hogy növekedjen a várható élettartam, az egészségesen leélt évek számának növelése szükséges az egyének és közösségek képességének fejlesztése az oktatás, nevelés és ismeretközvetítés segítségével. Nagyobb hangsúlyt kell fektetni az egészségtudatos magatartás megalapozására. Növelni szükséges a tanulók egészséggel kapcsolatos tájékozottsági ismeret és készség szintjét. Az ismeretek elsajátítása már kisgyermekkorától kezdve fokozatos kell, hogy legyen. Szükséges a teljes körű egészségfejlesztés megvalósítása, támogatása óvodákban és iskolákban, továbbá együttműködések kialakítása a pedagógiai, egészségügyi, gyermekvédelmi szakemberek, szülők és diákok között annak érdekében, hogy az iskolák egészséges környezetté váljanak. Ehhez az oktatási intézményeknek kidolgozott, hatékony egészségfejlesztési programokkal kell rendelkezniük, nagyobb figyelmet kell fordítani az egészséges életmód népszerűsítésére.

Ezen intézkedés keretében valósulhatnak meg a lakosság közeli (pl. mobil szűrőbuszokkal megvalósuló) szűrési programok, a komplex egészségnevelési, felvilágosító programok, az egészséges életmód elemeinek terjesztése az egészségmegőrzés és a prevenció érdekében. Az intézkedés támogatja az *egészséget szolgáló egyéni magatartásminták ösztönzését, a szív-érrendszeri, daganatos megbetegedések csökkenését, a korai és elkerülhető halálozást befolyásoló életmód, illetve szokások javítását az egyének egészségi állapotának javítása érdekében.* A megyén belül azokban a járásokban szükséges az Egészségfejlesztési Irodák (EFI) létrehozása, ahol azok még nem találhatóak meg. Az EFI-k javítják az egészségügyi ellátórendszer prevenciók tevékenységét. A háziorvosi szolgálatoktól, a járóbeteg szakrendeléstől, vagy fekvőbeteg szakellátást követően az egészségfejlesztési irodákba irányított életmódváltásra szorulókat, vagy saját elhatározásukból életmódváltást kezdeményezőket – elsősorban a keringési betegségek kockázatára irányuló szűrésbe, kockázatbecslés alapján életmódváltó programokba vonják be és követik a programokban való részvételüket.

Kezdeményezettek köre: települési önkormányzatok, nemzetiségi önkormányzatok, illetve ezek társulásai, nonprofit szervezetek, egyházak, civil szervezetek

4.2.2 intézkedés: Az egészségügyi alap- és szakellátás infrastrukturális fejlesztése

Az intézkedés az egészségügyi alapellátó-rendszer infrastrukturális fejlesztését, az intézmények szolgáltatásainak és infrastrukturális feltételeinek korszerűsítését, a hozzáférés egyenlőtlenségeinek mérséklését célozza. Az intézkedés a "társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem" tematikus célkitűzések érvényesülése érdekében a megyében található egészségügyi alapellátórendszer (házi orvosi, házi gyermekorvosi ellátás, a fogászati alapellátást és a védőnői hálózat) a járó- és fekvőbeteg ellátás intézményei szolgáltatásainak és infrastrukturális feltételeinek korszerűsítését, a hozzáférés egyenlőtlenségeinek mérséklését célozza meg. Ezekon túl a megyei mentőszervezet intézményi korszerűsítése is elengedhetetlen. A megyében található házi és gyermekorvosi rendelők, védőnői szolgálatok, egészségügyi központok (melyek a járóbeteg ellátást látják el), illetve a kórházak épületállományának korszerűsítése és bővítése rendkívül fontos kihívás, mivel a kórházak épületei jellemzően pavilonrendszerűek, amik gátat szabnak a modern technika alkalmazásának és a hatékony működésnek. A fejlesztéssel érintett épületek teljes körű (fizikai és info-kommunikációs) akadálymentesítése, a hőellátó központok korszerűsítése, nyílászárók cseréje, a meglévő épületenergetikai felületei rendszer továbbfejlesztése, bútorzatok beszerzése, orvosi eszközök cseréje, korszerűsítése által biztonságosabbá válik az ellátás. A meglévő kapacitások növelése, illetve a betegutak rövidítése (adatvédelmi garanciák mellett) szintén nélkülözhetetlen. Szükséges a megyében található mentőállomások (10 db) infrastrukturális és a mentőszolgálat intézményi korszerűsítése is, amelynek keretein belül megvalósulhat a legkorszerűbb mentéstechnikai eszközök, műszerek beszerzése és ezek alkalmazása a mentésben, a betegszállításban. Az esélyegyenlőség elveinek érvényesítéséhez megfelelő beruházások megvalósítására is szükség van a fogyatékossgal élő és megváltozott munkaképességű emberek egészségügyi ellátáshoz való akadálymentes hozzáféréseinek biztosítása érdekében. Az akut myocardialis infarktusz esetek ellátása Miskolcon történik így a két megyeszékhely közötti közúthálózat felújítása, illetve a mentés fejlesztése fontos.

Kezdeményezettek köre: települési önkormányzatok, illetve ezek társulásai, egészségügyi szolgáltatást nyújtó intézmények

4.2.3 intézkedés: Az egészségügyi szakemberhiány pótlásának támogatása

Az elöregedő társadalom, illetve ezzel együtt a növekvő egészségügyi ellátási igények, elöregedő tendencia az egészségügyi szakemberek körében, szakemberhiány és az egészségügyi személyzet jelentős és növekvő mértékű elvándorlása Heves megye területén is jelentkezik. **Az egészségügyi dolgozók tömeges elvándorlása sem kell ahhoz, hogy már a közeljövőben is komoly kockázatot jelentsen az egészségügyi szakemberhiány. A megye vonatkozásában is 2007 óta folyamatosan emelkedik a külföldre távozó egészségügyi dolgozók száma.** Heves megyében az összes megyei házi orvosi szolgálat 6 százaléka betöltetlen. Különösen sújtja ez az amúgy is hátrányos helyzetű járásban élőket. Egy-egy megüresedett praxis betöltése évekre is telhet. Bár az önkormányzatok is mindent megtesznek, de főleg az orvoshiány okán nem igazán tudnak elérni sikereket. Az orvoshiány egyik oka, hogy az orvostanhallgatóknak több mint a fele nem kerül be a rezidensképzésbe, mert külföldön vállal munkát, illetve a rezidensi időszak után is sokan távoznak az országból. Folyamatosan nő a dolgozókra jutó munka mennyisége, így romlanak a munkakörülmények, amelyek szintén közrejátszanak a külföldi munkavállalásban. Az orvosok, nővérek, ápolók itthon tartásának feltételeit szükséges megteremteni (ösztöndíjakkal, a szakmai munkához kapcsolódó kedvezőbb finanszírozási feltételek biztosításával stb.). Elengedhetetlen a hosszú távú egészségügyi emberierőforrás tervezés. Az intézkedés része az egészségügyi alapellátásban a szakember hiány csökkentése csoportos orvos-praxisok létrehozásával és a kistéleplési körzetekben az ellátás ösztönzése kedvezőbb finanszírozási feltételek kialakításával.

Kezdeményezettek köre: települési önkormányzatok, települési önkormányzati költségvetési szerv

4.2.4 intézkedés: Az egészségügyi intézmények műszerezettség, informatikai fejlesztése

Az egészségügyi ellátás hatékonyságának növelése csak az eszközök gazdaságos kihasználásával valósítható meg. Az intézkedés keretein belül egyrészt az egészségügy minőségi fejlesztésére kerül sor, aminek egyik eszköze a korszerű orvostechonikai eszközök, készülékek és műszerek szakszerű alkalmazása és az orvosszakmai követelményeknek megfelelő kórháztechonikai létesítmények fenntartása, valamint a korszerű kórháztechonológia alkalmazása, másrészt egy egységesen, minden egyes betegellátó intézményt összekötő informatikai rendszer kialakítása.

Elengedhetetlen az egészségügyi intézmények egymás közti és a más megyékben lévő egészségügyi intézményekkel történő együttműködéseinek hatékonyabbá tétele. A megye területén is, a nemzeti egészségügyi informatikai rendszer megvalósításával nőni fog majd az ellátás színvonala, az emberek pedig egészségesebbekké és egészségtudatosabbakká válhatnak. Az elektronikus receptek bevezetésével egyszerűbbé válik a háziorvosok és a betegek kapcsolata, valamint a központi egészségügyi adatbázis segítségével a háziorvosok arról is tudhatnak, hogy a körzetükben lévő betegek jártak-e kötelező szűrésekre, sőt még az egyes emberek egészségére vonatkozó bizonyos előrejelzéseket is lehet adni állapotuk alapján. Ezen informatikai rendszer kiépülésének megyei továbbfejlesztése az intézkedés része.

A Heves Megyei Mentőszervezet munkáját további műszaki és technikai fejlesztések, védőeszköz és védőruha, valamint gépjárművek beszerzésének támogatásával segíthetjük.

Kezdeményezettek köre: települési önkormányzatok, illetve ezek társulásai, egészségügyi szolgáltatást nyújtó intézmények

4.2.5 intézkedés: A szociális alapszolgáltatásokhoz és szakosított ellátásokhoz való hozzájutás és a szociális szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése

A demográfiai változások, illetve a társadalmi esélyegyenlőség miatt indokolt a szociális szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése. Az önkormányzati tulajdonban lévő, üresen álló ingatlanok hasznosítása kívánatos, a szolgáltatási kör bővítése érdekében. A nappali ellátások közül az idős emberek, a fogyatékosok, a hajléktalanok, a szenvedélybetegek és pszichiátriai betegek nappali intézményeit igénybe vevők száma az elmúlt években, országos viszonylatban ugrásszerűen megnőtt. A megyében az ellátások területi egyenlőtlenséget mutatnak. A fogyatékkal élőkhez nem minden esetben jut el a szolgáltatás, mint lehetőség. A települési és járási szintű szolgáltatások kialakításával, az időskorúakról, szenvedélybetegekről, és hajléktalan emberekről gondoskodó szociális nappali ellátásokat és egyéb szociális alapellátásokhoz kapcsolódó szolgáltatások infrastrukturális feltételeinek fejlesztésével megvalósíthatóvá válik a leghátrányosabb településeken élő emberek szociális alapellátáshoz, szociális szakellátáshoz való hozzáféréseinek elősegítése. Ezen kívül figyelmet kap a bentlakásos, intézmények lakóinak életminőség javítása az intézményekben uralkodó rossz infrastrukturális adottságok megszüntetése és a hiányos felszereltség megváltoztatása, illetve az életviszonyok humanizálása, társadalmi integráció és modernizálás révén. A bentlakásos intézmények kapacitásbővítése, infrastrukturális fejlesztése és a humánerőforrás bővítése indokolt a megyében. A hátrányos helyzetű személyeket minél szélesebb körben be kell vonni a települések által kötelezően biztosítandó szolgáltatások igénybeviteléhez (étkeztetés, házi segítségnyújtás, falugondnoki szolgálat, családsegítés, idősek nappali ellátása). Az intézkedésen belül támogathatók a funkciójukat veszített épületek szociális célú hasznosítása, a leghátrányosabb településeken élő emberek szociális alapellátáshoz illetve szociális szakellátáshoz való hozzáféréseinek elősegítése, a településeken található közintézmények akadálymentesítése, az önkormányzatoknál esélyegyenlőségi munkatárs, illetve szociális munkások alkalmazása, illetve a gyermekvédelemben dolgozó szakemberek folyamatos képzése, valamint az intézményen belüli belső továbbképzések figyelemmel kísérése.

A falugondnoki, illetve tanyagondnoki szolgáltatás célja a falvak és a külterületi vagy egyéb belterületi, valamint a tanyasi lakott helyek intézményhiányából és a közösségi közlekedés nehézségéből eredő hátrányainak enyhítése, az alapvető szükségletek kielégítését segítő szolgáltatásokhoz, közszolgáltatáshoz, valamint egyes alapszolgáltatásokhoz való hozzájutás biztosítása, továbbá az egyéni, közösségi szintű szükségletek teljesítésének segítése. A falugondnoki szolgáltatás ezer lakosnál kisebb településen működtethető. Amennyiben a falugondnoki szolgáltatás létesítését követően a település lakosság száma tíz százalékot meg nem haladó mértékben emelkedik ezer lakos fölé, a szolgáltatás tovább működtethető.

Kezdeményezettek köre: települési önkormányzatok, helyi nemzetiségi önkormányzatok, nonprofit szervezetek, egyházi intézmények, alapítványok, egyesületek

4.3. beavatkozás: A társadalmi befogadás erősítése a foglalkoztathatóvá válás elősegítésével

4.3.1 intézkedés: A hátrányos helyzetű fiatalok közép- és felsőfokú oktatásba való eljutásának és bennmaradásának elősegítése (ösztöndíj rendszer)

Elsősorban Heves megye déli és északi járásaiban a képzett fiatalok elvándorlása és az inaktív, munkanélküli, alacsony státusú népesség bevándorlása által megjelenő népességcsere települések közti szegregációval, vidéki gettók kialakulásával, a leszakadó települések társadalmi eróziójának további felgyorsulásával a folyamat megfordíthatatlanságának veszélyével fenyeget. A halmozódó hátrányok felszámolásához összehangolt komplex térségi fejlesztési programokra van szükség. A népesség elvándorlásának mérséklése és a fiatal, (szak)képzett munkaerő helyben tartása, letelepedése céljából ösztöndíj-, tehetség- és letelepedési alapok, programok kidolgozása és megvalósítása a cél jelen beavatkozásnál. A hátrányos helyzetű tanulók jelenleg elsősorban a szakképzésben jelennek meg. Az arányukat nem ott, hanem a gimnáziumokban, a felsőoktatásban kell növelni. Az érettségit adó középiskolába történő bejutást minél magasabb arányban kell biztosítani mind az érettségit nem adó szakképzéseket követően, mind pedig közvetlenül az általános iskola után. Az eljutást és bennmaradást segítik az iskolai átmeneteket, fordulópontokat segítő, könnyítő programok, és a szakiskolai felzárkóztató oktatásban való részvétel azok számára, akik nem fejezték be az általános iskolát.

Az iskolai és a szakmai gyakorlat megszerzését támogató ösztöndíjprogramoknak továbbra is fontos szerepe van a társadalmi felzárkózás, az esélyteremtés szempontjából. A hátrányos helyzetű kistérségek, társadalmi rétegek felzárkózását nagyban segítheti a Komplex Instrukciós Program (KIP) amely a tanulók interaktív közreműködésére alapozott korszerű tanulási-tanítási módszerek közé tartozik.

A beavatkozás egy olyan új, integrált ösztöndíjrendszert támogatna, amellyel kiküszöbölhetőek a hatékonyságot akadályozó anomáliák, és amelyben a leghátrányosabb helyzetű tanulók juthatnak ösztöndíjhoz. Alapvető követelmény a támogatott programokkal kapcsolatban, hogy azokban hangsúlyos elvként jelenjen meg az elvárt teljesítmény, az ösztöndíj valóban hasson ösztönző erővel.

A beavatkozás ezen kívül olyan programok támogatását is lehetővé teszi, amely biztosítja az egészséges életfeltételeket kora gyermekkortól kezdve, biztosítja a korai életkorban kezdődő fejlesztéssel a képességek jobb kibontakozását, jelentősen csökkentse a ma sorsdöntő etnikai egyenlőtlenségeket, illetve segítse elő azt, hogy a gyermekek biztonságos környezetben nevelkedjenek, hogy az életesélyeket romboló devianciák előfordulása csökkenjen.

Kezdeményezettek köre: települési önkormányzatok és intézményeik, nemzetiségi önkormányzatok, tankerületek, Heves Megyei Szakképzési Centrum, Heves Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

4.3.2 intézkedés: Fiatalok első munkahelyhez jutásának segítése (gyakornoki program)

A hátrányos helyzetű lakosság felzárkóztatása, illetve tartós munkához juttatása a versenyszférában hosszú távra elhúzódóan nagyon komoly erőfeszítéseket igényel az államtól, a jelenleginél hatékonyabb foglalkoztatási-képzési-mentális fejlesztést is tartalmazó, kiszámíthatóan működő, az adott térség tartósan munkanélküli lakosaira koncentrált programok megvalósításával. Fontos feladat a munkaerőpiaci elvárásoknak megfelelő készségek integrálása az alapfokú oktatásba, különös tekintettel az alkalmazásorientált alapkészségekre, az infokommunikációs eszközök használatára, illetve az alap és középfokú oktatási intézményekben elő kell segíteni a gyermek és fiatalkorúak bűnelkövetővé válásának megelőzését, a normaszegéssel járó társadalmi hátrányok és a bűnözői életformák népszerűségének csökkentését főként a roma kiskorú lakosság körében.

Elengedhetetlen a munkáltatók ösztönzése, és a gyakornok alkalmazásával és betanításával járó többletköltségek kompenzálása. Követésre érdemes példaként említhetőek az olyan gyakornoki programok, amikor új foglalkoztatás kerül támogatásra teljes vagy részleges bér- és járulékutalvánnyal, a cégen belüli segítő mentor bérpótlékával és az új munkahely tárgyi feltételei kialakításának támogatásával. A program elsődleges célja a közvetlen munkahelyteremtés elősegítésén túl az iskolai rendszerű képzésben szerzett első szakképesítés hasznosulásának elősegítése, a pályakezdekők korai munkahelyi tapasztalathoz segítése, ezzel a későbbi foglalkoztathatóságuk növelése.

A fejlesztések eredményeként javul a fiatalok gyakornoki képzésben való részvétele, képzettsége, szakmai gyakorlati ismeretei, valamint a vállalkozói kedvük, ezáltal munkaerő-piaci kilátásaik és foglalkoztatásuk.

A fiatalok munkanélküliségére adható megoldási javaslatok és válaszbeavatkozások között hangsúlyos szerep jut a fiatalok vállalkozási kedvének javítására, illetve vállalkozásuk elindításának támogatására. Ehhez szükséges többek között a vállalkozással kapcsolatos ismereteket, vállalkozói kompetenciákat fejlesztő képzések, szemléletformálás támogatása, a vállalkozás indításához szükséges pénzügyi támogatás (induló tőke vissza nem térítendő, illetve visszatérítendő formában), továbbá mentorálás, tanácsadás, inkubátor szolgáltatások nyújtása a kezdő vállalkozóknak. Az Ifjúsági Garanciához kapcsolódó foglalkoztatási támogatások szintén segíthetik ezen célok megvalósulását.

Kezdeményezettek köre: intézményfenntartó települési önkormányzatok, szociális és gyermekjóléti intézmények, napközbeni ellátást nyújtó szervezetek, egyház által fenntartott intézmények, nonprofit vállalkozások

4.3.3 intézkedés: A letelepedés elősegítése a képzett fiatalok megtartására

A népesség elvándorlásának mérséklése és a fiatal, (szak)képzett munkaerő helyben tartása, letelepedése céljából szükséges a korábban említett ösztöndíj- és tehetség programok kidolgozása és megvalósítása, ugyanakkor ezen hosszú távú programokat infrastrukturális intézkedéseknek is követnie kell.

Nagyon fontos cél a munkahelyteremtés elősegítése, mely a jól képzett fiatalok megtartására irányul. Ennek egyik eleme a kedvező lakásfeltételek kidolgozása (a meglévő – akár szolgálati – lakások felújítása, illetve újak építése, melyet jellemzően az önkormányzatok vállalnak fel).

További segítséget jelent a 2019. július 1-jén indult falusi CSOK. Részletszabályai szerint a falusi csok települések listájára hátrányosabb helyzetű, 5000 fős lélekszám alatti települések kerültek. A jelenlegi gyermekintézményi ellátottság megőrzése, fejlesztése (szükség szerint kapacitás bővítése), valamint az alsó fokú oktatás jelenlegi színvonalának biztosítása szintén célként fogalmazódik meg az intézkedésen belül. A fiatal munkaképes korú szakképzett fiatalok számára szükséges a művelődési és szórakozási lehetőségek biztosítása, a sportolási lehetőségek megtartása és ezek bővítése. E fizikai-anyagi feltételek mellett azonban éppoly lényeges a fiatalok számára vonzó, a fiatalokat közösséggé formáló, társadalmi integrációjukat és a közösségi életbe való intenzívebb bevonásukat elősegítő, számukra igényes szabadidő-eltöltési lehetőségeket biztosító közösségi, kulturális élet feltételeinek a kialakítása is.

A Heves Megyei Önkormányzat mindezzel összefüggésben és a Heves megyei családok, családalapítás előtt állók, gyermekvállalást tervező és gyermeket nevelő szülők megbecsülése érdekében alkotta meg a Heves Megyei Családvédelmi Akciótervet, amelyet a Heves Megyei Közgyűlés a 2019. április 26-i ülésén a 17/2019. (IV.26.) számú határozatával fogadott el.

Kezdeményezettek köre: települési önkormányzatok és intézményeik, nemzetiségi önkormányzatok

4.3.4 intézkedés: Munkaerő piaci igényekhez igazodó felnőttképzési programok elindítása a foglalkoztathatóság biztosítása érdekében

A megye területén az egyik legfontosabb gazdaság- és fejlesztéspolitikai cél a foglalkoztatás bővítése, amelyhez a gazdaságfejlesztés mellett szükséges a munkaerő-kínálat mennyiségi és minőségi növelése. A beavatkozás keretein belül ehhez az első lépést az aktivitás növelése jelenti, ami mindenekelőtt a foglalkoztatási szempontból hátrányos helyzetű, és alacsony munkaerő-piaci részvétellel jellemezhető csoportok (köztük az alacsony iskolai végzettségűek, a fiatalok, az 50 éven felüliek, a romák, a kisgyermekes nők) munkára ösztönzésével, foglalkoztathatóságának javításával, munkába állásának segítségével érhető el. Ezen beavatkozás keretében főként a munkaerőpiacról kiszorult hátrányos helyzetű társadalmi csoportokat a munka világába vissza/vezető szakképzési-, átképzési-, felnőttképzési-, foglalkoztatási programok, közmunkaprogramok, helyi erőforrásokra épülő szociális földmunkaprogramok valósulhatnak meg, melyek nemcsak munkához és megélhetéshez juttatják a népességet, hanem munkakultúrát alakítanak ki.

Az intézkedés fontos elemét képezik a többségében romák lakta járásokat célzó közösségfejlesztési- képzési- és mikrovállalkozási programok, amelyek a romákon kívül az 50 év felettiek, egyedülálló szülők, megváltozott munkaképességűek részére elősegítik a helyi gazdaság fejlesztését, ugyanakkor jelentős a szerepük a társadalmi felzárkózás folyamatában is. Heves megye gazdasági szerepének növelése érdekében elengedhetetlen az aktív munkaerő piaci beavatkozásokban résztvevők számának növelése, a vállalkozóvá válás segítése, valamint a szociális gazdaságban rejlő lehetőségek jobb kihasználása is. Emellett a foglalkoztatás bővítéséhez és a meglévő munkahelyek megtartásához szükséges a munkaerő és a vállalkozások alkalmazkodóképességének javítása, az egész életen át tartó tanulás ösztönzése a gazdaság igényeivel összhangban történő támogatásával.

Kezdeményezettek köre: települési önkormányzatok és intézményeik, nemzetiségi önkormányzatok, önkormányzati társulások, Heves Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási, Munkaügyi és Munkavédelmi Főosztálya, nonprofit szervezetek, nonprofit vállalkozások

4.3.5 intézkedés: Komplex felzárkózási programok (Biztos Kezdet Gyerekház, Tanoda Program)

A halmozódó hátrányok felszámolásához összehangolt komplex térségi fejlesztési programokra van szükség. Ilyen integrált programok lehetnek a tehetséges tanulókat támogató bentlakásos intézményfejlesztési programok (pl: „Gandhi” Program), ahol az alacsony társadalmi-gazdasági státuszú szülők gyermekei a középiskolai kollégiumok által alkalmazható pedagógiai eszközrendszer segítségével eredményesen tanulhatnak és érettségi bizonyítványt szerezhetnek nappali tagozatos középiskolai osztályokban, továbbá esélyt kaphatnak a felsőfokú tanulmányok megkezdésére. A kollégiumok a programban részt vevő tanulók számára pedagógiai és szociális segítséget nyújtanak: egyrészt egyéni fejlesztési tervek alapján - például egyéni foglalkozások megszervezésével - a tanuló iskolai eredményeinek sikerességéhez járulnak hozzá, másrészt mindvégig támogatást nyújtanak (pl. tanulói étkezéshez vagy utazási költségekhez való hozzájárulás) ahhoz, hogy a diákok szociális körülményeiktől függetlenül sikeresen befejezhessék középiskolai tanulmányaikat, és felvételizhessenek a felsőoktatásba.

Kiemelt fontosságúak továbbá a bölcsődétől a középiskoláig tartó gyerekesély és tanoda programok, vagy a Biztos Kezdet Gyerekházak, a komplex térségi pszichoszociális alapú felkészítő és mentor program, valamint a munkahelyi integrálást célzó felnőttképzési programok. A Biztos Kezdet Gyerekház célja a hátrányos helyzetű, vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek egészséges fejlődésének biztosítását támogató, fejlődési lemaradását kompenzáló, a szülői kompetenciákat erősítő, a szülő és különösen az óvodáskort még el nem ért gyermek számára együttesen biztosított társadalmi felzárkózást segítő, prevenciós szolgáltatás biztosítása.

Kezdeményezettek köre: települési önkormányzatok és intézményeik, nemzetiségi önkormányzatok, önkormányzati társulások, Megyei Munkaügyi Központok és azok kirendeltségei, nonprofit szervezetek, nonprofit vállalkozások

4.3.6 intézkedés: Foglalkoztatási Paktum működtetése

Jelen beavatkozás keretében cél a különböző helyi szereplők (települések, vállalkozók, munkaügyi szakemberek, civilek, képző intézmények) együttműködésének támogatása a térség foglalkoztatási helyzetének elemzése, a munkalehetőségek feltárása, a gazdasági és humán erőforrás fejlesztési elképzelések koordinációja, a kitorési pontok meghatározása, foglalkoztatást elősegítő képzési projektek generálása céljából. A tevékenységek során nagy hangsúlyt kap a térség hagyományos munkakultúrájának megőrzése és fejlesztése. A közeljövő egyik legnagyobb kihívása megyénkben a Mátrai Erőmű technológiai átalakítása lesz a klíma- és természetvédelmi akciótervnek megfelelően. Ez átfogó térségfejlesztési programként valósul majd meg oly módon, hogy a foglalkoztatás továbbra is biztosított maradjon. Mindezekben kulcsfontosságú a helyi önkormányzatokkal, gazdasági szereplőkkel, érdekképviselői szervekkel és intézményekkel való együttműködés, melynek keretein belül (át)képzés szükséges a hanyatló és átalakuló ágazatokban. Az átképzések kapcsán az egyszerűbb, rövidebb, fókuszált megközelítések lehetnek a leghatékonyabbak, amelyek a vállalatok egyedi igényeihez rugalmasan igazodnak majd.

Kezdeményezettek köre: települési önkormányzatok és intézményeik, megyei önkormányzat, megyei önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok, nemzetiségi önkormányzatok, önkormányzati társulások, járási hivatalok Foglalkoztatási Osztálya és kirendeltségei, nonprofit szervezetek, nonprofit vállalkozások, kamarák

4.4. beavatkozás: A sport, a mozgás, mint az egészséges élet nélkülözhetetlen alappillére

4.4.1 intézkedés: Sporttáborok támogatása, erdei iskolák korszerűsítése

Heves megyében a gyermekek számára önmaguk, motivációik, képességeik mélyebb megismerését lehetővé tevő, az iskolai oktatást kiegészítő és/vagy tanórán kívüli, ahhoz illeszkedő programok fejlesztésére (táborok, erdei iskolák) szükség van. Az intézkedés célja a gyermek és ifjúsági szervezetek belföldi tematikus táborainak támogatása (a programok szervezéséhez, lebonyolításához szükséges kiadások (szállítás, melegétkezés, utazás) biztosítására kizárólag szálláshely szolgáltatás, vendéglátás szolgáltatás igénybevételére). Az intézkedés keretében a környezettudatosság jegyében és az erdei iskola által közvetített értékeknek megfelelően erdei iskolák infrastrukturális korszerűsítésére is sor kerülhet.

Kedvezményezettek köre: alap és középfokú oktatási intézmények, diákönkormányzatok, sportszervezetek, egyesületek, alapítványok

4.4.2 intézkedés: Az egészségfejlesztő testmozgás koncepcióján alapuló rendszeres testmozgás programok megvalósítása a megye településein.

A megyei szintű, a sporthoz kapcsolódó neveléshez a foglalkozásokat, program sorozatokat az oktatási, egyházi és kulturális intézmények sportolásra alkalmas létesítményeiben szükséges megvalósítani, ahol a mindennapos testnevelés, az egészségfejlesztés, a tehetséggondozás és a felzárkózás feltételei adottak. Szükséges a szabadidő- és tömegsport népszerűsítése, tömegbázisának növelése mely hozzájárul a szabadidő hasznos eltöltéséhez. A fizikai aktivitással összefüggésbe hozható bármilyen civil karrier (a testnevelés, rekreáció területén szerzett végzettség), de akár valódi sportkarrier is elérhetővé válhat megfelelő akaraterővel és tehetséggel a rendszeres testmozgás által. Az intézkedés célja a programszintű közösségi szabadidős program keretében történő soft jellegű fejlesztések előmozdítása, a lakosság rendszeres testmozgását elősegítő szabadidős programok megvalósítása, melyek hangsúlyt helyeznek az energiaegyensúly mindkét oldalára.

Kedvezményezettek köre: tankerületek, települési önkormányzatok, osztályközösségek, diákönkormányzatok, sportszervezetek, egyesületek, alapítványok

4.4.3 intézkedés: Sportlétesítmények kialakítása, korszerűsítése, építése, gyermek- és diáksport versenyek rendezése, valamint közösségi szabadidős programok támogatása

A sportnak helye, szerepe van az egészségmegőrzésben, a mozgáskultúra fejlesztésében, a szabadidő kulturált és hasznos eltöltésében, a közösségi magatartás kialakításában, a személyiségformálásban, a példamutatásban. Az intézkedésen belül szükséges a lakosság szabadidős sporttevékenységének támogatása sportlétesítmények biztosításával, szervezett sportprogramok szervezésével, az intézményi sport (óvodai, iskolai, szabadidő és versenysport) minél szélesebb körű elterjesztése, továbbá a létesítmények kihasználtságának növelése, ezáltal többletbevétel elérése. Nagyon fontos a kisgyermekkor, óvodai mozgásfejlesztést célzó programok népszerűsítése - a végzettség nélküli iskolaelhagyás érdekében az általános iskolai oktatás iskolán kívüli eszközökkel történő kiegészítését támogató sportprogramokra (kiemelten a helyi sportszervezetek hazai sportszövetségek intézményi és egyesületi programjaiba való bekapcsolódását ösztönző kezdeményezésekre) nagy szükség van. A diáksport versenyek támogatásán túl a mozgástanításhoz és iskolai sporthoz kapcsolódó egyéb programok is fontos célként fogalmazódnak meg. A megyei felsőoktatási intézmények részvételének ösztönzésére az intézményi és lakossági szabadidősportot, egészségnevelést támogató programokban (egészségfejlesztő egyetemek), valamint - a megye határain túlnyúló, a sport és a turizmus kapcsolatára építő, országos jelentőségű sportmozgalmakhoz (pl. diáksport) kapcsolódó sportszolgáltatások fejlesztése, kiemelten az országos hatókörű sportszövetségek programjainak befogadása is fontos cél. A lakosság egészségfejlesztő testmozgásban gazdag életvezetését és a vendégek fizikailag aktív időtöltését támogató, komplex sportinfrastruktúra fejlesztése is fontos célkitűzés, különös tekintettel arra, hogy a Tisza-tó menti településeken számos olyan használaton kívüli, felhagyott, de legalábbis jelenleg rendezetlen funkcionális ingatlan található, melyek a térség sportcélú fejlesztéseinek otthont adhatnak.

A megye számára kitörési pont lehet az egri Nemzeti Vízilabda és Úszó Központ, valamint a terem csapatsportok és küzdősportok (pl. kézilabda, cselgáncs, stb.) országos hatáskörű felkészítő bázisának létesítése, mely a megyei adottságaira támaszkodik.

Az intézkedés keretein a legfontosabb szempont a sporthoz kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztések megvalósítása (ezen belül sportpályák felújítása, sportmedencék építése és felújítása, fogadóépületek építése és felújítása közösségi tér kialakításával).

Kedvezményezettek köre: tankerületek, települési önkormányzatok, osztályközösségek, diákönkormányzatok, sportszervezetek, egyesületek, alapítványok

4.5. beavatkozás: Korszerű gyakorlati tudás biztosítása

4.5.1 intézkedés: Iskolák és tornatermek infrastrukturális fejlesztése, eszközigényeik fejlesztése

A nevelés-oktatás kitüntetett szerepe elvitathatatlan a társadalmi problémák kezelésében. A köznevelési stratégia minden gyermek optimális fejlődését biztosítani képes, minőségi (hatékony és befogadó köznevelési rendszer), fenntartható és költséghatékony köznevelés kialakítását irányozza elő. Napjainkban nagy iskolafenntartóként működik Heves megyében: Egri Tankerületi Központ, Hatvani Tankerületi Központ, az Innovációs és Technológia Minisztérium által fenntartott szakképző iskolák i, ezen kívül jelentős az egyházi fenntartású intézmények száma a megyében. Valamennyi egyházi intézmény egyoldalú nyilatkozat alapján vesz részt az általános iskolai feladatellátásban. A megyében 3 Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény lát el speciális feladatokat. A beavatkozás keretein belül figyelmet kell fordítani az általános iskolák, közép és felsőfokú oktatási-nevelési intézmények épületeinek állagmegóvására, a szükségessé váló felújításokra, eszközbeszerzésekre. A beavatkozás támogatja az általános iskolák, középiskolák, szakképző iskolák komplex fejlesztését, illetve felújítását, energiaracionalizálását, tanterem bővítését, tanoda kialakítását, új kollégiumi férőhelyek létesítését továbbá az oktatás színvonalának javítását. A szakképző iskolák a korábbi években megvalósított, a gyakorlati foglalkoztatáshoz használt eszközök beszerzését a jövőben újabb eszközök beszerzésének kell követnie, hogy folyamatosan biztosított legyen a legkorszerűbb gépeken való tanulás. Komoly eszközigény merül fel a speciális feladatokat ellátó intézmények és a sajátos nevelési igényű gyermekeket nevelő iskolák részéről is. A családok általában nem képesek megoldani gyermekük napközbeni utaztatását, így ez az intézményekre hárul. Az utazó gyógypedagógusok leterheltsége ezzel párhuzamosan egyre komolyabb. E problémára jelen beavatkozásnak úgy kell reagálnia, hogy szállítóeszköz fejlesztésekkel segíti a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek utaztatását, illetve a gyógypedagógusok mobilitását.

Kedvezményezettek köre: tankerületek, települési önkormányzatok, egyházak, alapítványok, egyesületek által fenntartott oktatási intézmények, minisztériumok által fenntartott szakképző intézmények, közoktatási intézmények

4.5.2 intézkedés: Felsőoktatási intézmények képzési-, kutatási- és infrastruktúrát érintő fejlesztése, valamint a gazdasági szereplőkkel történő együttműködésének fokozása

Két felsőoktatási intézmény működik Heves megyében, az Eszterházy Károly Egyetem és a gödöllői székhelyű Szent István Egyetem Gyöngyösi Campusa. Az egyetemek szempontjából kiemelkedő a K+F+I kapacitások átfogó fejlesztése, más mellett az integráló tevékenységek megvalósítása az alap és alkalmazott kutatások terén, a kutatás és kapacitáshasznosítás, piacra jutás illetve a nemzetköziesítés feltételeinek javítása, minőségemelése. Igényként merül fel a képzési portfólió mennyiségi és a változó igényeknek megfelelő tartalmi bővítése, különös tekintettel a pedagógiai-, agrár- és idegen nyelvi területekre. A kutatási- képzési környezet szempontjából kifejezetten fontos az intézmények által azonosított kutató- és látogatóközpontokat, oktatási épületeket, sportpályákat érintő infrastrukturális fejlesztési igények. Szükséges az együttműködés a gazdálkodó szervezetek szereplőivel a megfelelő képzési struktúra kialakításához.

Növelni szükséges a foglalkoztatottságot a képzési rendszer optimalizálása és a lakosság képzettségi szintjének emelése által, valamint a gyakorlólhelyek kialakításával és a hiányszakmákra fókuszáló képzések ösztönzésével. A beavatkozás a jelenlegi és várható gazdasági igényeknek megfelelő hiányszakmákra fókuszáló képzési struktúra kialakítását ösztönzi, mely a megyei gazdaság versenyképességét, egyes esetekben a speciális munkaerő hiányát kezeli. A beavatkozás segíti a megye munkaképes korú (aktív) lakossága képzettségi szintjének emelését, megfelelő munkaerő-piaci orientációját, integrációját, melynek eredményeképpen a lakosság mind nagyobb része válik a munkaerőpiac aktív szereplőjévé. A két egyetem tudásbázisára hosszú távon lehet alapozni. Szükséges az egyetemek és a vállalkozások közti együttműködés fokozása, illetve a képzési struktúra összehangolása, illetve a kutatás-fejlesztés célzott, szisztematikus bővítése (pl. klímaváltozással kapcsolatos K+F+I). A demográfiai viszonyok miatt folyamatosan csökken a nappali tagozatos hallgatók létszáma. Az intézmények számára ma kihívást jelent a hallgatói létszám szinten tartása, ezért egyre nagyobb szerepet vállalnak a felnőttképzésben és egyre komolyabban meg kell jelennie az önálló arculatra épülő, online és egyéb marketingnek. A magyar munkaerőpiacon a felsőfokú végzettség versenyelőnyt jelent, ugyanakkor a diplomának a cégek és az egyetemek közötti együttműködés további súlyt adhat és perspektívát kínálhat az intézmény falai közül kilépő munkakeresőknek.

Kedvezményezetttek köre: felsőoktatási intézmények, vállalkozások, integráló szervezetek

4.5.3 intézkedés: Távoktatás, a nem-formális és informális, valamint a rugalmas tanulási lehetőségek támogatása, hatékonyabbá tétele

A távoktatás nem-formális és informális, valamint a rugalmas tanulási lehetőségek legfőbb meghatározója egy új (legalább is a "hagyományos" oktatástól eltérő) szemléletmód, gondolkodásmód, amely a hangsúlyt a tanításról a tanulásra helyezi át. A távoktatásban a rendszer alapvetően arra törekszik, hogy minél több eszközzel, minél hatékonyabban szolgálja az eredményes tanulás alkalmazását, valamint az egész életen át tartó tanuláshoz hozzáférés támogatását. Ezt szolgálhatja a tanári előadás, magyarázat is, de nagy szerepet kapnak a tanulási folyamat sajátosságai és törvényszerűségei szerint felépített tankönyvek, egyéni tanulásra alkalmas írott, vizuális és hangzó segédanyagok, önértékelő tesztlapok, számítógépes programok, egyéni és kiscsoportos tanári konzultációk. Az oktatások gyakorlati oldalának erősítése céljából erősíteni kell a gyakorló szakemberek oktatásba történő bevonását, a korszerű távoktatási anyagok kifejlesztését. Nagyon fontos a továbbtanulási utak támogatása az általános iskolától az érettségi megszerzéséig, a nem formális és informális képzési formák (pl. távoktatás, e-learning) kiterjesztése elsődleges feladat. A távoktatás jelentőségére a koronavírus világjárvány mutatott rá a legmarkánsabban. Az oktatási forma esetleges hiányosságai is a vírus első és második hullámánál ütköztek ki a leginkább, ugyanakkor az ekkor szerzett tapasztalatok jól kijelölték a további fejlesztési irányokat, amelyekre jelen beavatkozás ragálni igyekszik. Az oktatások gyakorlati oldalának erősítése céljából erősíteni kell a gyakorló szakemberek oktatásba történő bevonását, a korszerű, de – tekintettel a tanárok életkori sajátosságaira – mégis minden korosztály számára könnyen használható távoktatási anyagok kifejlesztését és alkalmazását, illetve az otthoni oktatáshoz szükséges eszközök beszerzését.

Kedvezményezetttek köre: felsőoktatási intézmények, tankerületek, egyéb fenntartású intézmények, kulturális intézmények, szervezetek

4.5.4 intézkedés: Az iskolai szemléletformálás és tehetséggondozás megerősítése, a lemorzsolódás csökkentése

Az általános iskolákban még mindig több helyen a megyei átlagot meghaladó lemorzsolódás tapasztalható. Az iskolai lemaradás főként az 5. osztálytól jellemző és továbbra sem ritka a direkt lemorzsolódás jelensége. A hátrányos helyzetű családokból érkezett gyermekek esetében a legkomolyabb kiváltó okok között találjuk a jövőkép hiányát és a közösség visszatartó erejét. Az idejében elkezdett iskolai szemléletformálás és mentorálás éppen ezért stabil jövőképet, a továbbtanulás esélyét nyújthatja a lemorzsolódással leginkább veszélyeztetett diákok számára. A beavatkozás hatékonyságához azonban elengedhetetlen a pedagógusok módszertani továbbképzése. Jellemzően helyi szintű programok kidolgozásával, végrehajtásával szükséges csökkenteni a végzettség nélküli iskolaelhagyók számát.

A tehetséggondozás kereteit a Nemzeti Tehetség Program jelöli ki, amelyet a Nemzeti Tehetség Alap támogat. A Nemzeti Tehetség Program elérendő célokat jelölhet ki a köznevelési intézmények számára, és tartalmazza a feladatok finanszírozásának módját is. A megyében az előttünk álló években is figyelmet kell fordítani a tehetséggondozásra, hiszen a tehetségek a versenyképesség meghatározó tényezőjévé léptek elő és a társadalmi leszakadás csökkentésének is ez az egyik legfontosabb eszköze. Ehhez szükséges az oktatási infrastruktúra folyamatos és a kor elvárásainak megfelelő fejlesztése. Fontos megemlíteni a Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Tehetséggondozó Programját. Ezen programban részt vehetnek azok a megyében lévő középiskolák és kollégiumok is, amelyek közösen vállalják a program célkitűzéseinek a megvalósítását, valamint céljuk esélyt teremteni a felsőoktatásba történő bejutásra azoknak a hátrányos helyzetű tanulóknak, akik a Tehetséggondozó Programban való részvétel nélkül nem, vagy csak aránytalan nehézséggel kezdenék meg tanulmányaikat a felsőoktatásban. A cél az, hogy ezen programban minél több általános és középiskola részt vegyen, valamint biztosításra kerüljön a közösségfejlesztés lehetősége.

Kedvezményezettek köre: települési önkormányzatok, tankerületek, egyházak, alapítványok által fenntartott intézmények, kulturális intézmények, szervezetek

4.5.5 intézkedés: A gazdaság igényeihez igazodó szak- és felnőttképzés kialakítása

A beavatkozás a jelenlegi és várható gazdasági igényeknek megfelelő hiányszakmákra fókuszáló képzési struktúra kialakítását ösztönzi, mely a megyei gazdaság versenyképességét, egyes esetekben a speciális munkaerő hiányát kezeli. A Heves Megyei Szakképzési Centrum megszerezte 8 intézményt irányít és igazgat Egerben, Gyöngyösön, Hatvanban, Füzesabonyban és Lőrinciben. A szakképzésnek és felnőttképzésnek alkalmazkodnia kell a foglalkoztatói és a munkaerő-piaci elvárásokhoz. Ennek egyik oka az Ipar 4.0 egyik jellemzőjeként az egyre gyorsabb fejlődés az iparban használt technológiák, eljárások és anyagok terén. A munkakörök is átalakulnak, elsősorban a robotizáció, automatizáció miatt. E tényezők miatt a szakképesítés nélkül végezhető munkák aránya csökken. A beavatkozás támogatja az Ipar 4.0 elvárásaihoz alkalmazkodó szakképzés tananyag- és a képző intézmények infrastrukturális fejlesztését. A szakképzési rendszert mindazonáltal vonzóvá kell tenni, mind a szülők, mind a pályaválasztás előtt álló diákok számára. Ennek számos eszköze például a vonzó oktatási környezet kialakítása, a továbbtanulás és előrelépési lehetőségeket tartogató karrier lehetősége, a duális képzés elterjesztése, ösztöndíjrendszer és tehetséggondozás. A felnőttképzés kapcsán megállapítható, hogy az alacsony iskolai végzettségűek, a munkanélküliek, a nők, az idősebb korosztály és a hátrányos helyzetű kistélepeleken élők részvétele messze elmarad a szükségéstől, tehát akiknek a legnagyobb szükségük lenne a tanulásra, azok nem vesznek részt benne. A szakmai jellegű továbbképzési programok erősítésére is szükség van, hiszen ezek minden esetben kiegészítő ismereteket tartalmaznak, markáns szakmai hangsúlyokkal. Ezáltal a programokat sikerrel teljesítők egy "értéknövelt szakmai portfólióval", javuló esélyekkel szerepelnek a munkaerőpiacon. A beavatkozás célja a munkavállalók továbbképzése, speciális ismeretekkel történő bővítése, valamint a munkanélküliek át- és továbbképzése. A beavatkozás a megyehatáron átvívelő felsőoktatási együttműködések kialakulását, további erősödését is támogatja (pl. Miskolci Egyetem). Fontos kiemelni a fogyatékkal élő és megváltozott munkaképességű emberek elhelyezkedésének problémáját is, amelynek legfőbb akadálya - állapotuk mellett - éppen a megfelelő iskolai végzettség és képzettség hiánya. A társadalmi integráció és a rehabilitáció egyik kulcskérdése, hogy a hátrányos helyzetű és a megváltozott munkaképességű személyek munkaerő-piaci esélyeit tudjuk-e javítani egy magasabb képzettségi szint vagy egy keresettebb szakma megszerzésével.

Kedvezményezettek köre: Heves Megyei Szakképzési Centrum és intézményei, tankerületek, továbbképző központok, felsőoktatási intézmények, kis- és középvállalkozások, nagyvállalatok

Prioritás azonosítója, neve:		4. Prioritás: Értéktudatos és befogadó társadalom megteremtése								
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
4.1. Beavatkozás megnevezése: A munkaerőpiacra történő visszatérés elősegítése										
4.1.1.	Bölcsődei szolgáltatások helyben vagy lakóhelyhez közeli biztosítása (bölcsődei férőhelyek szükség szerinti bővítése, bölcsődei intézmények infrastruktúra fejlesztése, meleg étkezés biztosítása)	Heves megye	A fenntartó települési önkormányzatok, kisebbségi önkormányzatok, illetve ezek társulásai, nonprofit szervezetek, egyházak, civil szervezetek	Heves megye lakossága	2021-2027	1 000	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	Az új vagy korszerűsített gyermekgondozási létesítmények férőhely kapacitása (személyek)	igen
4.1.2.	Óvodai szolgáltatások helyben vagy lakóhelyhez közeli biztosítása (óvodai férőhelyek szükség szerinti bővítése, óvodai intézmények infrastruktúra fejlesztése, meleg étkezés biztosítása)	Heves megye	A fenntartó települési önkormányzatok, kisebbségi önkormányzatok, illetve ezek társulásai, nonprofit szervezetek, egyházak, civil szervezetek, indokolt esetben közvetett módon gazdálkodó szervezetek	Heves megye lakossága	2021-2027	1 700	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	Az új vagy korszerűsített gyermekgondozási létesítmények férőhely kapacitása (személyek)	igen
4.1.3.	Gyermekjóléti szolgáltatások erősítése (családtervezési, pszichológiai, nevelési, egészségügyi, mentálhigiénés, káros szenvedélyek megelőzését szolgáló tanácsadás, szabadidős programok szervezése stb.)	Heves megye	család- és gyermekjóléti szolgálatok, család- és gyermekvédelmi, területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, napközbeni ellátást nyújtó intézmények, átmeneti gondozást nyújtó intézmények	Heves megye lakossága	2021-2027	1 000	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	Támogatott gyermekvédelmi és gyermekjóléti intézmények száma (db)	igen

4.1.4.	A részmunkaidő vagy távmunka lehetőségének elősegítése	Heves megye	gazdálkodó szervezetek, nonprofit szervezetek, civil szervezetek	Heves megye lakossága	2021-2027	800	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	A fejlesztés eredményeként részmunkaidőben, vagy távmunkában foglalkoztatottak száma (fő)	nem
4.1.5.	A családi értékek védelme, a hagyományos családmódel erősítése és támogatása	Heves megye	megyei és települési önkormányzatok, helyi nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek, egyházi intézmények	Heves megye lakossága	2021-2027	100	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	Támogatásban részesített családok száma (db)	Igen
4.2. Beavatkozás megnevezése: Egészséges társadalom kialakítása										
4.2.1.	A lakosság felvilágosítását szolgáló programok kidolgozása az egészséges életmód, az egészséges táplálkozás és a preventív gondolkodás megismertetése és erősítése terén illetve a szűrővizsgálatok szerepének növelése	Heves megye	önkormányzatok, nonprofit szervezetek, egyházak, civil szervezetek	A szűrővizsgálatokon és az egészséges életmód programokon résztvevő személyek	2021-2027	1 000	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	A szűrővizsgálatokon megjelentek száma (fő)	Igen
4.2.2.	Az egészségügyi alap- és szakellátás infrastrukturális fejlesztése	Heves megye	önkormányzatok, önkormányzati társulások, egészségügyi szolgáltatást nyújtó intézmények	Az egészségügyi intézményeket igénybe vevő lakosok	2021-2027	4 700	uniós/hazai	Szociálisabb Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Felújított egészségügyi intézmények száma (db)	Igen
4.2.3.	Az egészségügyi szakemberhiány pótlásának támogatása	Heves megye	önkormányzatok, települési önkormányzati költségvetési szerv	Az egészségügyi szakemberek	2021-2027	150	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	Bevont egészségügyi dolgozók száma (fő)	Igen
4.2.4.	Az egészségügyi intézmények műszerezettségi, informatikai fejlesztése	Heves megye	települési önkormányzatok, illetve ezek társulásai, egészségügyi szolgáltatást nyújtó intézmények	Az egészségügyi intézményeket igénybe vevő lakosok	2021-2027	12 000	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	Infrastrukturális fejlesztéssel érintett egészségügyi intézmények száma (db)	Igen

4.2.5.	A szociális alapszolgáltatásokhoz és szakosított ellátásokhoz való hozzájutás és a szociális szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése	Heves megye	települési önkormányzatok, helyi nemzetiségi önkormányzatok, nonprofit szervezetek, egyházi intézmények, alapítványok, egyesületek	A szociális alapszolgáltatásokat igénybe vevő lakosság	2021-2027	11 500	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	A szociális szolgáltatásokat igénybevevők száma (fő), a felújított szociális intézmények száma (db)	Igen
4.3. Beavatkozás megnevezése: A társadalmi befogadás erősítése a foglalkoztathatóvá válás elősegítésével										
4.3.1.	A hátrányos helyzetű fiatalok közép- és felsőfokú oktatásba való eljutásának és bennmaradásának elősegítése (ösztöndíj rendszer)	Heves megye	települési önkormányzatok és intézményeik, nemzetiségi önkormányzatok, tankerületek, Heves Megyei Szakképzési Centrum, Heves Megyei Kereskedelmi és Iparkamara	pályakezdő fiatalok	2021-2027	1 700	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	A programokba bevont személyek száma	Igen
4.3.2.	Fiatalok első munkahelyhez jutásának segítése (gyakornoki program)	Heves megye	intézményfenntartó települési önkormányzatok, szociális és gyermekjóléti intézmények, napközbeni ellátást nyújtó szervezetek, egyház által fenntartott intézmények, nonprofit vállalkozások	pályakezdő fiatalok	2021-2027	1 500	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	A programokba bevont személyek száma	Igen
4.3.3.	A letelepedés elősegítése a képzett fiatalok megtartására	Heves megye	települési önkormányzatok és intézményeik, nemzetiségi önkormányzatok	az adott térségbe visszatérni vagy ott letelepedni és munkát vállalni szándékozók, pályakezdő fiatalok,	2021-2027	50	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	Társadalmi akciókban résztvevők száma	Igen

4.3.4.	Munkaerő piaci igényekhez igazodó felnőttképzési programok elindítása a foglalkoztathatóság biztosítása érdekében	Heves megye	települési önkormányzatok és intézményeik, nemzetiségi önkormányzatok, önkormányzati társulások, Megyei Munkaügyi Központok és azok kirendeltségei, nonprofit szervezetek, nonprofit vállalkozások	a munkaerőpiacról való kizorúlással leginkább veszélyeztetettek, tartós munkanélküliséggel veszélyeztetettek, alacsony iskolai végzettségű és képzettségűek, roma származásúak, megváltozott munkaképességűek, nők, 40 feletti korosztály, pályakezdő fiatalok	2021-2027	7 400	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	Munkanélküli résztvevők száma, beleértve a tartós munkanélkülieket is Képzési programok száma A programokba bevont személyek száma	Igen
4.3.5.	Komplex felzárkózási programok (Biztos Kezdet Gyerekház, Tanoda Program)	Heves megye	települési önkormányzatok és intézményeik, nemzetiségi önkormányzatok, önkormányzati társulások, Megyei Munkaügyi Központok és azok kirendeltségei, non-profit szervezetek, nonprofit vállalkozások	a munkaerőpiacról való kizorúlással leginkább veszélyeztetettek, tartós munkanélküliséggel veszélyeztetettek, alacsony iskolai végzettségű és képzettségűek, roma származásúak, megváltozott munkaképességűek, nők, 40 feletti korosztály, pályakezdő fiatalok	2021-2027	1 000	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	Munkanélküli résztvevők száma, beleértve a tartós munkanélkülieket is Képzési programok száma A programokba bevont személyek száma	Igen
4.3.6.	Foglalkoztatási Paktum működtetése	Heves megye	települési önkormányzatok és intézményeik, megyei önkormányzat és társaságai, nemzetiségi önkormányzatok, önkormányzati társulások, járási hivatalok Foglalkoztatási Osztálya és kirendeltségei, nonprofit szervezetek, nonprofit vállalkozások, kamarák	a munkaerőpiacról való kizorúlással leginkább veszélyeztetettek, tartós munkanélküliséggel veszélyeztetettek, alacsony iskolai végzettségű és képzettségűek, roma származásúak, megváltozott munkaképességűek, nők, 40 feletti korosztály, pályakezdő fiatalok	2021-2027	2 000	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	Képzési programok száma	Igen

4.4. Beavatkozás megnevezése : A sport, a mozgás, mint az egészséges élet nélkülözhetetlen alappillére										
4.4.1.	Sporttáborok támogatása, erdei iskolák korszerűsítése	Heves megye	alap és középfokú oktatási intézmények, diákönkormányzatok, szervezetek, egyesületek, alapítványok	A sporttáborokat, erdei iskolákat igénybe vevő diákok	2021-2027	150	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	Támogatott sporttáborok száma (db), Felújított erdei iskolák száma (db), Sporttáborokban/erdei iskolákban résztvevők száma (fő)	Igen
4.4.2.	Az egészségfejlesztő testmozgás koncepcióján alapuló rendszeres testmozgás programok megvalósítása a megye településein.	Heves megye	tankerületek, települési önkormányzatok, osztályközösségek, diákönkormányzatok, szervezetek, egyesületek, alapítványok	A testmozgás programokat igénybe vevő lakosság	2021-2027	500	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	Tömegsport rendezvények száma (db), Támogatott egyesületek száma (db)	Igen
4.4.3.	Sportlétesítmények kialakítása, korszerűsítése, építése, gyermek- és diáksport versenyek rendezése, valamint közösségi szabadidős programok támogatása	Heves megye	tankerületek, települési önkormányzatok, osztályközösségek, diákönkormányzatok, szervezetek, egyesületek, alapítványok	A sportlétesítményeket látogató és azt használó lakosság	2021-2027	10 000	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	Felújított sportlétesítmények (tanuszodák, sportcsamokok, sportpályák és kiszolgáló helyiségek, lelátók) száma (db)	Igen
4.5. Beavatkozás megnevezése: Korszerű gyakorlati tudás biztosítása										
4.5.1.	Iskolák és tornatermek infrastruktúrális fejlesztése, eszközigényeik fejlesztése	Heves megye	tankerületek, települési önkormányzatok, egyházak, alapítványok, egyesületek által fenntartott oktatási intézmények, szakképzésért felelős szervezetek, közoktatási intézmények	Általános, közép- és felsőfokú oktatásban résztvevők	2021-2027	70 000	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	Felújított köznevelési intézmények száma (db)	Igen
4.5.2.	Felsőoktatási intézmények képzési-, kutatási- és infrastruktúráját érintő fejlesztése, valamint gazdasági	Heves megye	felsőoktatási intézmények, vállalkozások, integráló szervezetek	Pályakezdő friss diplomával rendelkező fiatalok	2021-2027	24 000	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, Szociálisabb Európa	Elindított mentorprogramok száma (db), bevont friss diplomások száma (fő)	Igen

	szereplőkkel történő együttműködésének fokozása									
4.5.3.	Távoktatás, a nem-formális és informális, valamint a rugalmas tanulási lehetőségek támogatása, hatékonyabbá tétele	Heves megye	felsőoktatási intézmények, tankerületek, egyéb fenntartású intézmények	A távoktatásban, a nem-formális és informális, valamint a rugalmas tanulási rendszerben résztvevők	2021-2027	5 000	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	Távoktatásban, valamint a nem-formális és informális tanulási lehetőségekben résztvevők száma (fő)	Igen
4.5.4.	Az iskolai szemléletformálás és tehetséggondozás megerősítése, a lemorzsolódás csökkentése	Heves megye	települési önkormányzatok, tankerületek, egyházak, alapítványok által fenntartott intézmények	Az alap-, közép és felsőfokú oktatásban résztvevő diákok	2021-2027	12 000	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	A gyermek- és diákport programokban résztvevő óvodák, iskolák száma (fő)	Igen
4.5.5.	A gazdaság igényeihez igazodó szak- és felnőttképzés kialakítása	Heves megye	Heves Megyei Szakképzési Centrum és intézményei, tankerületek, továbbképző központok, felsőoktatási intézmények, kis- és középvállalkozások, nagyvállalatok	A megye lakossága.	2021-2027	5 000	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	Továbbképzési programok száma (db), gyakorlat rendszerben résztvevők száma (fő), Szak- és felnőttképzésben résztvevők száma (fő)	Igen

A beavatkozások pénzügyi ütemterve:

Beavatkozás megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás 2021-2027 (millió Ft)
4.1. Beavatkozás: Munkaerőpiacra történő visszatérés elősegítése	2 760	1 840	4 600
4.2. Beavatkozás: Egészséges társadalom kialakítása	17 610	11 740	29 350
4.3. Beavatkozás: A társadalmi befogadás erősítése a foglalkoztathatóvá válás elősegítésével	8 190	5 460	13 650
4.4. Beavatkozás: A sport, a mozgás, mint az egészséges élet nélkülözhetetlen alappillére	6 390	4 260	10 650
4.5. Beavatkozás: Korszerű gyakorlati tudás biztosítása	69 600	46 400	116 000
Összesen:	104 550	69 700	174 250

5. Prioritás: Város-vidék kapcsolatok környezettudatos fejlesztése

5.1 beavatkozás: Az elérhetőség feltételeinek javítása

5.1.1 intézkedés: Közúthálózat-fejlesztés

A társadalmi és gazdasági célok megvalósulása érdekében elengedhetetlen, hogy megfelelő minőségű, mennyiségű, valamint a területi sajátosságokat figyelembe vevő és kiszolgáló közlekedési rendszer jöjjön létre.

A közúton való közlekedést – főként időráfordítás szempontjából – nagyban befolyásolják a közúthálózat sajátosságai és az útminőség, így a közlekedési infrastruktúra fejlesztése, az elérhetőségek javítása, az úthálózat minőségének javítása kiemelt jelentőségű. A közlekedési kapcsolatok nem teljes mértékű kiépítettsége és minősége a megye gazdasági és társadalmi fejlődésének egyik legfontosabb korlátozó tényezője.

A közlekedési infrastruktúra fejlesztése a megyén és járásokon belüli elérhetőségek javítását, az úthálózat minőségének javítását jelenti. Heves megyében az elmúlt 10 év legjelentősebb közúti infrastruktúra fejlesztése az 18,5 km hosszú, M25-ös 2x2 sávú gyorsforgalmi autópálya megépítése volt, amelyet 2020. júliusában adtak át a forgalomnak. Az M25-ös gyorsforgalmi autópálya elkészültével teljessé vált Eger bekötése az országos gyorsforgalmi úthálózatba, illetve a korábban az Egerbe tartó átmenőforgalommal érintett települések (Andornaktálya, Nagytálya, Maklár) túlterhelt és veszélyes forgalmi helyzete nagyban javult. A 21-es főút 4 sávossá tétele is megtörtént, így Hatvantól egészen Salgótarjánig 53 km hosszan lehet biztonságosan közlekedni. 2014-2015-ben a 33-as főút Heves megyei szakasza is megújult. A fejlesztés Füzesabony külterületénél, a 3-as és a 33-as főutak csatlakozásától kezdődött, teljes hosszban érintve a Heves megyei szakaszt. A 31-es főút Heves megyei szakaszának 11,5 tonnás megerősítése 2015-ben megtörtént. Az észak-hevesi térség egyik legjobban várt közlekedésfejlesztési projektje a 23-as és a 25-ös számú főutak gyorsforgalmi úttá történő felújítása Ózd és Bátorterenyé között, mely Heves megye északi részét is érinti majd. A beruházás keretében Pétervására, Bükkszenterzsébet, Tarnalelesz, Szentdomonkos térségében a településeket elkerülő útszakasz is megvalósul. Megvalósul továbbá az M3 autópálya és a Hatvani Ipari Park közúti kapcsolat fejlesztése is, az említett csomópont tovább tehermentesítheti a város átmenő forgalmát. Az ipari park lehajtósávja főként a kerekharaszti, valamint a 21-es főútra vezető autópálya-csomópontok forgalmának jelentős részét váltja majd ki.

Mindezek túl az önkormányzati és állami tulajdonban lévő utak felújítása egyaránt indokolt. Fontos továbbá a városokat elkerülő utak kiépítése. Jelenleg még sem Eger, sem Gyöngyös, sem Heves városai körül nem került kiépítésre tehermentesítő elkerülő út. A megyét észak-dél irányban átszelő M8-as (Eger-Szolnok) gyorsforgalmi út a jövőben Heves település közúti elkerülését biztosítja majd és a 31. sz. főút forgalmának jelentős csökkenését is eredményezi. Kiemelten kell kezelni a Heves és Jász-Nagykun-Szolnok megyét is érintő fejlesztéseket, pl. a Kisköre-Pusztataskony közötti új közúti Tisza-híd megépítését. A kettőnél több számjegyű utak esetében a legkritikusabbak a zsáktelepülések megközelítését szolgáló utak, hiszen azok egyéb módon nem közelíthetők meg. Az úthálózat fejlesztésénél figyelembe kell venni a kiemelt turisztikai attrakció- fejlesztéseket, azok elérhetőségét, illetve egyéb speciális igényeket (pl. rallysport). Fő célként fogalmazódik meg emellett a megye északi és déli útszakaszainak a Hatvan-Gyöngyös-Eger városokra történő rácsatlakozása is, mivel számos település több mint 15, sőt van, amely több, mint 30 percre található bármilyen gyorsforgalmi útszakasztól. Fontos a befektetési területek nemzetközi reptérről vett másfél órás elérhetősége lehetőségének megteremtése is. A kisebb településeket összekötő bekötő utak állapota a főutakénál is kedvezőtlenebb. Az úthálózat korszerűsítése a települések kapcsolatrendszerének kiépítése, illetve a vállalkozások megtelepedésének szempontjából is prioritásként kezelendő feladat. Mindezen munkálatok és ezzel párhuzamosan a közösségi közlekedés infrastrukturális fejlesztése is azt a célt szolgálja, hogy a járási központok gyorsabban elérhetőek legyenek és az érintett lakosság életminősége is javuljon.

A biztonságos közlekedés, a szolgáltatás-és életminőség javításához szorosan kapcsolódik a parkolóhelyek, a külterületi- és szervizutak bővítése és felújítása is.

A megye versenyképességének növelése, valamint a fennálló területi különbségek kiegyenlítése érdekében olyan kisléptékű infrastruktúra-fejlesztésekre van szükség, amelyek összekötik Észak-Hevest Dél-Hevessel, ezzel megteremtve a lehetőséget az elmaradott, fejlesztésekre váró települések számára is egyaránt.

Az elérhetőség javítása egyaránt kiszolgálja az ipari parkok és iparterületek, valamint a települések erőteljesebb bekapcsolódását a gazdasági életbe.

Fő célként fogalmazódik meg:

- a megye észak-déli feltárásának, és a megyén túli kapcsolódásainak megteremtése, elsősorban a völgyekben futó infrastruktúra hálózatok felhasználásával.
- a megye északi és déli útszakaszainak a Hatvan-Gyöngyös-Eger tengelyre történő rácsatlakozása annak érdekében, hogy a kiépült infrastrukturális adottságokból származó előnyöket a megye északi és déli részén is érvényesíteni lehessen.

Emellett turisztikai szempontból sem elhanyagolható, hiszen a célterület elérhetősége és az igénybe vehető turisztikai infrastruktúra állapota a turisztikai keresletet alapvetően befolyásoló tényező.

Az elkövetkezendő évek közlekedés-fejlesztési tervei között szerepel a 3. számú főút Heves megyei szakaszának rekonstrukciója és a Hatvant elkerülő szakaszának megépítése, a 24. számú főút Gyöngyöst, Parádot és Recsket elkerülő szakaszának megépítése, az Eger keleti elkerülő út, Heves városát elérő M8-as M25-ös gyorsforgalmi út megvalósítása, a Kál-Kápolna-Tófalu-Aldebrő-Feldebrő-Verpelét-Tarnaszentmária-Sirok elkerülő utak megépítése.

Kedvezményezették köre: önkormányzatok, Magyar Közút Nzrt., NIF Zrt.

5.1.2 intézkedés: **Intelligens közösségi közlekedés**

A közösségi közlekedés tekintetében a megyére megosztottság jellemző. A közúti közlekedésben Gyöngyös és Eger városai dominálnak, míg a vasúti közlekedésnek Füzesabony a központja. Hatvan város közlekedési csomópontként fontos közúti és vasúti csatlakozási szerepet tölt be.

A közösségi közlekedés fejlesztésének kulcselemét a különböző közlekedési láncok összekapcsolása jelenti. Az egyes közlekedési hálózatok közötti integráció és átjárhatóság megvalósítása, valamint a kapcsolódási pontok létrehozása bármely hatékony közlekedési rendszer alapvető eleme. Ha ezeket sikerül megvalósítani, az elősegítheti a környezetbarátabb közlekedési módok és a hatékonyabb teherszállítási logisztika felé való elmozdulást. A megfizethető és családbarát tömegközlekedési megoldásoknak alapvető szerepük van abban, hogy az állampolgárok a gépkocsitól kevésbé függő életstílus felé forduljanak, használják a tömegközlekedést, többet járnak gyalog vagy kerékpárral, és fedezik fel a mobilitás új lehetőségeit, például a közös gépkocsihasználatot, a más autójába való betársulást és a közös kerékpárhasználatot.

A közlekedési ágazatok közötti szinergia erősítése, valamint a közlekedési infrastruktúra minőségének javítása érdekében intermodális központ kialakítása szükséges, amely autóbusz, vasúti, kisvasúti és kerékpárúti csomópont is egyben.

Az infrastruktúrafejlesztésnek a közlekedési módok közötti zökkenőmentes váltás biztosítására is tekintettel kell lenni és ennek érdekében a különféle (P+R, B+R, K+R) parkolóhelyek kialakítására is kiemelt hangsúlyt kell fektetni. A megye területén található városok centrumainak szűkösége miatt a zöldfelületek és a településarculat védelme érdekében új parkolóhelyek már csak többszintes parkolóházakban létesíthetők. Ezek építését a felszíni parkolóhelyek létesítése helyett pályázati támogatások megteremtésével szorgalmazni érdemes. A városi intelligens közlekedési rendszerek összehangolt bevezetése a megye nagyobb városaiban is igényként fogalmazódik meg. A meglévő infrastruktúra használatának optimalizálása pl. útvonaltervezőkkel, intelligens jegyértékesítési és együttműködési rendszerekkel.

A közösségi közlekedés fejlesztése terén a jövőben kiemelt jelentőséggel bírnak az utazási körülmények, valamint a járási, települési kapcsolatok javítását célzó beruházások megvalósítása. A lakóhelyek, intézmények és munkahelyek közösségi közlekedéssel történő elérhetőségéhez hozzátartozik a célépület és a közösségi közlekedési megállóhely, illetve csomópont közötti gyalogos – esetleg kerékpáros – kapcsolat biztosítása.

A közösségi közlekedés a felmerült valós igények felmérése után a pálya- és járműpark teljes rekonstrukciójával, a tömegközlekedési eszközök járatainak, csatlakozásainak bővítésével, buszfordulók, megállóhelyek létesítésével, fejlesztésével, akadálymentesítésével, az intermodalitás feltételeinek megteremtésével támogatható.

A tömegközlekedés fejlesztési irányainak kiválasztásakor különös figyelem kell, hogy háruljon arra a valós igényre, mely szerint – különös tekintettel a gazdasági központokra – a zöld közösségi közlekedésnek idővel ki kell váltania az egyéni közlekedést.

A beavatkozás elősegíti a fenntartható közösségi közlekedés feltételeinek kiépítését, továbbfejlesztését, hozzájárul a fenntartható városi mobilitás kialakításához, a munkaerő-piaci központok megközelíthetőségének, a munkaerő mobilitásának javításához, illetve mindezekon keresztül a CO2 csökkentést előmozdító alkalmazkodási folyamat támogatásához egyaránt.

Kedvezményezettek köre: önkormányzatok, Magyar Közút Nzrt., NIF Zrt., MÁV Zrt., Volánbusz Zrt.

5.1.3 intézkedés: Vasút szerepének növelése

Megfelelő közlekedésszervezés és szemléletformálás révén növelni kell a fenntartható közlekedési módok, kiemelten a kötöttpályás közlekedési módok szerepét a helyi közlekedésben.

A megye középső részén húzódik a 80-as számú Budapest-Hatvan-Miskolc-Sátoraljaújhely vasútvonal, amely kétvágányú, villamosított fő vasútvonal, mely egyben része a Helsinki folyosónak. Mindezen túl Heves megyében található a MÁV 108-as számú Füzesabony - Poroszló - Debrecen közötti vonala, a MÁV 84-es számú, egyvágányú Kál-Kápolna – Kisterenye közötti vasútvonala (a személyforgalom 2007-es beszüntetése előtt felújításon esett át a pálya), a MÁV 102-es számú, Kál-Kápolna - /Kisköre/ - Kisújszállás közötti egyvágányú, nem villamosított mellékvonala, a MÁV 87-es számú, Eger - /Nagyvisnyó/ - Putnok közötti egyvágányú, nem villamosított mellékvonala, a MÁV 58-ös számú Gyöngyös-Vámosgyörk egyvágányú, villamosított vasútvonala, a MÁV 81-es Hatvan-Somoskőújfalu egyvágányú vasútvonala (a villamosítás hiányában dízelmozdony közlekedés biztosított), a MÁV 87a számú Füzesabony–Eger-egyvágányú, villamosított vasúti fővonala, valamint a MÁV 82-es számú Hatvan-Szolnok vasútvonal, amely kétvágányú villamosított vonal.

Továbbá itt található a 85-ös számú Gyöngyös-Vámosgyörk vasútvonal (13 km) egyvágányú, villamosított, a 81-es Hatvan-Somoskőújfalu vasútvonal egyvágányú (a villamosítás hiányában dízelmozdony közlekedés biztosított), valamint 82-es számú Hatvan-Szolnok vasútvonal, amely kétvágányú villamosított. A normálnyomtávú vasútvonalak mellett keskenynyomtávú vonalakon is működik vasúti közlekedés a megyében.

Vasúti szempontból meghatározó a FLIRT sorozatú motorvonatok jelentősége, amelyek 2007 második fele óta járnak a Budapest-Eger vonalon. 2020. októberében Észak-Magyarországot, továbbá az Észak-Alföldet érintő utasbarát és sűrűbb menetrendet vezetett be a MÁV-START. A vonatok továbbra is megállnak (a Volánbusztól eltérően) a frekvenciált vasúti csomópontokon (kiemelten Füzesabony és Hatvan, de élénk a káli, vámosgyörki átszálló forgalom is). A fejlesztés eredményeképpen Eger és térsége gyakrabban és kedvezőbb áron érhető el. A beavatkozással nő a vasút gerinchálózati szerepe, a következő lépcsőben pedig megtörténik az autóbusz-közlekedés vasúthoz csatlakozó, ráhordó menetrendjeinek kialakítása is.

A megye déli területein a vasúti hálózat forgalmi iránya nem felel meg a jelenlegi igényeknek (lényegében merőlegesen arra), az északi domb- és hegyvidéki részekben a főként folyóvölgyekhez igazodó futásirányok teszik hosszabbá a városok elérését.

A vasúti közlekedés javítása érdekében alapvető prioritás a vasúti fő- és mellékvonal-hálózat, valamint a kapcsolódó mellékvonalak és kiszolgáló létesítményeik korszerűsítése, állomási előterek rendezése, egyenlő esélyű hozzáférésének biztosítása, megfelelő fenntartása, ugyanis a pályaszakaszok állapota miatt a szerelvények lassan tudnak haladni, így tovább rontják az alacsony kihasználtságú vonalak versenyképességét. További fejlesztéseket igényel a belterületi csomópontok korszerűsítése, a települések közötti forgalmának minimális akadályoztatása és a balesetmegelőzés érdekében.

A vasúti közlekedés tekintetében a Kál-Kápolna – Bátonyterenye vonal újraindítása előrelépést jelentene a teherszállítás tekintetében, hiszen a recski, siroki, kishánai bányászati tevékenységből származó, közúton történő szállítás napjainkban nagyon megterheli ezen térség közúthálózatát, amely több településen keresztül át vezet. Az Eger – Putnok vonal felújítása és nyomvonal-változtatása (nevezetesen a vasútvonal Ózdra történő közvetlen bevezetése) jelentős forgalmat generálna (a fenntartható személy és teherforgalom terén is perspektivikus), ugyanakkor magas költségvonzattal járó potenciális fejlesztés. A MÁV 102-es számú, Kál-Kápolna - /Kisköre/ - Kisújszállás közötti egyvágányú, nem villamosított mellékvonalának villamosítása a megye déli részének gazdaságfejlesztését, periférikus voltának megszüntetését szintén elősegítené.

A vasúti közlekedésben fiatalításra szorul a többnyire a mellékvonalakon használt járműpark, hiszen a régi vasúti személykocsik a mai igényeknek nem képesek már megfelelni.

Kedvezményezetttek köre: önkormányzatok, NIF Zrt., MÁV Zrt.

5.1.4 intézkedés: Kerékpárút hálózat fejlesztése

A napi mobilitási-ingázási igények kielégítését mindenekelőtt a fenntartható közösségi közlekedési megoldások, például kerékpáros közlekedés alkalmazásával kell megvalósítani, hiszen ezen fejlesztések segítik elő a CO₂ kibocsátás csökkentését, a városi területeken való fenntartható mobilitás térnyerését.

A kerékpárutakra a megye sajátosságaiból adódóan hivatásforgalmi és turisztikai szempontból tekintünk. Kiemelt fontosságú a kerékpárutak összefüggő rendszerének létrehozása és az országos hálózathoz történő csatlakozása, ami a megye idegenforgalmában nagy előrelépést jelenthet. Így kiemelt feladat Ny-K-i irányban a Duna és a Bükk elérhetőségének biztosítása, ezzel bekapcsolódva az EuroVelo14 nyomvonalba, valamint a Tisza- tavat a Mátrával, továbbá a Bükk-hegységgel összekötő kerékpárút létrehozása, melybe integrálni lehet a mezőkövesdi Zsóry fürdőt és a bogácsi termálfürdőt is. Idegenforgalmi szempontból fontos továbbá az erdei kerékpárutak hálózatának továbbfejlesztése. A megye kerékpárútjai fejlesztésének a Terület és Településfejlesztési Operatív Program új lendületet adott, melynek keretében 2,5 milliárd forint értékben, 49 kilométer kerékpárút megépítése vonatkozásában születtek támogatási szerződések (pl. Tarna menti kerékpárút kiépítése, Tarnaméra-Heves között, Egerszalók-Demjén között, Boldog és a Zagyva mente között stb.). 2017-ben 6 db nyertes pályázat született 2 milliárd Ft értékben. Ennek eredményeként 38,9 km hosszban újul meg, illetve épül kerékpárút több településen (Andornaktálya-Nagytálya között, Sirok-Tarnaszentmária-Verpelét között, Heves-Hevesvezekevény között stb.). A projektekhez gyakorta kötődik lakossági szemléletformálás is, amelynek fokozása legalább annyira fontos, mint az infrastruktúra fejlesztése.

A jelenleg hatályos OTTrT-ben szereplő kerékpárút törzshálózat Heves megyét érintő szakaszai: Kelet-magyarországi kerékpárút: Zagyvaszántó- Gyöngyöspata –Gyöngyös –Markaz –Kisnána –Egerszalók -Poroszló; Tiszamente kerékpárút: Poroszló –Sarud -Kisköre; Bükki kerékpárút: Szilvásvár –Bélapátfalva -Eger; Nyugat-zempléni kerékpárút: Felsőtárkány-Eger; Zagyvamenti kerékpárút: Zagyvaszántó-Hatvan.

Mint környezetkímélő alternatív közlekedési mód, kiegészülve a természetvédelmi és kulturális értékek (pl. határon átnyúló natúrparkok, kulturális tematikus útvonalak) összehangolt hasznosításával és marketingjével komoly lépés lehet a határtérségek turisztikai vonzerejének növelésében is, ami a gazdaságfejlesztési cél elérését is támogatja.

A környezetbarát kerékpáros közlekedés úthálózatának fejlesztését ugyanis nem csak a közúti közlekedést támogató prioritás keretében lehetett fejleszteni, hanem ökoturisztikai célra is. A kerékpáros turizmus dinamikus fejlődő ága legyen az idegenforgalomnak, megfelelő mennyiségű kiépített kerékpárútra, illetve ezek egy hálózatba történő egyesítésére van szükség.

2020-ban a Tisza-tavat már teljesen körbekerekezhetővé tevő Tiszafüred–Poroszló közötti (a Heves megyei szakasz 4,5 km) szakaszt avatták fel, illetve az Eger-Egerszalók Hőforrás közötti 4,766 kilométer hosszú és 3 méter szélességű új nyomvonalú kerékpárút is elkészült. Az utóbbi kerékpárút elkészültével Felsőtárkánytól, Eger városán keresztül, Egerszalók és majd Demjén központjáig élvezhetjük a bringázást a 20 kilométer hosszú összefüggő bicikliúton. Az aktív pihenés lehetőségeinek bővítése területén a Mátra és a Bükk hegységet feltáró, keresztül szelő kerékpárút fejlesztésében nagy lehetőség rejlik. A kerékpárúthálózat dinamikus fejlődése érdekében a Miskolc-Hatvan tengelyen, Egeren keresztül elérhetővé kell, hogy váljon a kerékpáron való közlekedés mind Szilvásvár mind a Tisza-tó irányába is.

Jelentős fejlesztési célterület a kerékpáros közlekedés közösségi közlekedéshez való kapcsolódása, a kerékpáros közlekedési mód integrálása a közösségi közlekedésbe. Így fejleszteni szükséges a kerékpáros közlekedést kiszolgáló létesítményeket, infrastruktúraelemeket, gyarapítani kell az őrzött kerékpár-tárolók számát. Mindezen fejlesztések során célszerű és indokolt figyelembe venni a gyalogos közlekedés sajátosságait és szükségleteit is, azaz a kerékpáros közlekedés fejlesztését összhangban kell végezni a gyalogos közlekedés fejlesztésével.

Kedvezményezetttek köre: önkormányzatok, Magyar Közút Nzrt., NIF Zrt.

5.2. beavatkozás: Stratégiai erőforrások megóvása, természet- és környezetvédelem

5.2.1 intézkedés: Ivóvíz minőségének javítása, távlati vízbázisvédelem

Korunk egyik legnagyobb kihívása az egyik legfontosabb természeti erőforrással, a vízzel való komplex gazdálkodás a fenntartható fejlődés figyelembevételével. Nemcsak a felszíni, hanem a felszín alatti vizeink minőségének megőrzése is kiemelt fontosságú, hiszen a települések vezetékvesztéses vízellátása és a takarékos vízfelhasználás fokozottan előtérbe helyezte a felszín alatti vizek védelmének kérdését.

Már a 70-es évek óta napirenden van a vízmű védőidomok kijelölése és távlati vízbázisok védelme főleg a sérülékeny bükk karsztvidéken, illetve a folyóvölgyek kavicssteraszán.

Heves megye közműves vízellátóinak száma 58, az egyedi vízellátók száma 11. A megyében 121 település és 24 településrész van, a közüzemi ivóvízellátás öt településrész kivételével mindenhol megoldott. A megyében három szolgáltató biztosítja a közüzemi vízellátást.

A szolgáltatott ivóvíznek a mindenkori érvényben lévő jogszabályi előírásoknak kell megfelelnie. Minősége egyrészt a vízbázisokból termelt nyersvíz minősége, másrészt az elégtelen vízkezelés miatt kifogásolt. A megye vízminősége a legtöbb paraméter vonatkozásában megfelel az országos átlagnak, az ivóvíz határérték feletti arzéntartalma, és alacsony keménysége okoz az átlagnál gyakrabban kifogást.

A közüzemi ivóvíz-szolgáltatás területén fennálló vízminőségi problémák megoldása, a vízminőség javítása, a vízkárelhárítással kapcsolatos teendők ellátása a vízügyi igazgatóságok, a katasztrófavédelmi igazgatóság, a vízgazdálkodási társulatok, valamint a települési önkormányzatok feladata.

A felszín alatti víz és földtani közeg veszélyeztetésének, szennyezettségének, károsodásának megismerése, nyilvántartásba vétele, illetve a szennyezettség kockázatának, valamint a szennyezettség csökkentése, megszüntetése, tehát mindazon kármentesítési tevékenység, amely a múltban bekövetkezett környezeti károk feltárását, megszüntetését eredményezi a talaj és a felszín alatti vizek minőségének megóvását szolgálják. Nem hagyható figyelmen kívül az ipari területek, illetve egyéb szennyezők felülvizsgálatának szükségessége, illetve a monitoring kutak számának növelése, állapotának javítása melyek jelen intézkedés részét képezik.

Emellett a vízrendszer rehabilitációja, a vízkészletekkel való ésszerű gazdálkodás a természeti, gazdasági és közvetve a társadalmi állapotokat is javíthatja.

Legfontosabb feladat az egészséges ivóvíz biztosítása a lakosság számára, ennek keretében biztosítani kell az ivóvízbázisok védelmét, sérülékeny vízbázisok biztonságba helyezését, az üzemelő és távlati vízbázisok diagnosztikai vizsgálatát, továbbá a vízkivételi és –tisztítási technológiák fejlesztését, a kapcsolódó csőhálózati rekonstrukciókat. Kiemelkedő figyelmet kell fordítani a vízkészlet elszennyeződésének megelőzésére, a vízkészleteink és természeti értékeink megóvása érdekében az emberi tevékenységből származó szennyezések megelőzésére. A vízbázisok védelmének fontos részét képezik a vízbázis védőterületek, amelyeken területhasználati korlátozások érvényesek. A vízbázisok biztonságba helyezésének másik fontos eszköze a vízbázis védőterületeken fellelhető potenciális és tényleges szennyezőforrások számbavétele. A felmért mezőgazdasági, ipari és kommunális szennyezőforrások folyamatos monitoringja az esetleges szennyezések kellő időben való észlelését könnyíti meg.

A jövőben, ahol indokolt és lehetséges, ivóvíz kímélő technológiák alkalmazását kell bevezetni, növelni kell a kinyert vizek újrahasznosítását és tisztítását, csökkentve ezzel az ivóvíz kinyerésével kapcsolatos mennyiségi igényeket. Egyre nagyobb problémát jelent a hálózati elemek elöregedéséből adódó üzemzavarok (csőtörések), illetve a hálózatra adott ivóvíz elszivárgása, ezért támogatni szükséges az elavult ivóvízhálózat felújítására vonatkozó programokat. Mindemellett kiemelt figyelmet kell fordítani a megyében egyedülálló felszín alatti kénes és szénsavas vizekre is (Parád, Bükkszék, Eger), amelyek napjainkban az egészség-, illetve gyógyturizmus alapjai.

Kedvezményezetttek köre: települési önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozások, vízmű vállalatok

5.2.2 intézkedés: Ár- és belvízvédelem

Heves megye területén az ár- és belvízi veszélyeztetésnek kitett települések száma 75 db, ebből pedig az árvízzel veszélyeztetett települések száma 21 db. A megye településeinek ár-és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolását a 18/2003. (XII.9.) KvVM –BM együttes rendelet I. sz. melléklete tartalmazza, mely szerint 28 település erősen veszélyeztetett, 45 település közepesen veszélyeztetett és 2 település enyhén veszélyeztetett kategóriába sorolható. A megye népessége megtartásának egyik fontos eszköze lesz a jövőben a változó klímához való alkalmazkodás. Ez elsősorban a mezőgazdasági termelés megújítását és a meglévő ár- és belvízvédelmi rendszerek szélsőségeket is kezelni tudó fejlesztését foglalja magába.

A települési belvíz és csapadékvíz elvezetések, árvízvédelmet szolgáló beruházások megvalósítása, a környezeti katasztrófák megelőzése tehát továbbra is prioritást élvez.

Ár-, belvízvédelem, csapadékvíz-elvezetés legfontosabb feladatai:

- ár- és belvízveszély folyamatos csökkentése;
- az eddigi árvízi-belvízi és aszály elleni védekezést talaj-és belvíz gazdálkodással kell felváltani;
- medermélyítések elvégzése;
- csatornahálózat bővítése, fejlesztése;
- a vizek kártétele elleni védelem erősítése;
- az eredetileg erdős vízgyűjtő területek esetén a folyamatos erdőborítás biztosítása, az erdőgazdálkodás során a terület ezen funkciójának figyelembevétele;
- az illegális személtarakók felszámolása a gátak melletti hullámterekben;
- vízvédelmi és öntöző rendszerek fejlesztése;
- vízrendezés, rekonstrukciós feladatok végrehajtása.

Mindezek érdekében megyei szinten, illetve vízgyűjtő területenként komplex fejlesztési programokat szükséges kidolgozni. Meg kell határozni azokat a pontokat, ahol összefüggő koncepcionális ár-, és belvízvédelmi fejlesztések szükségesek és le kell határolni azokat a pontokat, ahol pontszerű intézkedések is lehetségesek.

A szélsőséges vízgazdálkodási viszonyok (ár- és belvizek, valamint aszályok) káros hatásait fenntartható módon, a térségek vagy vízgyűjtők szintjén integráltan kell kezelni: az eddigi árvízi-belvízi és aszály elleni védekezést talaj- és belvízgazdálkodással kell felváltani. A káros vízhiányok kivédése érdekében egyaránt biztosítani kell a térségek közötti vízátviteli lehetőséget, valamint az ésszerű vízvisszatartást. Ez különböző létesítményekkel valósítható meg, pl. vízátviteli csatornák, tározók, vízlépcsők, vízvisszatartó és vízkormányzó műtárgyak építésével és üzemeltetésével.

A fennálló problémák további megoldását jelenti egy olyan automata távjelző hidrometeorológiai állomáshálózat kiépítése is, amely lefedi a veszélyeztetett vízgyűjtő területeket és lehetővé teszi a megfelelő gyorsaságú és pontosságú előrejelzést, ezáltal növelve a védekezésre való felkészülés időelőnyét. Emellett persze folytatni kell a korszerű védekezési anyagok, eszközök, felszerelések beszerzését és a települések vízkár-elhárítási terveit az elmúlt időszak értékelései alapján a konkrét, mértékadónak tekinthető eseteknek megfelelően aktualizálni szükséges.

Kedvezményezett köre: települési önkormányzatok, területileg illetékes vízügyi igazgatóságok, vállalkozások

5.2.3 intézkedés: Hatékony hulladékgazdálkodás feltételeinek megteremtése; folyékony hulladék elvezetése és kezelése

A fenntartható fejlődés, illetve a körforgásos gazdaságra való átállás igénye a hulladékgazdálkodás területén is prioritások megfogalmazását teszi szükségessé.

A környezet védelme, valamint a természeti erőforrások fenntartható használata érdekében első helyen a hulladék keletkezésének megelőzése áll. Természetszerű azonban, hogy miután a megelőzés nem minden esetben megvalósítható, akkor az újrahasználatot, ha ez sem lehetséges, akkor az újrafeldolgozást kell alkalmazni. Heves megye lakóinak és az itt működő vállalkozásoknak is ki kell venniük a részüket a globális CO2 csökkenésben energia- és anyagtakarékos, hulladékszegény technológiák és megoldások alkalmazásával.

A lineáris, rövid úton hulladékot eredményező folyamatok (kitermelés – gyártás – forgalmazás – felhasználás – eldobás) helyett az ún. „körforgásos gazdaság” elvének megfelelően kell a termelési folyamatokat és fogyasztási szokásokat megváltoztatni, a hulladékok és másodnyersanyagok minél hatékonyabb hasznosítása által.

Arra kell törekedni, hogy a környezetveszélyeztetést és egészségi kockázatot mindenképpen kizáró ártalmatlanítás valóban csak az utolsóként szóba kerülő megoldás legyen. Környezetvédelmi szempontból a hulladéklerakón való elhelyezés a legrosszabb alternatíva, tekintettel arra, hogy ez hosszútávon környezetvédelmi problémát jelent, másodsorban pedig az erőforrások elvesztéséhez vezet.

A fizikai feltételek - építési, bontási hulladék-hasznosító program végrehajtása; állati hulladék begyűjtő-kezelő hálózat kialakítása; hulladékmérési-, analízis-lehetőségek megteremtése; biológiailag lebomló és zöld hulladékok kezelése - biztosításán túl továbbra is nagy hangsúlyt kell fektetni a keletkező hulladékok mennyiségi csökkentésére és újrahasznosítására, megfelelő színvonalú és kapacitású szelektív gyűjtési és válogató rendszer kiépítésére. A Kormánynak a 2020. november 24-én a Parlamentnek benyújtott törvénymódosítási javaslata alapján 2023-tól válna kötelezővé az italcsomagolások visszaváltása Magyarországon. A rendszer 2023. július 1-től lépne életbe. A javaslatban csak a csomagolások környezetvédelmi termékdíjáról szóló törvény módosítása vonatkozik az italospalackokra, illetve betétdíj helyett bevezetik a "visszaváltási díj" kifejezést. A törvényjavaslat előzményeként a kormány 2020. február hóban meghirdette a klíma- és természetvédelmi akciótervet, amelynek egyik fő eleme az illegális hulladéklerakás felszámolása, valamint az üveg- és műanyag palackok, fémdobozok visszaváltásának biztosítása. A jól hasznosítható PET-palackok és a végtelenszer hasznosítható alumíniumdobozok körülbelül kétharmada végzi most lerakóban, égetőben vagy a természetben, de az üvegpalackok újrahasznosítási aránya is elkeserítően rossz. A szigorítást a környezetvédelmi megfontolás mellett a hatékonyabb erőforrás-gazdálkodás is indokolja, amely majd megynk területét is érinti.

Megynk területén is jellemző a termelés és a fogyasztás hulladékainak nem szakszerű lerakása, amely környezeti ártalmakat idézhet elő, emellett értékes földterületeket von el a természettől, valamint a mezőgazdaságtól. Heves megyében ezért nagyon fontos feladat a regionális hulladékgazdálkodási rendszerek fejlesztése, mindezen túl, az országos Hulladékgazdálkodási Tervvel és a vonatkozó jogi szabályozással összhangban térségi szinten kell kezelni a települések bezárt, illetve felhagyott szilárdhulladék-lerakóit. A Heves megyei hulladékot négy társulás szállítja el a régióban található hulladékgyűjtő helyekre: a Heves Megyei Regionális Hulladékgazdálkodási Társulás, a REGIO-KOM Térségi Kommunális Szolgáltató Társulás, Zagyvarkörnyéki Települési Szilárdhulladék – gazdálkodás Fejlesztése Társulás és a Tisza-tavi Regionális Hulladékgazdálkodási Társulás. Heves megyében nem keletkezik számottevő mennyiségű, a szerves hulladék bomlásából származó metán tartalmú depóniagáz, mivel a megye területén nem található regionális hulladéklerakó telep.

A gazdasági szereplőknek is jelentős a felelősségük a hulladékok képződésében: megfelelő minőségű termékek tervezésével, minimális környezetterheléssel járó gyártási technológia és megfelelő alapanyag felhasználással biztosítható, hogy kevesebb hulladék keletkezzen.

A jövőben kiemelt hangsúlyt kell fektetni a legkisebb környezeti terheléssel járó folyékony hulladék elvezetés és – kezelés módszereinek kidolgozására is.

Heves megyében jelenleg három szolgáltató – a Heves Megyei Vízmű Zrt., az Észak-magyarországi Regionális Vízművek Zrt. és a Tiszamenti Regionális Vízművek Zrt. – biztosítja a fogyasztók számára a víziközmű-szolgáltatást. 2016-ben a Heves megyei lakásállomány közel 78% volt bekapcsolva a közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba, ez valamelyest meghaladja a regionális mutatót (76,1%), s megközelíti az országos arányt (80%). A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózat hossza 2000-től napjainkig a duplájára emelkedett, a KSH adatai alapján a hálózat 836,7 km-ről 2016-ra 1626,9 km-re gyarapodott, ez megközelíti az ivóvízhálózat megyei hosszúságát (2394,3 km). A megyei adatokból kitűnik, hogy az ivóvízhálózat és a szennyvízhálózat hossza közötti különbségek csökkentek, így azt mondhatjuk, hogy Heves megye közműollója folyamatosan záródik. A pozitív trend ellenére Vécs, Visznek, Kiszána településeken teljes mértékben hiányzik a csatornázási rendszer. A klímaváltozással összefüggésben is fel kell készülni a tisztított folyékony hulladék és a szennyvíziszap újrahasznosítására is.

A szennyvíziszap kezelés nélkül, lerakóba történő elhelyezése annak költségei és szigorú szabályozása mellett azért sem gazdaságos, mert a depóniagáz keletkezéssel elősegíti az üvegházhatású-gázok légtérbe jutását, másfelől a tárolásból eredő kellemetlen szagú gázok terhelik a környéken élő lakosság, illetve a telepen dolgozók mindennapjait (szag-emisszió). Utóbbi esetében az egészségkárosító hatást sem szabad szem elől tévesztenünk.

Kézenfekvő megoldásként kínálkozhat az iszap mezőgazdasági felhasználása, ám ezt a tevékenységet a szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználásának és kezelésének szabályairól rendelkező 50/2001. (IV.3.) Korm. rendelet szigorú szabályozásokhoz köti. A rendelet a kezelt iszap és szennyvíziszap tekintetében feltételként szabja meg, hogy esetükben biológiai, kémia és hőkezelésnek, vagy más megfelelő eljárásnak kitett anyagokról beszélünk, továbbá a települési folyékony hulladék tartós, legalább 6 hónapos kezeléssel nyert olyan iszapok, amelyek szennyezőanyag tartalma az említett rendelet előírásainak megfelel. A kezelésen túlesett szennyvíziszap mezőgazdasági felhasználásnak több formája is ismert: injektálás, trágyaszóróval terítés és beszántás. A szennyvíziszap elhelyezése a lerakáson és mezőgazdaságon kívül történhet még égető műben, komposztáló telepen. A biogáz termelés csak egy előkezelési művelet, amelyben a gázkinyerést követően a szennyvíziszap az előző elhelyezési formák valamelyikében kerül elhelyezésre.

Kedvezményezettek köre: települési önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozások, vízmű vállalatok, önkormányzati hulladékgazdálkodási társulások

5.2.4 intézkedés: Közvilágítás korszerűsítése

A települési önkormányzatok számára a legnagyobb kiadáscsökkenést az elavult energetikai rendszerek felújítása, ezen belül is a közvilágítás korszerűsítése, energiatakarékos átalakítása jelentheti, hiszen a települések közvilágításának költségei évről-évre egyre nagyobb terheket rónak az önkormányzatok költségvetésére.

A közvilágítás energiatakarításának csökkentése érdekében a lámpatestek, közvilágítási oszlopok, fényforrások, előtétek és az energiamegtakarítás szempontjából indokolt vezeték felújítása, vagy cseréje indokolt. Természetesen a helyszíni adottságokat, a világítási feladatokat figyelembe véve kerülhetnek kiválasztásra az alkalmazandó energia-hatékony és a felesleges fényszennyezést elkerülő műszaki megoldások, szem előtt tartva az építészeti és rövid, valamint hosszú távú településfejlesztési elképzeléseket is.

A korszerűsítéssel kitűzött cél, hogy a település közvilágítása megújulva, a világítási feladathoz alkalmazkodva, modern és energiatakarékos lámpatestekkel, fényforrásokkal üzemeljen, az energetikai hatékonyság, illetve energiatakarékosság szempontjainak figyelembevételével, költséghatékonyabb üzemeltetés mellett.

A LED-es közvilágítás az eddigiekhez képest akár 50-60 százalékos megtakarítást biztosít. Az optikai rendszer a lehető leghatékonyabban irányítja a kibocsátott fényt a megvilágítandó területre. Ehhez kapcsolódóan Recsk nagyközség 2015-ben a település lámpatestjeinek 50%-át tudta lecserélni, közel 17 millió Ft nagyságú összegben nyertes uniós pályázatának segítségével. Hatvan városa ugyanezen KEOP-os támogatási konstrukcióból 314,5 millió Ft, míg Ostoros község 70 millió Ft összegű támogatást nyert. Gyöngyös Város Önkormányzata 2019-ben mintegy 300 millió Ft-os beruházással korszerű, energiatakarékos LED fényforrásokkal újította meg a város közvilágítását. Ugyancsak 2019-ben 171 darab korszerű led lámpatestet szereltek fel Aldebrő településen.

Kedvezményezettek köre: települési önkormányzatok, civil szervezetek, gazdálkodó szervezetek

5.2.5 intézkedés: Természetvédelmi területek és értékek megóvása

Az intézkedés célja a védett, illetve közösségi jelentőségű természeti értékek és területek természet-védelmi helyzetének és állapotának javítása, a természetvédelmi kezelés infrastrukturális feltételeinek javítása.

A természetvédelmi területeknek nagy jelentősége van a megye jelenlegi térszerkezetében, mivel a védett területek az országos átlag feletti értéket mutatnak. A megye területe természetvédelmi szempontból különleges értékek hordozója, mely alapvetően abból adódik, hogy a hegyvidék és Alföld ütközőövezetként sajátosan gazdag biodiverzitás alakult ki.

A helyi jelentőségű védett természetvédelmi területek és kategóriák ügyében a helyi jegyzők az illetékesek, a vonatkozó információkkal a helyi önkormányzatok rendelkeznek. Magyarország területén 2014 db helyi jelentőségű védett természeti területek található, melyből Heves megye területén 68 db lelhető fel.

Heves megye területén 647 db ex lege védett forrás, 8 db ex lege védett láp, 13 db ex lege védett földvár, 54 db ex lege védett kunhalom és 110 db kijelölt felszíni védőövezet van az egyes barlangok tekintetében.

A megye legjelentősebb természetvédelmi területe a Bükki Nemzeti Park. Területi kiterjedése összesen 42283,43 ha (ebből fokozottan védett 8138 ha), 35%-a tartozik Heves megyéhez, 7 települést foglalva magába.

A Hortobágyi Nemzeti Park, amely összesen 80957,17 ha (ebből fokozottan védett 8669 ha) 2 Heves megyei települést érint, az itt található különleges madárvédelmi rezervátumok, az egyedülálló és kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területek részei az Európai Unió elindította Natura 2000 hálózatnak. A tájegység egész Európa szempontjából jelentős egyedi és veszélyeztetett fajokat, valamint ezek élőhelyeit őrzi.

Kiemelt jelentőségű üdülőkörzetek a Tisza-tó és a Mátra-Bükk üdülőkörzet.

A Poroszlói-és Sarudi-medence egy része **Ramsari terület**. A létrehozott Tisza-tó sétány, amely nem más, mint egy lábakon álló sétahíd, egész évben nyitva áll a nagyközönség előtt, és lehetőséget nyújt a madárvilág megfigyelésére. A tó északi része elsősorban az ökoturizmusnak, madármegfigyelésnek nyújt teret.

A 2009–2013 közötti időszak jelentős eredménye, hogy a Natura 2000 hálózat kijelölése lezárult, mivel az Európai Bizottság a 2011. év során megállapította, hogy egyetlen élőhelytípus vagy faj esetében sincs szükség további Natura 2000 területek kijelölésére Magyarországon. Heves megye területén 36 db Natura 2000 terület található. Számos Natura 2000 terület elfogadott Natura 2000 fenntartási tervvel rendelkezik, mely elérhető az állami természetvédelem honlapján: <http://www.termeszetvedelem.hu/elfogadott-fenntartasi-tervek>. E tervek iránymutatásként meghatározzák a védett területeken folyó földhasználat mikéntjét. Számos Natura 2000 terület rendelkezik már elfogadott Natura 2000 fenntartási tervvel, köztük a Bükki Nemzeti Park és a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósága is. Heves megye területén a Hevesi-sík, Szarvaskő, az Ostoros-patak menti erdőpuszta, az Egerbakta-Bátor környéki erdők, a Hevesaranyosi-fedémesi dombvidék, a Verpeléti Vár-hegy, Apci Somlyó, Petőfibányai Kopasz-hegy, Szilvásváradi Aszaló és Szilvás-patak mente és a Tisza-tó rendelkezik elfogadott fenntartási tervvel. A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.

Heves megye területén a védett fajok állományainak fenntartása, megőrzése kiemelt figyelmet kíván, melyek a fajok védett természeti területeken kívül eső élőhelyeire is kiterjednek. A nem védett fajok állományának, veszélyeztető tényezőinek figyelemmel kísérése, szükség esetén védetség biztosítása is elengedhetetlen. Az inváziós fajok terjedésének visszaszorítása, újabb fajok bekerülésének megakadályozása is fontos feladat. A biodiverzitás védelmezésében és növelésében fontos feladat az invazívan terjedő, idegenhonos fajok (pl. bálványfa, ecetfa, aranyvessző) visszaszorítása. Az inváziós vagy más néven özönfajok nem csak természetvédelmi, erdő- vagy mezőgazdasági, de jelentős humán-egészségügyi és ökonómiai problémát is okoznak. Visszaszorításuk során nagyon fontos megjelenésük korai detektálása és a gyors válaszlépések meghatározása a fajok további terjedésének megakadályozása céljából.

Emellett növelni kell a helyi védelem alá vonható – magán- és önkormányzati tulajdonú – természeti területek, értékek számát, a védetté nyilvánított területek nagyságát. Megyénk védett értékeinek felkutatása, megőrzése, fenntartása, természetvédelmi kezelésük ösztönzése és széles körben történő megismertetése kiemelt feladat.

A védett területek közötti összeköttetés jövőbeni megteremtése pedig a biológiai sokféleség megőrzése, valamint az állat- és növényfajok vándorlásának biztosítása érdekében szükséges.

Külön hangsúlyt kell, hogy kapjon az összefogás a természetvédelmi területek megóvása érdekében. Önkormányzatok, civil szervezetek, oktatási intézmények, hatóságok és más állami szervek együttműködésén túl, a területen érdekelt gazdálkodók bevonása is szükséges. A védelem alatt álló területek körének kiszélesítése, a védetté nyilvánítás mellett a kezelés pénzügyi és szakmai feltételeinek megteremtése is sürgető.

Kedvezményezett köre: települési önkormányzatok, civil szervezetek, oktatási intézmények, vállalkozások, nemzeti park igazgatóságok

5.2.6 intézkedés: Barnamezős területek hasznosítása

A Nemzeti Környezetvédelmi Program részét képező *Országos Környezeti Kármentesítési Program (OKKP)* fogja össze a környezeti kármentesítéssel kapcsolatos feladatokat (a földtani közegben és a felszín alatti vizekben hátramaradt, akkumulálódott szennyeződések felderítése és felszámolása, barnamezős szennyezett területek felszámolása, volt szovjet laktanyák területének környezeti rehabilitációja stb.).

A barnamezős területek hasznosítása, illetve a használaton kívüli épületek, területek újrahasznosítása fontos feladat. A még kármentesítésre szoruló területek lehetőség szerinti felmérése, azok tényfeltárása, és végül – sikeres projektek révén a kármentesítés lebonyolítása szintén hangsúlyos feladat. Ezzel nem csak a szennyezett területek száma csökken, hanem területfejlesztés és gazdaságfejlesztés szempontjából is fontos területek válnak hasznosíthatóvá, megőrizve az érintetlen természetet, vagy az agrárium által használt termőföldeket. Mindezeken túl a remediációs beruházások nem csak gazdaságélénkítést, hanem az egészséges környezet javítását is eredményezik. Az iparterület kialakítását támogató infrastruktúra (gáz, víz, csatorna, út, iparvágány, parkoló, elektromos vezetékrendszer, energia hálózat, távközlési és kommunikációs hálózat, hulladékkezelő létesítmények stb.) kiépítését, fejlesztését és korszerűsítését preferálni kell a barnamezős területeken.

Hazánk legnagyobb hőerőműve a megyénkben található Mátrai Erőmű. Az erőmű zöld jövőképek kialakításával a következő évtized legjelentősebb magyar klímavédelmi és egyben kiemelt régiófejlesztési projektjének megvalósítása van folyamatban. A Mátrai Erőmű lignites egységeit fokozatosan vezetik ki, 2025-öt követően a széntüzelés leáll. Ezzel párhuzamosan, földgázalapú fejlesztés mellett a napelemes áramtermelésnek, a villamosenergia-tárolásnak, illetve az erőmű hulladékégető kapacitásának növelésének szánnak szerepet. Az átmenet folyamatában a fenntartható területhasználat nagyon fontos cél, melynek eredményeként az erőműhöz kapcsolódó bányatelephelyek megváltozott funkcióval visszakerülhetnek majd a megyei gazdaság vérkeringésébe.

A múltban bekövetkezett környezeti károk feltárása, megszüntetése elengedhetetlen a talaj és a felszín alatti vizek minőségének megóvása érdekében. Heves Megyei Területfejlesztési Programjában feladatként jelenik meg a megye leromlott állapotú, barnamezős területeinek hasznosítása (kármentesítés, rehabilitáció), új funkciókkal való ellátása, melyre a TOP-1.1.1, illetve a TOP-2.1.1. beavatkozások uniós forrást biztosítottak. Kisköre utóbbi pályázaton két ütemben 430, majd 365 millió Ft. nagyságú összeget nyert el a használaton kívül került, leromlott fizikai állapotban lévő egykori gazdasági területének rekonstrukciójára. Gyöngyös városa 570 millió Ft. összegű támogatást nyert el, a laktanya és környezete teljes rehabilitációja valósul meg.

A szennyezéssel legjobban érintett kármentesítésre váró területek tekintetében fontosnak tartjuk azok felmérését, tényfeltárását, és végül projekt szintjén a kármentesítés lebonyolítását. Ezzel nem csak a szennyezett területek száma csökken, hanem területfejlesztés és gazdaságfejlesztés szempontjából is fontos területek válnak hasznosíthatóvá, megőrizve az érintetlen természetet, vagy az agrárium által használt termőföldeket. Mindezeken túl a remediációs beruházások nem csak a gazdaság élénkítését, hanem az egészséges környezet javítását is eredményezik.

Mind a volt ipari üzemek, mind a bányameddő, mind a pernyehányók környezetében okozott környezeti szennyezések kármentesítésével kapcsolatban olyan módszerek alkalmazandók, ahol az ártalmatlanításra váró anyag nyersanyagként kerül hasznosításra. Ezek a tevékenységek elsősorban a barnamezős területek újrahasznosításával végződnek el. A területek újrahasznosítása nagyobb hangsúlyt kell, hogy kapjon a településtervezés, a földhasználat-szabályozás, a gazdasági fellendülés és munkahelyteremtés tervezése során.

Kedvezményezetttek köre: települési önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozások

5.2.7 intézkedés: Környezettudatosság ösztönzése

Az emberek csak akkor tudnak a környezeti értékek mellett felelősségteljesen dönteni, ha megfelelő ismeretekkel, készséggel és attitűddel, valamint kellő attitűdformálással pozitív hozzáállás alakul ki bennük, ezáltal felnőttként a politikai, a gazdasági vagy a társadalmi tevékenységük során, a fenntarthatóság szellemében, felelősségteljesen tudnak majd dönteni életük során. A környezeti nevelés megvalósításában jelentős segítséget jelentenek a nemzeti szinten is összefoglaló képet nyújtó és javaslatokat adó környezeti nevelési stratégiák.

Az emberek környezeti tudatát és tudatosságát jelentősen befolyásolhatják, fejleszthetik az önkormányzatok, a civil szervezetek, a társadalmi felelősséget vállaló gazdasági szervezetek, egyéb szervezetek programjai, rendezvényei, előadásai, vagy éppen terepi vezetései. Azonban nem szabad elfeledkeznünk a család meghatározó szerepéről, ill. az intézményes keretek között folyó oktatásról. Az alapvető hozzáállás, a pozitív környezeti attitűd kialakulásának döntő időszaka a gyermekkor.

A környezeti szemléletformálás hatékonyságának fontos feltétele, hogy az állampolgárok környezeti ügyekben megfelelő információval rendelkezzenek. Ehhez szükséges pl. a lakóhelyük önkormányzatának, a környezetvédő civil szervezetek, illetve a média részéről az érdeklődés felkeltése, az új információk a már meglévő ismeretekhez kapcsolhatósága, továbbá a tájékoztatás céljának megfelelő tartalmú, pontos, hiteles üzenet közvetítése.

A környezeti ügyekben való aktív társadalmi részvételt számos jogszabályi előírás (környezetvédelmi törvény, a stratégiai környezeti vizsgálatra és a környezeti hatásvizsgálatra vonatkozó szabályok, az uniós támogatást élvező projektekre vonatkozó előírások stb.) támogatja. Azonban a környezettudatosságra nevelés feladatai szerves részét a fenntartható fejlődéssel, a fenntarthatósággal kapcsolatos ismeretek átadása jelenti.

Kiemelt cél a megfelelő gazdasági potenciált és életfeltételeket biztosító természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás megteremtése, az erőforrások megőrzése a jövő generációk számára mind mennyiségben, mind minőségben, az egészséges élet környezeti feltételeinek és jobb minőségének biztosítása, a fenntartható életmód, termelés és fogyasztás elősegítése.

A települési környezet fejlesztése terén kiemelkedő jelentőségű a települések felkészítése a klímaváltozási kihívásokra is, a klímaváltozás okozta szélsőséges időjárási jelenségekre. A várható negatív hatásokra fel lehet készülni, és önkormányzati vagy helyi szinten is meg lehet tenni a megfelelő lépéseket, például a klímaalkalmazkodás előmozdításában, a vízmegtartó megoldások és a helyben keletkező víz hasznosításával, valamint a zöld infrastruktúra fejlesztésével. A klímaváltozás egyik legfontosabb hatása, hogy a hőhullámok egyre gyakoribbá válnak, ezért szükséges felkészülni rájuk, pl. hőségriadó tervet készíteni. Az adaptációs beavatkozások elválaszthatatlanok a kapcsolódó szemléletformálástól, kiemelt fontosságú a klímatudatosság és a fenntarthatóság szempontjainak széleskörű elterjesztése. Azonban célját csak a klímatudatos gondolkodással, oktatással és a szereplők egyéni felelősségének fontosságára való felhívással érheti el. A felkészülés és védekezés megszervezésének része lehet az egészségvédelmi ajánlások elkészítése és közzététele, valamint környezet- és energiatudatossági szakanyagok elérhetővé tétele is. Az üvegházhatású gázok kibocsátása okozta klímaváltozás az emberiség egyik legsúlyosabb gazdasági, társadalmi és környezeti problémája, amely kulcskérdés a fenntartható fejlődés szempontjából. Az üvegházhatású gázok kibocsátásának mérséklése érdekében elsősorban alternatív tüzelőanyagok felhasználásának növelése, az energiahatékonyság és az energiatakarékosság javítása, a megújuló energiaforrások elterjesztése, valamint a fosszilis energiahordozók használatának csökkentése terén kell lépéseket tenni. A megfelelő energiaellátási módszereket és technológiákat is tartalmazó, az alacsony CO₂-kibocsátásra fókuszáló helyi stratégiák (Klímastratégia dokumentum, Környezetvédelmi Program) kidolgozása vagy a meglévők aktualizálása hozzájárulhat az éghajlatváltozás koncentráció hatásainak csökkentéséhez, a környezet védelméhez és a lakosság életminőségének növeléséhez is.

Kedvezményezetttek köre: önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozások

5.3. beavatkozás: Fenntartható település- és térszerkezet

5.3.1 intézkedés: Az önkormányzati közszolgáltatást nyújtó intézmények fejlesztései

Az intézkedés keretében nyújtott támogatások egyik célja a társadalmi integrációt elősegítő szolgáltatások infrastrukturális feltételeinek megteremtése, a helyi szinten elérhető szolgáltatások fejlesztése és bővítése.

A kistélepülések többsége elvesztette a közszolgáltatásainak jelentős részét. A települési közszolgáltatások biztosítása számos esetben több település együttműködésében történik. A következő fejlesztési periódusban tovább kell folytatni a közszolgáltatások szervezésének racionalizálását, infrastrukturális korszerűsítését.

A megyében az elmúlt 30 évben megépült közintézmények döntő többsége felújításra szorul. A megye településeinek épületállománya meglehetősen vegyes képet mutat. Járási szinten koordinált fejlesztési programok kialakításával jelentős előrelépések tehetők mindkét területen.

Az intézkedés keretében a települési önkormányzati intézmények energiahatékonyságának fokozása, épületgépészeti rendszerek energetikai célú korszerűsítése, a megújuló energiaforrások részarányának növelése jelenik meg.

A 2014-2020-as időszakban a Terület- és Településfejlesztés Operatív Program, illetve a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program pályázataival nagyarányú fejlesztések valósultak meg, ennek ellenére még sok a tennivaló.

A gyorsabb ügyintézés hatására javul a befektetési környezet, a bürokrácia nem lassítja, hanem előmozdítja a hatósági, engedélyezési folyamatokat. A helyi, önkormányzati közszolgáltatások és a közigazgatás infrastruktúrájának, illetve az egyéb önkormányzati feladatokat ellátó intézmények (azok épületeinek, eszközállományának) fejlesztése során alapelv, hogy a fejlesztések a szolgáltatások hozzáférhetőségének és azok minőségének javítását kell, hogy szolgálják. A Közigazgatás Fejlesztési Operatív Program (KÖFOP) keretében több településen sikerült az állampolgári ügyintézés lehetőségeit bővíteni.

Kedvezményezetttek köre: települési önkormányzatok, önkormányzati társulások, települési önkormányzatok intézményei

5.3.2 intézkedés: Vonzó települési arculat megteremtése

A megye települései, intézményei és közműellátottsága ugrásszerűen fejlődött az elmúlt évtizedekben. A kiépült hálózatok korszerűsítése hamarosan napirendre kerül. A megye épületállománya is számottevően korszerűsödött, azonban a településkép a legtöbb megyei település esetében rendkívül heterogén. A közművek, az épített környezet, a belterületi úthálózat jövőbeni megújítása lehetőséget ad a településkép színvonalának emelésére és a korábbi helyi jellegzetességek megjelenítésére.

Jelen intézkedés célja a lakosság, a látogatók és a vállalkozások számára vonzó, ugyanakkor környezetileg fenntartható települési arculat kialakítása. Az épített örökségünk, a helyi értékek segítenek a helyi és megyei identitás megőrzésében, erősítésében, turisztikai jelentőségük van, továbbá a gazdaságra is kihatásuk van.

Az értékek megőrzésével és a vidéki örökségek revitalizációjával a településkép fejlesztése is megvalósul, amely a helyi lakosság életminőség javulásán túl azon személyek számára is vonzó (lelki értelemben pedig pozitív) tényezőt jelenthet, akik szeretteik temetési helyétől távol élnek. Mindezekon túl az idegenforgalom szerepéről sem szabad elfeledkezni. Fontos feladat a kiemelt és hálózatos, illetve helyi értékű kulturális örökségi beruházások folytatása (önkormányzati és egyházi épületek, épületegyüttesek, műemlékek, egyéb objektumok, terek felújítása, építése és látogathatóvá tétele, a temetői infrastruktúra fejlesztése), Támogatni kell a településeket saját környezetük fejlesztése érdekében a rendezett környezet kialakításában. Törekedni kell a zöldfelületek növelésére, folyamatos gondozására.

Az intézkedés a vidéki kulturális és természeti örökség megőrzését, a hagyományos vidéki életmódhoz, a természetközeli területhasználathoz és tájgazdálkodáshoz kapcsolódó épített örökségi érték és táji környezet fenntartható módon, a helyi szereplők bevonásával történő helyreállítását, megőrzését és élményszerű bemutatását is támogatja. Ezen fejlesztések jellege és léptéke lehetővé és szükségessé teszi a helyi közösségek bevonását a társadalmi elfogadottság és mozgósítás érdekében. Az intézkedés lehetőséget teremt a kulturális örökség elemek olyan tartalmakkal való bővítésére is, melyek nem csak megengedik, de ösztönzik is a helyi védelem alatt álló vagy műemlékek hasznosítását, beépítését a mindennapi életbe, azt hirdelve, hogy az örökség és annak megőrzése egyfajta erőforrás és hasznosítási lehetőség is.

Az intézkedés másik célja a települési önkormányzatok számára a vidéki temetők állapotának javítása, karbantartásuk, felújításuk, működési nehézségeik megoldása. Többek között: ravatalozók építése, felújítása, akadálymentesítése; temetői belső utak és járdák rekonstrukciója és építése; urnafal kialakítása, bővítése, felújítása; halottak ideiglenes elhelyezésére szolgáló tároló, halott hűtő kialakítása; hulladéktároló, illemhely kialakítása, felújítása; vizesblokk, kápolna, kiszolgáló építmények építése és felújítása; temetői kerítés rekonstrukciója és építése.

Kedvezményezetttek köre: települési önkormányzatok, települési önkormányzatok intézményei, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, önkormányzati társulások, egyházak

5.3.3 intézkedés: A közösségi terek fejlesztése az életminőség javítása céljából

A vidéki kistelepüléseknek jellemzően az előregedés, elvándorlás és elszegényedés problémájával kell szembenézniük. Fontos cél ezeknek a folyamatoknak a kezelése, olyan biztonságos, gazdaságilag életképes és élhető vidéki környezet fenntartása, amely megőrzi a megye vidéki területeinek értékeit. Kiemelt szerepet kell, hogy kapjanak a településeken működő IKSZT-k, művelődési házak, közösségi, civil szerveződések, hagyományőrző csoportok, amelyek jelentős szerepet játszanak és hozzájárulnak a település népességmegtartó erejének növeléséhez is. Heves megyében is tapasztalható probléma az elvándorlás, országos viszonylatban is jelentős mértékű. Ezeken a területeken a népességmegtartó képesség fontos cél, melyek közül a lakóterületekhez kapcsolódó közösségi terek fejlesztése elengedhetetlen. A kistelepüléseken a könyvtárak, művelődési intézmények, múzeumok infrastruktúrájának, programjaiknak koordinált fejlesztése szükséges a helyi közösségfejlesztés, a népességmegtartás érdekében.

Kedvezményezettek köre: települési önkormányzatok, települési önkormányzatok intézményei, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, önkormányzati társulások

5.3.4 intézkedés: Települési infrastruktúra fejlesztések a közbiztonság javítása érdekében

A közbiztonság javítása Heves megye településein kiemelt célként jelenik meg. A cél az, hogy az építészeti értékekben is megújuló települések, valamint a rend és a közbiztonság megerősítése megfordítja a hevesi falvak elnéptelenedésének folyamatát, biztosítja a megye lakosságának megtartását. Az intézkedés keretében tervezett beavatkozások a Heves megyei települések megnyugtató, kiegyensúlyozott közbiztonságát, a lakosság szubjektív biztonságérzetének fenntartását és javítását célozzák. A bűnmegelőzés természetesen nem kizárólag a rendőrség feladata, mindenkinek tenni kell érte, az egyes embereknek, a családoknak, a civil szervezeteknek, az iskoláknak, és persze az állami szerveknek is. Szükségszerű a megye területén a közbiztonság megerősítése, a polgárőri szervezetek sikeres működése, a bűnözés mennyiségi csökkentése, a védelem biztosítása mindenki számára. A fő cél a megyében élő állampolgárok biztonságérzetének javítása. A közbiztonság helyreállítása, megőrzése, továbbá a lakosság biztonságérzetének fokozása szempontjából vitathatatlanul a legfontosabb szerepe a bűnmegelőzésnek van. A társadalom számára lényegesen hasznosabb megelőzni a bűncselekményt, illetve az elkövetővé vagy az áldozattá válást, mint mozgásba hozni a bűnüldözés és a büntető igazságszolgáltatás igencsak költséges rendszereit annak érdekében, hogy felderítsék az elkövetett cselekményt és megbüntessék az elkövetőt. A térfelügyelő rendszerek kialakításának és működtetésének alapvető feladata, hogy a bűnmegelőzési és közbiztonsági célkitűzéseken túlmenően hozzájáruljon a közterületek rendjének, tisztaságának védelméhez, elősegítse azok jogszerű használatát, és az önkormányzati vagyron védelmét, illetve a közterületen elkövetett szabálysértések számának csökkenését.

Kedvezményezettek köre: települési önkormányzatok, civil szervezetek, polgárőrségek

5.3.5 intézkedés: Leszakadó településrészek komplex fizikai és társadalmi megújítása

A megye területén a hátrányos helyzetű, szegregált lakókörnyezetben élő állampolgárok fenntartható társadalmi integrációjának elősegítése nélkülözhetetlen a szegregációs helyzetből eredő problémák felszámolásához.

A társadalmi szempontból problémás családok egy-egy településen, illetve azokon belül is egy-egy településrészen koncentrálnak. Jellemző, hogy közülük sokan a település szélén található szegregátumok lakóházaiban laknak, mely ingatlanok komfort nélkülinek, illetve többnyire félkomfortosnak tekinthetők. Az egy területre koncentrált, lerobbant állapotú ingatlanokban lakó és az alacsony jövedelmű, iskolázottságú népesség számos helyen ún. szegregátumot alkot, ami nehézséget jelent az alacsony színvonalú társadalmi helyzetből való kitörésre. A roma lakosság felzárkóztatása, illetve a versenyszféra területén történő tartós munkához juttatásuk hosszú távra elhúzódóan nagyon komoly erőfeszítéseket igényel az államtól, a jelenleginél hatékonyabb foglalkoztatási-képzési-mentális fejlesztést is tartalmazó, kiszámíthatóan működő, az adott térség tartósan munkanélküli lakosaira koncentrált programok megvalósításával. Jelen intézkedés célja tehát az alacsony státuszú, telepszerű lakhatási körülmények között élő marginalizált csoportok mobilizációjának és lakhatási körülményeinek javítása. Kizárólag az integrálható szegregátumok esetében a lakhatási körülmények javításával, lakások felújításával, komfortfokozatuk emelésével, lakások kiváltásával, szociális bérlakások vásárlásával, építésével; valamint vadtelepek felszámolásával lehet eredményeket elérni.

Ezen programok keretei közt a településrészek köz-, gazdasági-, szolgáltatási és egyéb funkciókkal való ellátottságát emelő infrastrukturális intézkedések (épületek, utak, járdák, zöldfelületek stb. építése, felújítása) és ezekhez kötődő tartalmi, a leszakadást csökkentő, kohéziót, köz- és közlekedés-biztonságot, zöldfelületet növelő fejlesztések, akciók, programok megvalósítása lehetséges ezen intézkedés keretei közt. Fontos, hogy a lakhatás legalizálása, illetve a lakhatási biztonság növelése (bérleti szerződések, adósságkezelési programok) megtörténjen. Ezen komplex, infrastrukturális és soft elemeket ötvöző fejlesztések egymás hatását erősítve járulnak hozzá a lakosság szegregálódása és a településrész leszakadása enyhítéséhez. 2017-ben a TOP-4.3.1-15 számú támogatási konstrukció két ütemében, mely a leromlott városi területek rehabilitációját segítette elő városi területeken Gyöngyös, Heves, Kisköre, Füzesabony nyert el uniós támogatást mintegy 1,2 milliárd Ft értékben. A projektek célja a telepszerű körülmények között élők életkörülményeinek javítása, a hátrányos helyzetűek alapvető szociális képességeinek erősítése és a helyi közösségek kialakítása volt. 2018-ban és 2019-ben az EFOP-2.4.1-16 számú támogatási konstrukcióban, mely a szegregált élethelyzetek felszámolása komplex programokkal címet viselte, Átány, Kompolt, Kömlő, Mezőtárkány, Tarnalelesz és Tiszanána községekben közel 1 milliárd Ft összértékben szociális bérlakások építésével és a meglévők felújításával a lakhatási körülmények nagyban javultak, e mellett szociális munkások alkalmazásával egyéni, illetve családi fejlesztési tervek is elkészültek. A szegregált településrészek rehabilitációja azonban a 2021-2027-es uniós fejlesztési ciklusban is szükséges fejlesztési intézkedésként jelentkezik.

Kedvezményezettek köre: a szegregálódó településrészekkel rendelkező önkormányzatok, a települési önkormányzatok és intézményeik, illetve a gazdasági- és civil szféra.

5.3.6 intézkedés: A helyi identitás megerősítése és közösségformálás

A településfejlesztés előttünk álló megoldandó problémái döntően helyi szinten kezelhetők. Ez szükségessé teszi az önkormányzat és a helyi társadalom kapcsolatának erősítését és az együttműködés új típusú formáinak kialakítását. Lényegében egy „közakarató” helyi fejlesztéspolitika kialakítása szükséges. Emellett a népességmegtartás egyik eszköze lehet a helyi és térségi identitás erősítését szolgáló közösségek, szervezetek fokozottabb támogatása. Ezen célok eléréséhez olyan eszközök nyújthatnak segítséget, mint pl. a népi kézművesség értékeinek újraélesztése és terjesztése, mely egyszerre gazdasági és kulturális tevékenység, közösségformáló módszer és lehetőség, személyiségformáló, identitásalakító erő. A helyi lakosság identitásának növelése hosszú távon a civil szféra erősödését eredményezheti, amely jótékony hatással lehet a helyi gazdaság versenyképességére. A civil szervezeteknek törekedniük kell a civil társadalom fejlődésére, szerepet kell vállalni a helyi közösségek megerősítésében, az ehhez elengedhetetlenül szükséges emberi kapcsolatok kialakításában; közösségfejlesztéssel, közösségi munkával erősíteni kell a társadalmi kohéziót, a helyi identitást; közre kell működniük a helyi kulturális és természeti örökség közös gondozásában, a hagyományok ápolásában, a helyi tudás megőrzésében és átörökítésében. Ezeken túl aktívan rész kell, hogy vegyenek környezetük fejlesztési elképzeléseinek kialakításában is.

A helyi emberek identitástudata javításának egyik megfelelő módja a különböző, lehetőség szerint több korosztályt megmozgató rendezvények szervezése is. Ezeken kívül a közösségformálást erősítő akciók, programok, szemléletformáló kampányok szintén a helyi identitást erősítik és segítenek az elvándorlás megakadályozásában. A térségi helyi termékek, kifejezetten megyei hungarikumok bemutatása és pozicionálása, a nemzetiségek kultúrájának megőrzése, valamint a hagyományok tovább élése a hagyományörző kulturális szervezetek megújítása mellett identitáserősítő céllal is bír.

Kedvezményezettek köre: megyei és települési önkormányzatok, civil szervezetek, nonprofit szervezetek, kulturális intézmények és szervezetek, nemzetiségi önkormányzatok

5.3.7 intézkedés: Tudatos település – Okos város

Egy tudatos településen a döntéshozók a helyi szereplőkkel együttműködve kezükbe veszik az irányítást a település életének minden területén. A tudatos jelző a települések fejlődésével kapcsolatos döntések, és azok nyomán végrehatott fejlesztési tevékenységek előzményeit és következményeit felelősséggel végig gondoló, és a település tágabb környezetének érdekeit is szem előtt tartó településirányítási módra vonatkozik, egyfajta stratégiai tudatosságra, következetességre utal. Az okos települések (smart city/ smart village) a hosszú távon társadalmi, környezeti és pénzügyi szempontból fenntartható és élhető városok/térségek/falvak létrehozására törekszenek.

Az okos jelző eredetileg az ennek támogatását szolgáló technológiai és digitális megoldások széleskörű alkalmazását fedte le. Az utóbbi időben az okos településmodell szerint működő települések esetében az „okosság” jóval több ennél és kiterjed azoknak a horizontális településirányítási szempontoknak az okos kezelésére is, amiket a tudatos település megközelítés is fontosnak tart (például a fenntarthatóságon túl a részvételi tervezés, esélyegyenlőség, a hálózatépítés, az integrált gondolkodás stb.).

Vannak tehát átfedések a megközelítésekben, de míg az okos település (működési modell) minden érintett szereplő (például a településen működő szolgáltató vállalkozások) tevékenységét lefedi, a tudatos település elsősorban az önkormányzatok településfejlesztéssel és irányítással kapcsolatos feladataira, másrészt a helyi versenyképességet meghatározó tényezők tudatos alakítására és a versenyképesség növekedését eredményező tudatos működésre fókuszál.

A tudatosság erősítése nemcsak városok és várostérségek számára kínál lehetőséget és előnyt a versenyben, hanem a kistelepülések (községek és falvak) vagy együttműködő vidéki térségek közössége számára is, hiszen a lakosságmegtartás tudatos tervezése, a helyi megélhetési lehetőségek és a magasabb életminőség tudatos biztosítása ott is versenyképességi tényező.

A tudatos településmenedzsment megközelítés sem csak a városok számára nyit új távlatokat. A kistelepülések tudatosságában hangsúlyos elem a megoldások térségi szintű közös keresése, a koordinált feladatmegosztás, és az erőforrások térségi szintű egyeztetett hasznosítása

A tudatos településeken túl az okos városok létrehozása megyénk területén is egyre fontosabb szereppel bír.

Egy várost akkor nevezünk intelligensnek, ha fenntartható gazdasági fejlődését a hagyományos és digitális infrastruktúrába, humán és társadalmi tőkébe való kiegyensúlyozott befektetés révén, az érintett közösség érdeklőjeinek bevonásával, aktív részvételével, környezettudatos módon éri el.

Az okos város központi platformszolgáltatás létrehozásáról és működtetéséről szóló 252/2018. (XII.17.) Korm. rendelet szerint olyan település vagy településcsoport érdemes az okos városnévre, mely a természeti és épített környezetét, digitális kiépítettségét, valamint a települési szolgáltatások minőségét magas szinten tudja fejleszteni. Ebben a folyamatban pedig a fenntarthatóság és a lakosság bevonása is megkerülhetetlen szerepet tölt be. Az okos város együttműködik az üzleti és nonprofit szektorral, a közműcégekkel, tanácsadókkal, a felsőoktatási intézményekkel és nemzetközi szervezetekkel, hogy innovatív és környezettudatos technológiai megoldásokat használjon mindennapi feladatai megoldásában és hosszú távú céljai elérésében. Az okos város koncepció a következő három területre fókuszál az okos megoldásokat illetően: közlekedés, digitális írástudás és energetika. A legtöbb hazai megyei jogú városban még leginkább csak a közlekedésfejlesztésre, vagy infrastruktúra fejlesztésre, vagy a környezeti fejlesztésekre helyezik a hangsúlyt komplex fejlesztés helyett.

A térinformatika szerepe is egyre fontosabb lesz az okos városok életében, hiszen a térbeli és nem térbeli adatokat egyszerre képes megjeleníteni és elemezni is, amelyek fontosak lehetnek egy város fejlesztésénél, illetve irányításánál.

Heves megye területén jelenleg Eger rendelkezik mobilitási tervvel és a „smart city/okos város” tervvel. Ennek keretén belül korszerű városkártyát kaphat minden egri polgár aki ezen kártyát igényli. A névre szóló plastik kártya tulajdonosai számos helyen kapnak kedvezményt. Kb. 100 szolgáltatónál kedvezményt biztosít annak, aki felmutatja. Az okos város ingyenes wifit biztosít minden közösségi téren. Mindezekon túl elindult a digitális utastájékoztató rendszer telepítése, illetve a kényelmes, irányított parkolási rendszer fejlesztése. Kulcskérdés az összes helyi fejlesztés esetén a finanszírozás. A tervezett projektek nagy hányada a Modern Városok Program keretében indul, továbbá a kisebb települések lehetőségei is bővülnek, részben a Magyar Falu Program jóvoltából. Az európai és hazai trendeket áttekintve reménykedhetünk abban, hogy a 2021-2027-es európai uniós költségvetési ciklusban több forrás nyílik majd meg kifejezetten okos helyi fejlesztésekre mely által a települések működésének átforgalmazása is megtörténhet, az üzemeltetési költségek kapcsán pedig pályázati források is elérhetőek lesznek.

A cél, hogy megyénk (nagyobb) városai működésének „okos” alapokra helyezésével meg kell teremteni a folyamatos fejlesztés politikát, amely magába foglalja az okos technológiák, az okos adatok és az okos együttműködések következtében megnyíló lehetőségeket is, mindezt integrálva a város legfőbb társadalmi-gazdasági, politikai és környezeti víziójává.

Az intézkedés további, fentiekhez kapcsolódó célja a települések vonzóvá tétele az ott élők, illetve a letelepedni szándékozók számára okos, digitális megoldások alkalmazásával. Ennek keretében támogatható okos fejlesztések az online településmarketing és információs rendszerek létrehozása (Települési Szolgáltatási Térkép, Digitális Falu Platform, Online Munkaerőpiaci Térkép), bizonyos települési szolgáltatások (pl. kulturális gazdaság működése és közösségfejlesztés), a környezeti mutatók és az életkörülmények javítása okos megoldásokkal (Digitális Légszennyezettség-mérő Hálózat, illegális hulladéklerakás felszámolása).

Kedvezményezettek köre: önkormányzatok, vállalkozások, civil szervezetek, MÁV Zrt., Volánbusz Zrt.

5.3.8 intézkedés: Települési zöld infrastruktúrák kialakítása, fejlesztése

Zöld infrastruktúrának nevezzük azokat a természetes és félig természetes területeket, valamint egyéb növényzettel fedett és ökológiai funkciót betöltő területeket stratégiaileg megtervezett hálózatát, amelyet úgy terveztek és irányítanak, hogy széleskörű ökoszisztéma szolgáltatások nyújtására legyen képes. A zöld infrastruktúra gerincét a zöldfelületek/zöldterületek („zöld” elemek) és a vízfelületek („kék” elemek) adják. A zöld infrastruktúra más megközelítésben egy koncepcionális szemléletmód, amely célja, hogy – az ökoszisztéma elemeinek és kapcsolatainak védelmével és fejlesztésével – integrált módon biztosítsa az ökoszisztéma javakat és szolgáltatásokat, csökkentve a környezeti és klimatikus kockázatokat, ezáltal segítve a népesség helyben tartását.

A zöld infrastruktúra olyan rendszer, amely sokoldalú támogatást nyújt a települések számára: mérsékli az egyre gyakoribbá váló szélsőséges időjárási jelenségek hatását, ezáltal hozzájárul a klímavédelemhez és a hatékony, kiszámítható erőforrás-gazdálkodáshoz. Aktív teret biztosít a társadalmi részvételre, rekreációs, kikapcsolódási lehetőségeket biztosít, hozzájárul a település lakóinak fizikai és mentális egészségének javulásához. Mindezzel vonzóvá teszi a települési környezetet és erősíti a polgárok kötődését, a népesség megtartását. Ez a komplex, rugalmas, fenntartható rendszer tehát ökológiai, társadalmi és gazdasági előnyöket is hordoz. Az említett hatások – vagy azok hiánya – városi környezetben hatványozottan érzékelhető. Ennek okán szükség van a település egészét átgondoló, ökológiai szemléletű, a zöldfelületeket, zöldterületeket integratív módon kezelő tervre, amely megalapozza az akcióterületeken létrejövő közterületi beruházások fenntarthatóságát. A zöld infrastruktúra létrehozásának legjobb módja az integrált területgazdálkodás és a gondos, stratégiai területhasználat-tervezés. Különösen fontos a települési csapadékvíz-gazdálkodás korszerű szemléletének adaptálása érdekében a zöld és kék infrastruktúra rendszerekben a helyi intézkedések és a bel- és külterületi lefolyások összehangolása.

A jól megtervezett zöld és kék felületek számos szakterület problémáit tudják enyhíteni, kiemelkedőek a klímaalkalmazkodási, városi vízkormányzási, katasztrófavédelmi, víziközmű, levegőtisztasági, zajvédelmi és egészségügyi hasznai, illetve ökoszisztéma szolgáltatásokat is nyújtanak. A KEHOP Plusz a települési vízgazdálkodási, a víziközmű és energetikai beruházások mentén is lehetővé teszi az adott szakági projekt és a települési zöld infrastruktúrák együttes előkészítését, az adott probléma zöld infrastruktúrával történő megoldását, illetve további kapcsolódó zöldinfrastruktúra elemek kialakítását. A külterületi zöldinfrastruktúra és a vízgazdálkodási, víziközmű beruházások zöldinfrastruktúra megoldásainak előkészítése, megvalósítása KEHOP Pluszból, a kisléptékű vízmegtartás és a települések zöld infrastruktúrája a TOP Plusz keretében kaphat támogatást.

Az intézkedés segíti a zöldfelületi fejlesztéseket (pl. fásítások, parkosítások, zöldtetők, tetőkertek és a homlokzati zöldfelületek kialakítása), a csapadékvíz helyben kezelését és hasznosítását, a vízvisszatartási technológiák alkalmazásának elterjesztését, valamint a puffertérületek kialakítását fasorokkal és sövényekkel. A zöld hálózat új közösségi tereket, pihenőhelyeket, turisztikai vonzerőt, valamint munkahelyeket jelent, így a zöld infrastruktúra fejlesztése nem csak a klímaalkalmazkodást és a belterületi vízkárok enyhítését szolgálja, az ökoszisztéma szolgáltató rendszerek stabilizálása és fejlesztése gazdasági növekedést, munkahelyeket eredményez, esztétikai, ökológiai és társadalmi nyereséget generál.

Kedvezményezettek: települési önkormányzatok, civil szervezetek, társasházak, vállalkozások

5.3.9 intézkedés: Belterületi út- és járdafelújítások

A megye területén nagyrészt a rendszerváltás utáni években kiépült szilárd burkolatú belterületi utak, járdák állaga az elmúlt évtizedekben rendkívül leromlott. Ez lényegében minden települést, minden vállalkozást és minden lakost érint. Megyei szinten ez az önkormányzatok által jelzett egyik legfontosabb probléma, a felújításuk már elengedhetetlen feladatként fogalmazódik meg.

A megye települései részére ezen intézkedés célja, egyrészt az önkormányzati tulajdonú belterületi utak szilárd burkolattal történő kiépítése (azon településeken, ahol még ilyen utcák találhatóak) illetve felújítása, korszerűsítése, másrészt a gyalogjárdák kiépítése, illetve felújítása. Ezen fő célokon belül nagyon fontos az előkészítési tevékenység (tervezés, közbeszerzési eljárás), a fejlesztéssel érintett útszakasz műtárgyainak felújítása (pl.: híd), az út és környezetében lévő nyílt és zárt vízvezető rendszer felújítása, korszerűsítése, kialakítása, illetve az út tartozékainak felújítása, korszerűsítése, forgalomtechnikai létesítmények felújítása, korszerűsítése (pl.: jelzőtábla, jelzőlámpa cseréje, útburkolati jelek kialakítása, gyalogosvédő létesítmények felújítása).

Ezen intézkedéssel megyénk területén lehetővé válik a települési szolgáltatások és a közösségi közlekedési eszközök gyorsabb elérhetősége, a települések népességmegtartó képességének javítása, a gazdasági fejlődés és társadalmi innovációk gyors terjedésének elősegítése, a munkahelyek gyorsabb megközelíthetősége, a településkép javítása, az esélyegyenlőség segítése (akadálymentesítés) a komfortérzet növelése, valamint csökkenthető a közúti közlekedés okozta környezetterhelés.

Kedvezményezettek köre: települési önkormányzatok

5.3.10 intézkedés: Lakhatási feltételek javítása

A megye területén élő vidéki fiatalok (elsősorban a kisebb településeken élő fiatalok) lehetőségeiket tekintve az élet számos területén hátránnyal indulnak. Mind a számukra rendelkezésre álló – oktatási, egészségügyi, kulturális – szolgáltatások, mind a munkalehetőségek, az infrastrukturális feltételek és közösségi aktivitások tekintetében egy falusi/vidéki fiatal eltérő, kedvezőtlenebb helyzetben van, mint egy nagyobb településen élő fiatal.

Ebből adódóan magas az elvándorlás a vidéki fiatalok, és különösen a képzettebb, alkalmazkodó-képesebb rétegek körében, amely a vidéki térségek egy részének előregedéséhez, szociokulturális közegének romlásához és a szolgáltatások, közszolgáltatások eróziójához vezet, amely egyfajta öngerjesztő folyamatot alkotva még tovább szűkíti a vidéki fiatalok életésélyeit és növeli az elvándorlást.

A kevésbé fejlett településeken élő fiatalok jelentős része nem találkozik a helyben fellelhető munka-, illetve vállalkozási lehetőségekkel, így saját életpálya terveiknél nem is veszik figyelembe azokat. A helyi lehetőségek ismeretén túl sokszor hiányoznak azok a karrier és életpálya alakítási ismereteik és készségeik, amelyek segítségével a helyi lehetőségeket kihasználva érhetnék el a vágyott életminőséget. Ugyancsak kiemelkedő tényezője a fiatalok elvándorlásának a munkalehetőségek szűkössége mellett az egzisztenciateremtés másik fontos összetevőjének, az önálló lakhatás megteremtésének nehézsége. A fiatalok lakáshoz jutási lehetőségei nagyban befolyásolják az önálló életkezdést és a családalapítási terveket is.

Megyénk egyes települései vonatkozásában léteznek különböző önkormányzati kezdeményezések, amelyek a település népességmegtartó erejének növelését célozzák, többek között helyi gazdálkodási láncok megteremtésével, a fiatalok számára ösztöndíj lehetőségekkel, vagy egyéb, helyi lehetőségekhez és igényekhez szabott eszközökkel, ugyanakkor ezek a kezdeményezések szigetszerűek, illetve a tapasztalat megosztás intézményes fórumai is hiányosak.

Az önálló lakáshoz jutás tekintetében nagy előrelépést jelentett a 2015 júliusában bevezetett, majd elemeiben jelentősen bővült családi otthonteremtési kedvezmény (CSOK), amely használt, illetve új lakásépítéshez, vásárláshoz nyújt lehetőséget.

2019-ben kihirdetésre került a falusi CSOK-ra vonatkozó kormányrendelet. A program lényege, hogy 3 meglévő vagy vállalt gyermek után 10 millió forint vissza nem térítendő támogatást kapnak a családok.

A települési körbe az olyan ötezer lélekszám alatti helységek tartoznak, amelyek népessége 2003-2018. között csökkent, továbbá azok, amelyek a leghátrányosabb helyzetű járásokban található. A falusi CSOK bevezetése után hazánk területén 900 olyan kistelepülésen indult újra a népesség növekedése, ahol korábban lélekszámcsökkenés volt tapasztalható. Heves megye területén ezen kormányzati beavatkozás is nagyban segíti a fiatalok megtartását, illetve letelepedését. A Heves Megyei Önkormányzat mindezzel összefüggésben és a Heves megyei családok, családalapítás előtt állók, gyermekvállalást tervező és gyermeket nevelő szülők megbecsülése érdekében alkotta meg a Heves Megyei Családvédelmi Akciótervet, amelyet a Heves Megyei Közgyűlés a 2019. április 26-i ülésén a 17/2019. (IV.26.) számú határozatával fogadott el.

Szólnunk kell a Fecskeház Programról, mely vonatkozásában Heves megyében is egyre nagyobb igény mutatkozik. A program lényege, hogy a fiatal házaspárok külön erre a célra épített bérházakban bérelhetnek lakást, majd egy előtakarékosági szerződést vállalva tovább léphetnének egy saját vagy nagyobb otthonba. A cél az, hogy a bérlések olyan önálló ingatlannal nem rendelkező, 35 év alatti fiataloknak nyújtsanak majd segítséget, akik lakáscélú előtakarékoságot vállalnak, és 5 év után saját erőből kívánják megoldani a lakhatásukat. Az önkormányzati bérlések egy különálló lakhatási formát jelentenek. Megyénk területén a nagyobb városokra jellemzőek, leginkább alacsony jövedelműekre céloz és legtöbbször szegregált környékeken juttat embereket nem túl jó komfortérékű lakásokhoz. A lakások a legtöbb esetben a „piaci” árnál jóval alacsonyabb áron kerül bérbeadásba. A szociálisan rászoruló lakók anyagilag nincsenek jó helyzetben így elmondható, hogy önkormányzati fejlesztések híján ezen lakások állapota egyre inkább romlik.

Az intézkedés a szakképzett fiatalok letelepedését is fontosnak tartja. A kötelező önkormányzati feladatok egy részének ellátása egyre nehezebb feladatot ró az önkormányzatokra mivel jelenlegi dolgozóik egyre inkább az idősebb generáció tagjai közül kerülnek ki vagy távolról helyettesítéssel végzik el feladatukat. Ezáltal célként fogalmazódik meg olyan önkormányzati szolgálati lakások, családi házak építése, felújítása, amelyek az egészségügyi diplomával rendelkező (orvosok, fogorvosok, védőnők), szociális végzettségű szakemberek, illetve pedagógusok állandó vagy ideiglenes letelepítését szolgálja.

Kedvezményezetttek köre: a települési önkormányzatok és intézményeik

5.4. beavatkozás: Infokommunikációs fejlesztések

5.4.1 intézkedés: Vállalkozások informatikai fejlesztéseinek támogatása

Az IKT eszközök és megoldások vállalaton belüli használatának előtérbe helyezése, külső és belső hálózattal való ellátása, a digitális gazdaság előmozdítása, vagyis a vállalkozások IKT alkalmazásokkal és eszközökkel való ellátottságának javítása, az elektronikus, felhőalapú-szolgáltatások igénybevételének növelése versenyképességük növelése szempontjából elengedhetetlen.

Így a megyében működő vállalkozások, valamint a fejlesztési pólusok, tudásközpontok és térben koncentrálnak vállalati együttműködések (ipari parkok, klaszterek) esetében egyaránt ösztönözni szükséges az IT-technológiák üzletmenet segítő felhasználását és támogatni szükséges a komplexebb, magasabb informatizáltsági szintet lehetővé tevő, vállalaton belüli és üzleti folyamatokat egyaránt támogató, komplex vállalati és szervezeti infokommunikációs megoldások (vállalatirányítási rendszerek, ügyfélkapcsolat-kezelő rendszerek (CRM-ek), döntéstámogató megoldások, folyamatmenedzsment szoftverek stb.) alkalmazását.

Az intézkedés támogatja az elektronikus alkalmazások minél szélesebb körű igénybevételét (pl. e-számla, e-aláírás, e-fizetés) a KKV szektorban, melyek hozzájárulnak más vállalatokkal, illetve az állammal való hatékony együttműködéshez, a vállalat belső és külső működésének javulásához, ezáltal javítva a versenyképességét.

Az IKT eszközök használata jótékony módon hat a vállalkozások termelékenységére és gazdasági hatékonyságára, ezen keresztül elősegítve a versenyképességet és a társadalmi jólét növekedését.

Az intézkedés révén a vállalkozási tevékenység folyamata modernebbé és hatékonyabbá válik. A KKV-k képesek lesznek lépést tartani a kor technikai elvárásaival, ezáltal nő a versenyképességük, piacon maradási esélyük, az ellátási láncba bekapcsolódási szintjük, valamint erősödik a munkahelyteremtő- és megtartó képességük.

2016. év végén a vállalati komplex infokommunikációs és mobiltechnológiájának fejlesztésére, valamint a felhőalapú online üzleti szolgáltatások terjesztésének támogatására kiírt GINOP-3.2.2-8-2-4-16 támogatási konstrukciójú 29 db elnyert pályázat hardver és szoftverbeszerzései, webáruházak elindítása stb. sokat segített a megyei vállalkozások infokommunikációs fejlesztésében. Az elnyert összeg 224 millió Ft összegű volt.

Kedvezményezettek köre: vállalkozások, önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok

5.4.2 intézkedés: Közsféra informatikai fejlesztése; elektronikus közszolgáltatások elérhetővé tétele, megismertetése

A hatékonyan működő, ügyfélközpontú szolgáltató megye kiépítésének érdekében szükséges a megfelelő intézmények, folyamatok összhangjának megteremtése, a különböző adatbázisok konszolidációja, a jogszabályi és gazdaságossági szempontok figyelembe vételével azok összekapcsolása, vagy az adatmegosztás, adatkapcsolat lehetőségének biztosítása, valamint – ha kell, a szolgáltatások átalakításával – a meglévő szolgáltatások minőségének javítása, új szolgáltatások létrehozása, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása, az esélyegyenlőségi szempontok érvényesítése, és a szolgáltatás nyújtásához illetve igénybevételéhez kapcsolódó költség- és időszükséglet minimalizálása.

Mindezek miatt szükséges a közigazgatás belső folyamatainak és szervezetének átszervezéséhez kapcsolódva az informatikai háttér megújítása, valamint a kialakított szolgáltatások eljuttatása az ügyfelekhez.

A közigazgatásban használt informatikai rendszerek jelentős része nem képes az általa kezelt adatokat az ügyfelek, illetve más szerv számára elérhetővé tenni. A közigazgatás hatékonyságának növelése szempontjából fontos a közszolgáltatások minőségi fejlesztése, az elektronikus szolgáltatások széles körben történő elérhetővé tétele (e-közigazgatás), a gyors, költséghatékony és kényelmes ügyintézés megismertetése és alkalmazása. A közsféra informatikai infrastruktúrájának fejlesztése az informatikai működés tárgyi feltételeinek megteremtését jelenti, olyan informatikai eszközök, technológiák (pl. térinformatika), olyan innovatív folyamatok alkalmazását, amelyek az információközlést, feldolgozást, annak áramlását és kódolását hatékonyabbá és gyorsabbá teszik. Az e-kormányzás, az e-tanulás, az e-befogadás és az e-egészségügy komplex IKT fejlesztése a modern infokommunikációs rendszerbe történő bekapcsolódás informatikai feltételeit teremti meg.

Kedvezményezettek köre: települési önkormányzatok, civil szervezetek, költségvetési szervek

5.4.3 intézkedés: Az információs társadalom kiépítéséhez szükséges hálózatok fejlesztése

A társadalmi felhasználás növekedésének egyik gátja, hogy a rendelkezésre álló alkalmazásokat sem a vállalkozások, sem pedig az állampolgárok nem ismerik széles körben, és nem rendelkeznek a használathoz szükséges készségekkel. Ráadásul az alkalmazások használata sem mindig egyszerű. Az alacsonyabb felhasználói érdeklődést részben az is magyarázza, hogy a szolgáltatások kialakítása elsősorban nem társadalmi igény vezérelten, hanem központi programok mentén, kötelezési jelleggel történt. A társadalmi felhasználás növekedését, s ezáltal az információs társadalom fejlődését célzó elektronikus közigazgatási szolgáltatás- és tartalomfejlesztést alapvetően befolyásolja az intézmények, illetve a teljes intézményrendszer informatikai helyzete.

A hatékonyan működő információs társadalom kiépítéséhez elengedhetetlen az IKT-khoz való hozzáférés elősegítése, az e-technológiák használatának elterjesztése, WEB alapú szolgáltatási rendszerek működtetése és minőségének fokozása. Ehhez egy megfelelő hálózati infrastruktúra kiépítése, a kapcsolódó informatikai eszközállomány korszerűsítése, bővítése és a megfelelő infokommunikációt elősegítő infrastruktúra kiépítése (pl. szélessávú internethálózat) szükségeltetik. A Szupergyors Internet Program (SZIP) keretében megvalósuló hazai szélessáv-fejlesztések kapcsán a megyei kormányhivatalokban SZIP koordinátorokat jelöltek ki országszerte. A SZIP segítségével 2018-ban Rózsaszentmártonban, míg 2019-ben közel 250 millió forintból hat Heves megyei településen (Bodonyban, Csányon, Nagyúton, Kompolton, Egerfarmoson és Tarnaleleszen) épült ki szélessávú internet hálózat.

Kiemelten fontos tehát a modern, infokommunikációs eszközökkel történő technikák alapjául szolgáló IKT-infrastruktúra fejlesztése, az intézmények infokommunikációs eszközellátottságának, informatizáltságának növelése, új oktatási IKT tartalmak, (pl. felhőalapú) szolgáltatások kifejlesztése, bevezetése, valamint a kulcsfontosságú, nagy számú közösséget vonzó közösségi terek internet elérési pontjainak fejlesztése, internet elérési lehetőségeinek fejlesztése, az információ áramlás gyorsítása, ismeretátadás, és vétel megkönnyítése érdekében.

Kedvezményezették köre: települési önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozások, az iskolarendszeren kívüli képző intézmények, internetszolgáltatók, közigazgatási szervek

5.4.4 intézkedés: Digitális írástudatlanság felszámolása, IT-technológiák használatának ösztönzése

Az információs társadalom szempontjából a kulcskompetenciák közül különösen a digitális írástudásnak – az információtechnikai eszközök használatának készsége - és az információs írástudásnak (információs eszközök használata révén a tudásalkalmazási szint megnövelhető és megújítható) van kiemelt jelentősége.

A nagyfokú digitális írástudatlanság felszámolása, különös tekintettel a legnagyobb lemaradásban levők körében (az idősek, hátrányos helyzetűek, kistelepülésen élők és alacsony végzettségűek körében) kiemelten fontos, hiszen a digitális világban való jártasság versenyképesebb munkaerőt, igényesebb fogyasztót jelent, amelynek eredményeként nemzetközi vállalkozások számára Magyarország újra vonzóvá válhat. A digitális analfabetizmusnak rengeteg negatív hatása közül az egyik legsúlyosabb az, hogy ezek a diákok lemaradnak, kiszorulnak a munkaerőpiacról, viszont napjainkban egyre nagyobb teret hódít az iskolákban az a pedagógiai módszer, amely a hagyományos eszközök mellett, de akár helyettük is az elektronikus eszközöket részesíti előnyben. A digitális írástudásnak óriási szerepe van, hiszen a digitális oktatás szükségessége a COVID pandémiás helyzet okán is bebizonyosodott.

Az Általános Művelődési Központok, könyvtárak és a közösségi művelődés más színterei, pl. a művelődési házak, IKSZT-k, teleházak jelentős szerepet töltenek be abban, hogy az infokommunikációs kompetenciák mindenki számára hozzáférhetővé váljanak, csökkentve ezzel a digitális írástudás hiányát.

A távmunka és a rugalmas, elektronikus alapú foglalkoztatás elősegítése szintén fontos cél. Ilyen módon lehetőség nyílik pl. olyan személyek foglalkoztatására is, akik valamilyen testi vagy egészségi hátrány miatt munkanélküliségre voltak kényszerítve.

A területi felzárkózást elősegítve az elmaradott térségekben, egyes speciális adottságú térségtípusok esetében, és a kisebb népességszámú településeknél kiemelt prioritás kell, hogy legyen az információs és kommunikációs technológiákhoz való hozzáférés elősegítése, az informatikai, számítógép-felhasználói és idegen nyelvi ismereteket, kompetenciákat növelő képzési programok lebonyolítása, az e-technológiák használatának és minőségének fokozása, a kapcsolódó infrastruktúrák, közösségi hozzáférési pontok és a digitális jártasság, írástudás fejlesztése. A digitális írástudás felzárkóztató jellegű programjai mellett nem lehet elhanyagolni azokat a csoportokat sem, akik már rendelkeznek - adott esetben jelentős - informatikai tudással, de a globális versenyben csak további képzéssel, specializációval képesek részt venni.

Kedvezményezették köre: megyei és települési önkormányzatok, civil szervezetek, oktatási intézmények

HEVES MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAMJA (2021-2027)

Prioritás azonosítója, neve:		5. Város-vidék kapcsolatok környezettudatos fejlesztése								
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
2.5.Beavatkozás megnevezése: Az elérhetőség feltételeinek javítása										
5.1.1.	Közúthálózat fejlesztése	Heves megye	önkormányzatok, Magyar Közút Nzrt., NIF Zrt.	önkormányzatok, a megye lakossága	2021-2027	160 000	uniós/hazai	Zöldebb, karbonmentes Európa, Jobban összekapcsolódó Európa	épített/felújított út (km) épített/felújított parkoló (db)	igen
5.1.2.	Intelligens közösségi közlekedés	Heves megye	önkormányzatok, Magyar Közút Nzrt., NIF Zrt., MÁV Zrt., Volánbusz Zrt.	önkormányzatok, a megye lakossága	2021-2027	21 000	uniós/hazai	Zöldebb, karbonmentes Európa, Jobban összekapcsolódó Európa	épített/felújított intermodális csomópont (db) járműpark fejlesztés (db) kiépített szolgáltatás (db)	igen
5.1.3.	Vasút szerepének növelése	Heves megye	önkormányzatok, NIF Zrt., MÁV Zrt.	önkormányzatok, a megye lakossága	2021-2027	3 000	uniós/hazai	Zöldebb, karbonmentes Európa, Jobban összekapcsolódó Európa	felújított vonalszakasz (km) villamosított vonalszakasz (km) kiépített szolgáltatás (db)	igen
5.1.4.	Kerékpárút hálózat fejlesztése	Heves megye	önkormányzatok, Magyar Közút Nzrt., NIF Zrt.	önkormányzatok, a megye lakossága	2021-2027	23 500	uniós/hazai	Zöldebb, karbonmentes Európa, Jobban összekapcsolódó Európa	épített/felújított kerékpárút (km) kiépített szolgáltatás (db)	igen
5.2. Beavatkozás megnevezése: Stratégiai erőforrások megóvása, természet és környezetvédelem										

HEVES MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAMJA (2021-2027)

5.2.1.	Ivóvíz minőségének javítása, távlati vízbázisvédelem	Heves megye	települési önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozások, vízmű vállalatok	lakosság, önkormányzatok vállalkozások	2021-2027	165 000	uniós/hazai	Zöldebb, karbonmentes Európa	Érintett lakosság száma (fő) Érintett terület nagysága (ha)	nem
5.2.2.	Ár- és belvízvédelem	Heves megye	települési önkormányzatok, területileg illetékes vízügyi igazgatóságok, vállalkozások	lakosság, önkormányzatok , vállalkozások	2021-2027	60 000	uniós/hazai	Zöldebb, karbonmentes Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Épített/felújított vízvezető árkok, csatornák hossza (km) Árvízvédelmi intézkedések előnyeiből részesülő lakosság (fő) Ár- csapadék és belvízkároktól megvédett terület (ha) Megerősített partfal szakasz hossza (km)	nem
5.2.3.	Hatékony hulladékgazdálkodás feltételeinek megteremtése; folyékony hulladék elvezetése és kezelése	Heves megye	települési önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozások, vízmű vállalatok, önkormányzati hulladékgazdálkodási társulások	lakosság, önkormányzatok , vállalkozások	2021-2027	1 500	uniós/hazai	Zöldebb, karbonmentes Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Épített/felújított szennyvízhálózat hossza (km) Szennyvízcsatornával ellátott lakóegységek száma (db) Szennyvízkezeléssel ellátott lakosok száma (fő) Rekultivált hulladéklerakók száma (db)	igen
5.2.4.	Közvilágítás korszerűsítése	Heves megye	települési önkormányzatok, civil szervezetek, gazdálkodó szervezetek	lakosság, önkormányzatok , vállalkozások	2021-2027	500	uniós/hazai	Zöldebb, karbonmentes Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Energiamegtakarítás mértéke(kW) Felújított lámpatestek száma (db)	nem
5.2.5.	Természetvédelmi területek és értékek megóvása	Heves megye	települési önkormányzatok, civil szervezetek, oktatási intézmények, vállalkozások, Nemzeti Park Igazgatóságok	lakosság, önkormányzatok , vállalkozások, civil közösségek	2021-2027	9 000	uniós/hazai	Zöldebb, karbonmentes Európa	A projekt által megvédett értékek vagy megtakarított áthelyezési szükséglet (db)	igen

HEVES MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAMJA (2021-2027)

5.2.6.	Bamamezős területek hasznosítása	Heves megye	települési önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozások	lakosság, önkormányzatok, vállalkozások	2021-2027	17 000	uniós/hazai	Zöldebb, karbonmentes Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Funkcióváltással felújított bamamezős területek nagysága (ha)	nem
5.2.7.	Környezettudatosság ösztönzése	Heves megye	települési önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozások	lakosság, önkormányzatok, vállalkozások, civil közösségek	2021-2027	300	uniós/hazai	Zöldebb, karbonmentes Európa	Lebonyolított programok száma (db) Lebonyolított képzések száma (db)	igen
5.3. Beavatkozás megnevezése: Fenntartható település- és térszerkezet										
5.3.1.	Az önkormányzati közszolgáltatást nyújtó intézmények fejlesztései	Heves megye	települési önkormányzatok, önkormányzati társulások, települési önkormányzatok intézményei	A fejlesztéssel érintett településen élő lakosság.	2021-2027	80 000	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa, Zöldebb, karbonmentes Európa, Szociálisabb Európa	Felújított önkormányzati intézmények száma (db)	igen
5.3.2.	Vonzó települési arculat megteremtése	Heves megye	települési önkormányzatok, települési önkormányzatok intézményei, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, önkormányzati társulások, egyházak	A fejlesztéssel érintett településen élő lakosság.	2021-2027	85 000	uniós/hazai	A polgáraihoz közelebb álló Európa, Zöldebb, karbonmentes Európa	Felújított épületek, parkolók, közterületek száma (db)	igen
5.3.3.	A közösségi terek fejlesztése az életminőség javítása céljából	Heves megye	települési önkormányzatok, települési önkormányzatok intézményei, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, önkormányzati társulások	A fejlesztéssel érintett településen élő lakosság.	2021-2027	20 000	uniós/hazai	A polgáraihoz közelebb álló Európa, Szociálisabb Európa, Zöldebb, karbonmentes Európa	Felújított kulturális és szabadidő eltöltését szolgáló intézmények száma (db)	igen

HEVES MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAMJA (2021-2027)

5.3.4.	Települési infrastruktúra fejlesztések a közbiztonság javítása érdekében	Heves megye	települési önkormányzatok, civil szervezetek, polgárőrségek	A fejlesztéssel érintett településen élő lakosság.	2021-2027	500	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, Zöldebb, karbonmentes Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Közterületi térfegyelő kamerák száma (db)	Igen
5.3.5.	Leszakadó településrészek komplex fizikai és társadalmi megújítása	Heves megye	a szegregálódó településrészekkel rendelkező önkormányzatok, a települési önkormányzatok és intézményeik, illetve a gazdasági- és civil szféra.	Alacsony státuszú népesség	2021-2027	1 100	uniós/hazai	A polgáraihoz közelebb álló Európa, Szociálisabb Európa	Szociális városrehabilitációs beavatkozások által érintett terület nagysága (ha), Városrehabilitációs beavatkozások által érintett lakosok száma (fő), Település-rehabilitációs beavatkozások által érintett terület nagysága (ha), Település-rehabilitációs beavatkozások által érintett lakosok száma (fő), Helyi társadalmi akciókban résztvevők száma (fő)	Igen
5.3.6.	A helyi identitás megerősítése és közösségformálás	Heves megye	megyei és települési önkormányzatok, civil szervezetek, kulturális intézmények és szervezetek, nonprofit szervezetek, nemzetiségi önkormányzatok	Főként a falusi településeken élő lakosság	2021-2027	3 000	uniós/hazai	Szociálisabb Európa	Helyi identitást növelő programok száma (db), támogatott civil szervezetek száma (db)	Igen
5.3.7.	Tudatos település – Okos város	Heves megye	városi jogállású önkormányzatok, vállalkozások, civil szervezetek, MÁV Zrt., Volánbusz Zrt.	lakosság, önkormányzatok, vállalkozások	2021-2027	7 500	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, Zöldebb, karbonmentes Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Újjonnan elérhető elektronikus közszolgáltatások száma (db) A fejlesztéssel érintett szolgáltatási ágazatok száma (db) Bevonásra kerülő lakosság (fő)	nem

HEVES MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAMJA (2021-2027)

5.3.8.	Települési zöld infrastruktúra kialakítása, fejlesztése	Heves megye	települési önkormányzatok, civil szervezetek, társasházak, vállalkozások	önkormányzatok , vállalkozások, civil szervezetek	2021-2027	4 000	uniós/hazai	Zöldebb, karbonmentes Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás érdekében újonnan épített vagy korszerűsített zöld infrastruktúra (ha)	nem
5.3.8.	Belterületi út- és járdafelújítások	Heves megye	települési önkormányzatok	lakosság, önkormányzatok , vállalkozások	2021-2027	2 700	uniós/hazai	Jobban összekapcsolódó Európa, Zöldebb, karbonmentes Európa	Épített/felújított utak hossza (km) Épített/felújított járdák hossza (km) Kialakításra kerülő/felújított parkolóhelyek száma (db)	nem
5.3.9.	Lakhatási feltételek javítása	Heves megye	a települési önkormányzatok és intézményeik	lakosság	2021-2027	3 000	uniós/hazai	Szociálisabb Európa, A polgáraihoz közelebb álló Európa	Letelepülők száma (fő) Település lakosságának növekedése (fő)	nem
5.4. Beavatkozás megnevezése: Infokommunikációs fejlesztések										
5.4.1.	Vállalkozások informatikai fejlesztéseinek támogatása	Heves megye	gazdasági társaságok	vállalkozások	2021-2027	1 000	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, Jobban összekapcsolódó Európa	Újonnan elérhető elektronikus alkalmazások száma (db) Újonnan kialakított vállalati és szervezeti infokommunikációs megoldások száma (db)	nem
5.4.2.	Közsféra informatikai fejlesztése; elektronikus közszolgáltatások elérhetővé tétele, megismertetése	Heves megye	települési önkormányzatok, civil szervezetek, költségvetési szervek	lakosság, önkormányzatok , vállalkozások, költségvetési szervek, civil közösségek	2021-2027	1 000	uniós/hazai	Intelligensebb Európa	A fejlesztéssel érintett közigazgatásban dolgozók száma (fő) Újonnan elérhető elektronikus közszolgáltatások száma (db)	nem
5.4.3.	Az információs társadalom kiépítéséhez szükséges hálózatok fejlesztése	Heves megye	települési önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozások, az iskolarendszeren kívüli képző intézmények,	lakosság, önkormányzatok , oktatási intézmények tanulói, civil közösségek	2021-2027	1 200	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, Jobban összekapcsolódó Európa	Újonnan beszerzett eszközök száma (db) Újonnan kialakított internetelérési pontok száma (db)	igen

HEVES MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAMJA (2021-2027)

			internetszolgáltatók, közigazgatási szervek							
5.4.4.	Digitális írástudatlanság felszámolása, IT technológiák használatának ösztönzése	Heves megye	megyei és települési önkormányzatok, civil szervezetek, oktatási intézmények	lakosság, vállalkozások, civil közösségek	2021-2027	1 000	uniós/hazai	Intelligensebb Európa, Szociálisabb Európa	Lebonyolított képzések száma (db) Újonnan kialakított internetelérési pontok száma (db)	igen

A beavatkozások pénzügyi ütemterve:

Beavatkozás megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás 2021-2027 (millió Ft)
5.1. Beavatkozás: Az elérhetőség feltételeinek javítása	124 500	83 000	207 500
5.2. Beavatkozás: Stratégiai erőforrások megóvása, természet és környezetvédelem	151 980	101 320	253 300
5.3. Beavatkozás: Fenntartható település- és térszerkezet	124 080	82 720	206 800
5.4. Beavatkozás: Infokommunikációs fejlesztések	2 520	1 680	4 200
Összesen:	403 080	268 720	671 800

III. A végrehajtás módja és feltételrendszere, ellenőrzési rendszere

A Program végrehajtásában közreműködő szereplők és felelősségi körük rövid leírása

Az operatív programok közvetlen koordinációját az uniós fejlesztések koordinációjáért felelős minisztérium kijelölt szervezeti egysége végzi az egyes programok saját, a releváns minisztérium keretein belül működő programfelelősökkel együttműködve. Ez a szervezeti egység végzi a stratégiai jellegű pályázatok beazonosítását és benyújtásának koordinációját, monitorozza a programokat, működteti az önerő és előkészítő alapot, a tervezés és végrehajtás során biztosítja a programok és az OP-k közötti összhangot.

A fejlesztéspolitikai intézményrendszer jelenlegi formájában 2014. január 1. óta működik. Ekkor kerültek az operatív programok irányító hatóságai az ágazati minisztériumok intézményi keretei közé. Olyan intézményrendszer került így kialakításra, amely a lehető legnagyobb mértékben segíti a hatékonysági és abszorpciós szempontok teljesülését, és melynek értékeit a tagállam a 2021-2027-es programozási időszakra is fenn kívánja tartani. Az irányító hatóságok (IH) biztosítják, hogy az irányítási rendszerekhez kapcsolódó feladatok hatékony és eredményes módon teljesüljenek, különös tekintettel az uniós „Közös Rendelkezésekről szóló Rendelet” (CPR) 66-69. cikkelyeire. Az IH szervezeti struktúrák a funkciók elkülönítésének elvére figyelemmel kerültek meghatározásra. A közreműködő szervezet (KSZ) az IH feladatok közül az erre vonatkozó írásos megállapodásban meghatározottakat láthatja el, a CPR 65. cikkelyének megfelelően. A Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz kivételével a szektorális programok esetében KSZ nem kerül kijelölésre. A TOP Plusz és a MAHOP Plusz esetében a Magyar Államkincstár, mint KSZ kerül bevonásra.

Az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter irányítja a fejlesztéspolitikai kormány-döntések előkészítő szerve, a Fejlesztéspolitikai Koordinációs Bizottság (FKB) munkáját, amely a kormány fejlesztéspolitikai ügyekben eljáró döntéselőkészítő szerve. Az FKB már a 2014-2020 programozási időszakban is működött. Az FKB működése biztosítja, hogy a fejlesztéspolitikában érintett szereplők megfelelő információval rendelkezzenek, illetve a Kormány elé megalapozott, megvitatott javaslatok kerüljenek. Szintén az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter irányítja a Támogatásokat Vizsgáló Iroda (TVI) munkáját is, mely az állami támogatások versenyszempontú ellenőrzésének központi koordináló szerve. Az uniós értékhatárt elérő uniós támogatásból megvalósuló közbeszerzések ellenőrzését a Közbeszerzési Felügyeleti Főosztály (KFF), míg azok uniós értékhatár alatti, de nemzeti értékhatár feletti uniós támogatásból megvalósuló közbeszerzések ellenőrzését az IH végzi. Az Audit Hatóság (AH) feladatait az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság (EUTAF) látja el. Az operatív programokat nyomon követő Monitoring Bizottságok mellett Partnerségi Megállapodás szintű monitoring bizottság is felállításra kerül, amely a végrehajtási intézményrendszer szereplői, egyéb érintett kormányzati szereplők, valamint a meghatározó társadalmi, szakmai és civil partnerek részvételével átfogóan követi nyomon a programok megvalósulását.

A Pénzügyminisztérium útmutatója alapján a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz) néven a 2021-2027-es időszakban is meghatározásra kerül decentralizált, a területi alapú fejlesztéseknek teret adó operatív program, amelynek irányító hatósága a Pénzügyminisztérium lesz. A TOP Plusz forrásokból megvalósuló helyi fejlesztéseket a 2021-2027-es időszakra vonatkozó megyei integrált területi programok (ITP) tartalmazzák. Az ITP illeszkedik a TOP Plusz intézkedéseibe, valamint Heves Megye Területfejlesztési Koncepciójának és Területfejlesztési Programjának céljaihoz.

A területi szereplők az Irányító Hatóság (IH) által közreadott módszertan alapján dolgozzák ki a kiválasztási kritériumokat, amelyeket a TOP Monitoring Bizottság hagy jóvá. Ezt követően az elkészült ITP-eket az IH-hoz benyújtják. Az ITP-k értékelésre kerülnek, különösen a területi szereplők tematikus és területi forrásallokációja és indikátorvállalásai alapján, majd a Kormány dönt róla. Az IH felelős a felhívások elkészítéséért, a támogatási kérelmek befogadásáért és értékeléséért.

Azon felhívások esetében, melyekre nem csak a területi szereplő vagy többségi tulajdonában lévő gazdasági társasága jogosult támogatási kérelmet benyújtani, az IH a benyújtott támogatási kérelmekről születő döntés megalapozása érdekében döntés-előkészítő bizottságot (DEB) hív össze, melynek a megyei közgyűlés által delegált személy is tagja. Egy projekt kizárólag akkor támogatható, ha az IH és a megye által delegált tag is támogatja azt. A támogatási kérelmekről a DEB javaslatát figyelembe véve az IH vezetője dönt, melyet az általános szabályok szerint zajló kedvezményezettekkel történő projektfejlesztés, szerződés-kötés és végrehajtás követ.

A területfejlesztési program végrehajtásában Heves Megye Önkormányzata elsősorban saját hivatala, illetve a többségi vagy 100%-ban tulajdonában lévő gazdasági társaságok meglévő kapacitásaira épít. A feladatok konkretizálódása alapján ezek a kapacitások tovább bővíthetők, a szükségletek függvényében. A programok megvalósítása során a megye építeni szeretne a megye települései, szakmai szervezetei, vállalkozásai, civil szervezetei együttműködésére, az agglomerációt és a régió gazdaságfejlesztését érintő ügyekben, valamint a határon átnyúló programok vonatkozásában pedig a környező megyékkel való közös tervezésre és megvalósításra.

Heves Megye Önkormányzatával együttműködő szervezetek a tervezés folyamata során magában a tervezésben és a társadalmi egyeztetések terén is segítséget nyújtottak. Ezek a szervezetek szakmai közreműködőként a megvalósítás folyamatában is részt kívánnak venni, a megyei önkormányzattal pedig számít azok konstruktív együttműködésére. Az együttműködő szervezeteket a Stratégiai Program "A partnerségi terv végrehajtása" című fejezete tartalmazza.

Közreműködő szereplők	Felelősségi kör
Az adott Operatív Program/fejlesztési forrás végrehajtását felügyelő Irányító Hatóságot magában foglaló minisztérium	Tárgyalási folyamat eredményeként a területi stratégia és projektlista jóváhagyása. Egyes projektek megfelelőségének megállapítása (KSZ értékelés/javaslat alapján). A TOP/ágazati OP-k terhére kiírandó pályázatok egységes elemeinek a jóváhagyása, felhívások elkészítése Megvalósításhoz kapcsolódó keretfeltételek biztosítása, szabályozása. Megvalósítás során felmerülő módosítási igények kezelése. OP indikátorok teljesülésének nyomon követése Döntés előkészítés és döntéshozatal
Az adott Operatív Program/fejlesztési forrás Közreműködő Szervezete	egy-egy projekt kapcsán a szakmai minimumnak való megfelelés vizsgálata (tartalmi és formai megfelelés) Hagyományos KSZ feladatok elvégzése (ellenőrzés, kifizetés stb.) OP indikátorok teljesülésének nyomon követéséhez és a projektek előrehaladásáról információ szolgáltatása
Heves Megyei Önkormányzat	Területi tervek elfogadása A területi tervek megvalósításának koordinálása. A megyei szintű indikátor vállalások teljesülésének nyomon követése.

	<p>A megyei program értékelése.</p> <p>Területi értékelési szempontok megadása a projekt kiválasztáshoz.</p> <p>Felhívások véleményezése</p> <p>Projekttek döntéshozatalában való szerepvállalás</p>
Heves Megyei Önkormányzati Hivatal	<p>Területi tervek elkészítése</p> <p>Projekttek döntés előkészítése együttműködésben az Irányító Hatósággal</p> <p>A megyei program értékelés elkészítése</p> <p>A Heves Megyei Önkormányzat saját projektjeinek szakmai megvalósítása és menedzsment feladatainak ellátása</p>
Heves Megyei Önkormányzat többségi vagy kizárólagos tulajdonában álló gazdasági társaságok	<p>projektfejlesztés, támogatási kérelem összeállítása, menedzsment feladatok ellátása</p>
Kedvezményezettek	<p>A projektek minél teljesebb körű előkészítése, a projekt megvalósítás során együttműködés az IH/KSZ/megye szervezetekkel.</p>

A Heves Megyei Közgyűlés döntéseinek előkészítését tervezési feladatok szempontjából a Heves Megyei Közgyűlés Vidékfejlesztési és Határon Túli Ügyek Bizottsága segíti, míg támogatási kérelmekkel kapcsolatosan a Megyei Döntés-előkészítő és Pályázatértékelő Ideiglenes Bizottság jár el. A Heves Megyei Önkormányzat, többségi vagy 100%-ban tulajdonában lévő gazdasági társaságok fő feladata a területfejlesztési elképzelések – főként a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) majd a 2021-2027-es európai uniós fejlesztési ciklusban a TOP Plusz pályázatok keretében történő – megvalósításának szakmai támogatása (támogatási kérelmek összeállítása, tanulmányok készítése, menedzsmenti feladatok ellátása).

Eredményesség vizsgálata és értékelése

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (Tft. Tv.), illetve a területi monitoring rendszerről szóló 37/2010. (II.26.) Kormányrendelet értelmében a megyei önkormányzat feladata, hogy nyomon követi és értékeli saját megyei területfejlesztési koncepciójának és területfejlesztési programjának végrehajtását.

A program teljesítése az alábbi két szempont szerint határozható meg:

- Szakmai szempontból a program teljesítettnek tekinthető, ha az abban megfogalmazott célokat mérő számszerűsített célértékek elérésre kerülnek.
- Pénzügyi szempontból a program akkor teljesül, ha a végrehajtására allokált források szabályosan, az előre meghatározott időbeli ütemezés szerint maradéktalanul felhasználásra kerülnek.

Az uniós operatív programokhoz az adott operatív programhoz kapcsolódó értékelési rendszer fog tartozni. A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz tervezése és végrehajtása során – beleértve a fenntartható városfejlesztés eszközre való kijelölést is – figyelemmel kell lenni a települések fejlettségi különbségeire. Az ehhez szükséges település tipizálás szempontrendszerének kialakításához a következő témaköröket kell alkalmazni: gazdasági adottságok, demográfiai tendenciák, kedvezményezetti besorolás, közműellátottság.

IV. Környezeti értékelés

A környezeti értékelés, a prioritás-specifikus környezeti hatásokat értékelő megállapítások a program mellékletét képező, „Heves Megye Területfejlesztési Programja (2021-2027) Területi hatásvizsgálata” című dokumentumban szerepelnek. Az alábbi táblázatban összefoglaltuk a területi hatásvizsgálati dokumentum a fejlesztési prioritások szempontjából releváns megállapításait.

Prioritások	Területi hatásvizsgálat prioritáshoz kapcsolódó megállapításai
<p>1. Prioritás: A megye kiemelt ipari ágazatainak fejlesztése az üzleti környezet javításával</p>	<p>Komplex programok támogathatók, melyek eredményeként nő a foglalkoztatottak száma. A beavatkozási logika ezen alrendszerének megvalósulása esetén társadalmi hozadék az életszínvonal fokozatos emelkedése. A projektsomag a nagyobb hozzáadott érték képződéséhez, valamint a mezőgazdaság kibocsátásainak kapacitásnövekedéséhez járul hozzá. Csak részben, vagy egyáltalán nem hasznosított erőforrásokhoz nyúl hozzá a program ezen része, amittől egyaránt remélhetők gazdasági és társadalmi hozadékok. Kiegyensúlyozottabb gazdaságélénkítéssel a foglalkoztatási helyzet javulása prognosztizálható, mely által mérséklődik a térséget elhagyók száma, valamint a falvak irányából a városok felé történő belső migráció lassulása várható. Energetika területén nemzetgazdasági célú beruházások támogathatók, és helyi léptékű erőforrás takarékoság alakítható ki.</p>
<p>2. Prioritás: Helyi adottságokra épülő, fenntartható turizmusfejlesztés</p>	<p>A Program rendkívül összetett szolgáltatáscsoportot kíván fejleszteni. Az egyedi, önmagában is piacképes turisztikai attrakciók kifejezetten alkalmasak a vendégéjszakák számának növelésére, ezért – igény szerint – további szálláshelybővítésen kell, hogy átessenek. A turistafogadás feltételeinek javítása összetett feladat, mely három tényező – szuprastruktúra, attrakció, infrastruktúra - szinergiája alkotja, melyek együttműködésével lényegesen csökkenthető a szezonális. A projektsomag hatására várhatóan enyhén növekedni fog a megyébe látogató turisták száma, mindazonáltal az átlagos tartózkodási idő növekedése ezzel párhuzamosan nem biztosított. A megye gazdasági szereplőinek egyaránt érdeke, hogy az ide érkező turisták színvonalas programokkal és megfelelő minőségű szolgáltatásokkal körülvéve töltsék el szabadidejüket és elégedett, visszajáró vendégekké váljanak. A szezonális kapcsán meglévő, ismert fehér foltok egy része vélhetően el fog tűnni, ami által a megye turisztikai erőforrásai kedvezőbb hatásokkal forgathatók a társadalom javára.</p>
<p>3. Prioritás: Versenyképes agrárium, helyi termék központú vidékfejlesztés</p>	<p>A gazdaságok korszerűsítésének eredményeként javulna a termelési szerkezet, a megváltozott üzemsztruktúrához igazodó eszköz-ellátottság alakulna ki. Mind a piaci lehetőségeket, mind a termelés koncentrációja és a feldolgozás közötti kapcsolatot erősítheti és javíthatja a mezőgazdasági termelés és a termékek minőségének javulása is. A gazdasági érdekek hosszútávú fennmaradását segíti, amely a megyei terület használat optimális és környezettudatos megóvását is eredményezi. A precíziós mezőgazdaság lehetőségeit tudja a program ezáltal kiaknázni, és a fiatalabb generáció helyben tartása is megvalósulhat.</p>

<p>4. Prioritás: Értéktudatos és befogadó társadalom megteremtése</p>	<p>A prioritásban kialakításra kerülő intézkedések keretében az egyének és a társadalmi hálózatok megerősítése és infrastrukturális intézkedések révén javul a megye népességének változásokhoz való alkalmazkodóképessége, képzési szintje, illetve fizikai és mentális egészsége. A prioritás megvalósulása, illetve nyújtott szolgáltatásai révén növekszik a népesség aktivitása, javulnak foglalkoztatási esélyei, illetve nő a megye népességmegtartó ereje. A családok helyben maradását segítik a beavatkozások, lehetőséget adva arra, hogy a szülők a gyermeknevelés mellett munkát vállaljanak. A lehetőség a gazdasági potenciált is erősíti, növeli a helyi fogyasztást, és a családok vagyoni helyzetén is javíthat. A munkaerő helyben maradása gazdasági potenciáljának alapköve, hogy megfelelő képzettséggel rendelkező szakemberek tudjanak munkába állni. Ugyan ezen felvetés igaz az innovatív, termelést növelő gazdasági szereplő megyébe vonzása szempontjából. A társadalom minden tagjának kiemelt érdeke, hogy életvitele és lehetőségéhez mérten a legkorszerűbb ellátást tudja igénybe venni. A társadalmi befogadás erősítése a foglalkoztathatóvá válás elősegítésével megvalósulása esetén társadalmi hozadék az életszínvonal fokozatos emelkedése. A rekreációs tevékenységek jelentős mértékben járulnak hozzá az egészséges élethez, a lakosság helyben maradásához, és ezáltal a gazdaság erősödéséhez, vagy akár a turisztikai vendégéjszakák növeléséhez.</p>
<p>5. Prioritás: Város-vidék kapcsolatok környezettudatos fejlesztése</p>	<p>A megközelítési lehetőségek biztosítása, minőségének javítása jelentős hozzájárulást adhat a vidéki életforma fenntartásához. Mindamellet, hogy a társadalom profitál, a gazdasági tőke is könnyebben aktiválódik a megközelíthetőség javításával, jelentős méretű vállalkozások alakíthatók ki, és ezek kiszolgálására a KKV potenciál szintén erősödhet. Az épített környezet rehabilitációja, zöldítése és modernizálása (bár ezek sokszor ellentétes koncepciók) segítik helyben tartani a lakosságot, és betelepülni más területekről újabb lakókat. A társadalom elégedettsége új beruházásokra ösztönöz, új szolgáltatások elterjedését segíti elő.</p>

V. A teljesítés-igazolás követelményrendszerének kialakítása

A program teljesítése az alábbi két szempont szerint határozható meg:

1. Szakmai szempontból a program teljesítettnek tekinthető, ha az abban megfogalmazott célokat mérő számszerűsített indikátor célértékek elérésre kerülnek.
2. Pénzügyi szempontból a program akkor teljesül, ha a végrehajtására allokkált források szabályosan, az előre meghatározott időbeli ütemezés szerint maradéktalanul felhasználásra kerülnek.

Amennyiben a megyei szintű intézményrendszer valós kompetenciákkal rendelkezik majd a program végrehajtásában, akkor fontos feladata lesz mind a szakmai, mind pedig a pénzügyi teljesítés nyomon követése és igazolása is. (Várhatóan eltérő feladatai lesznek a teljesítésigazolás kapcsán a TOP forrásokból megvalósuló, illetve az egyéb pl. a hazai forrásból megvalósuló fejlesztések kapcsán.)

A teljesítésigazolás alapja minden esetben a programban megfogalmazott fejlesztési prioritások megvalósítását szolgáló konkrét beavatkozások eredményeként megvalósuló teljesítések összessége. Ennek méréséhez elengedhetetlen a rendszeres időközönként történő projektszintű – az adott projekt pénzügyi és fizikai megvalósulására vonatkozó – adatszolgáltatás. Várhatóan ez a nemzeti szinten egységes – az európai uniós programok teljesítményét nyomon követő – információs rendszer keretében fog előállni. Fontos tehát, hogy a szükséges adatok a megyei önkormányzat számára az információs rendszerből kinyerhetőek legyenek oly módon, hogy azok teljes körű képet adjanak a megyei program előrehaladásáról, teljesítményéről.

Az esetlegesen a megye hatáskörébe utalt hazai decentralizált forrásokhoz kapcsolódó teljesítésigazolás alapját a korábbiakhoz hasonlóan egy központi jogszabály adja. A teljesítés igazolása ezen hazai források felhasználása vonatkozásában is szakmai és pénzügyi részterületeket érint.